DE KOSTELOOZE

DOOR

J. TREFFERS

AMERSFOORT - VALKHOFF & Co.

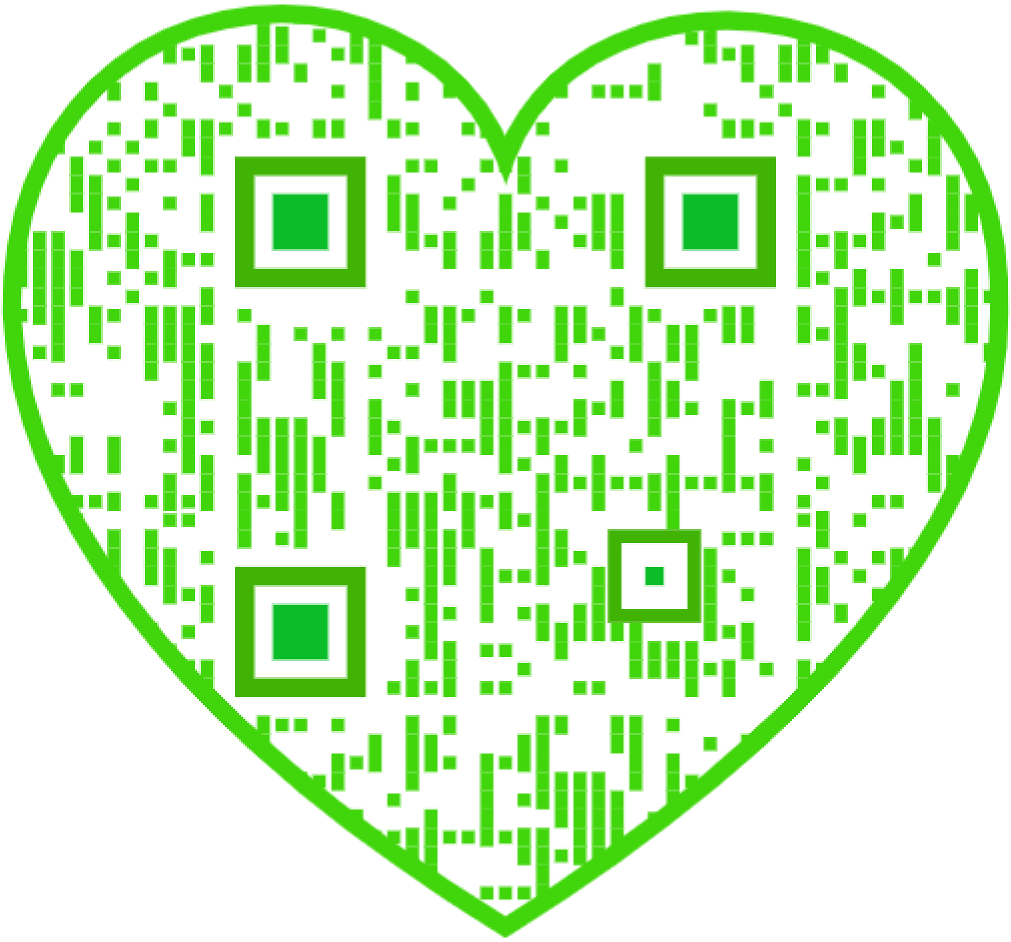

D. J. Vinkenborg.
Dr. Costakade 15.
Utrecht.

42

DE KOSTELOOZE

IC-O
tref

K

DE KOSTELOOZE

DOOR

J. TREFFERS

Schrijver van „Een H. B. S. Film" en „Het Zoontje van den Directeur"

MET TEEKENINGEN VAN IS. VAN MENS

Gemeentebibliotheek
Rotterdam
Hoogstraat 110
3011 PV Rotterdam

AMERSFOORT — VALKHOFF & Co.

Informatiecentrum Jeugdlectuur
Gemeente Bibliotheek Rotterdam

P 155 476 548
B 1001 335 755 -0
Informatiecentrum Jeugdlectuur

HOOFDSTUK I.

„Roep je vader," gebood juffrouw Rissing, zenuwachtig geworden door Ko's herhaalde protesten tegen zijn nieuwen jas, „dan kan die oordeelen. Je bent een lastige kwajongen."

Ko ging, uitwendig gelaten, inwendig razend en in zijn gefolterde hersens een verzameling scheldwoorden en verwenschingen bij elkaar harkend, die zijn goede moeder zouden hebben doen rillen zoo zij ze gehoord had. De heele vacantie was hem nu al bedorven door dat geleuter over dien nieuwen jas. En dan vooral nieuw! Het was maar wat je nieuw beliefde te noemen! Eerst had een rijke klant van vader hem gedragen tot de eerste pret er af was. Toen was vader er mede begiftigd, die er uitbundig trotsch in rond had gestapt gedurende drie lange jaren. De oorspronkelijke kleur was sinds lang, onder invloed van lucht en licht, overgegaan tot een soort roode-koolachtig tintje, hetgeen vader noch moeder verkozen te zien, maar wat Ko rillingen van afgrijzen had bezorgd. Sinds moeder had aangekondigd, dat ze van plan was den jas voor hem te vermaken, had hij de afgrijselijkste visioenen gehad. Hij zag zich al op het Lyceum komen, uitgedost in dit rood-paarse product van moeders wel vlijtige, maar niet al te vakkundige handen, gehoond door zijn klasgenooten, aangestaard door zijn leeraren, gewond door de spottende glimlachjes van de meisjes. O, het was om dol te worden! Honderd keer liever had hij geen jas, of ging hij in zijn ouden jekker naar school, dan zoo voor spot te loopen tusschen al die rijke jongens en meisjes, tusschen wie hij zich toch al niet thuis voelde. De jas had al zijn haat tegen de school weer aangeblazen tot een fellen gloed en al zijn bezwaren

en bekommernissen hadden hem de Paaschvacantie letterlijk verpest.

Het was me een pretje om knap te zijn en dan als kostelooze leerling op het Lyceum te gaan! Nou het kon hem voor zijn part gestolen worden. Hij was begonnen met maandenlang te vechten tegen dien bijnaam van „bakker", hem vereerd omdat zijn vader dit toch overigens zoo nuttig bedrijf uitoefende. Hij had er om gehuild, trachtend niet te antwoorden als hij zoo werd aangesproken. Maar zonder resultaat. Doldriftig was hij geworden, zoodat hij in blinde woede was opgetornd tegen zijn belagers. Maar het eind was altijd dat hij zich lam geslagen gevoelde door het hoonend oordeel van zijn medeleerlingen aangaande zijn „manieren". Wat kon je nou van zoo'n jongen uit een bakkerswinkel verwachten? Het was immers onmogelijk met zoo iemand om te gaan! Ten eerste zag hij er uit als een hansworst; en dan, hij had niet het flauwste begrip van de allergewoonste omgangsvormen. En hun hooghartige minachting voor zijn „stand" vormde een blok waar Ko telkens vergeefs tegen op vloog. Ze wisten hem volkomen het idee op te dringen dat hij tot een ander soort wezens behoorde dan zij, minder in waarde en ongeschikt voor de samenleving. Een tijd lang had hij geprobeerd met zijn grootere kennis, zijn vlugge verstand, zich hun meerdere te toonen, maar ook dat was hem smadelijk mislukt.

„Geef op je meetkundesommen", werd hem kortweg bevolen. En als hij protesteerde, werd hem het schrift eenvoudig afgenomen en kon hij knarsetandend toekijken hoe zijn werk kalm werd overgepikt, zonder dat iemand zich daardoor geroepen achtte hem eenige erkentelijkheid te bewijzen. Hij had ook wel eens hoop gehad, al voelde hij het vernederende van die overdenking wel, zich de gunst van zijn klasgenooten te kunnen koopen door hen te helpen met zijn werk. Maar telkens weer kreeg zijn ijdelheid dan een gevoeligen knak. Van zijn aangeboden diensten werd graag en gretig gebruik gemaakt, maar hem erkennen als kameraad, als gelijke, dat

nooit! En als de jongens, die hij 's morgens nog uit den brand geholpen had met algebra of Joost mocht weten wat, hem 's middags met beleedigende achteloosheid voorbijfietsten op hun weg naar het tennisveld en volledig door hem heenzagen, o, dan voelde Ko een woede in zich opkruipen, en een haat tegen die school en alles wat er mee in verband stond, die hem dol en razend deed uitvaren tegen zijn vader en moeder, den rector en alle leeraren en niet het minst tegen die maar niet te benaderen deftige jongens en meisjes, die hem het leven tot een hel maakten. In een groote stad zou je mekaar ten minste buiten school weinig of niet gezien hebben, maar hier, in dit ellendige kleine nest, waar alleen schatrijke menschen leken te wonen met om hen heen een verzameling eerbiedig buigende leveranciers, kon je elkaar onmogelijk ontloopen. En geregeld als hij in z'n vrijen tijd voor vader boodschappen bezorgde bij klanten die iets extra's besteld hadden, kwam hij jongens van school tegen en even geregeld negeerden ze hem straal. Nou, voor zijn part konden ze met d'r allen in den knoop waaien, hij had maling aan de heele kliek!

Maar hoe ijverig hij zich ook trachtte wijs te maken dat het hem volkomen koud liet of die laffe bluffers hem groetten of niet, in zijn hart wist hij drommels goed, dat het hem heelemaal niet koud liet, maar dat hij er zich woest-driftig om maakte, telkens als een klasgenoot bij het passeeren iets bijzonder interessants ontdekte aan den overkant van den weg.

En nou die jas weer, dat zou weer nieuwe stof geven voor allerlei snedige opmerkingen!

Landerig duwde hij de deur naar de bakkerij open, waar vader druk bezig was.

„Vader, of je even komt".

„Wat is er aan de hand?"

„Moeder wil weten hoe je m'n jas vindt. Ik vind het een mormel, moeder is d'r verrukt van".

Het gezicht van vader kreeg de uitdrukking van vreesachtige onbeslistheid, die Ko maar al te goed kende.

Hoe vaders werkelijk oordeel ook zou wezen, het zou zich vast en zeker wijzigen naar dat van moeder. Hoogstens zou hij misschien een enkele schuchtere poging wagen om Ko te hulp te komen, maar tegen moeders krachtige overtuiging zou hij zeker niet opgewassen zijn.

„Ik kom subiet", zei hij, weinig enthousiast.

Ko slenterde terug naar de kamer achter den winkel, waar het gesmade kleedingstuk over een stoel hing.

„Trek hem an", gebood moeder streng, „dan kan vader zelf zien.

Ko trok de jas aan. De roode kool-kleur bezorgde hem hevige zielesmarten en een bruin fluweelen kraag, die van achteren met een tuit omhoog stond deed hem rillen. De jas was oorspronkelijk veel langer geweest, zoodat de zakken, bij het verkleinen, vrijwel aan den zoom waren komen te zitten. Als hij zijn handen in die zakken stak, kreeg hij het gevoel of hij op lage pooten liep, als een soort menschelijke dashond. Volgens hem was het ding ook veel te wijd, maar moeder wist met een handigheid, zooals marktkooplieden aan den dag leggen als ze argelooze boeren wat willen aansmeren dat hen niet past, met haar hand van achter de jas vast te houden, zoodat hij van voren keurig zat, zooals ze beweerde.

Ko's sombere gezicht boven het gewraakte kleedingstuk maakte het geheel tot een nogal potsierlijke vertooning, maar Ko zelf kon den komischen kijk op het geval maar niet te pakken krijgen.

Daar kwam vader binnen, de bloote voeten in afgetrapte pantoffels, de mouwen van zijn boezeroen opgeslagen en over het geheel genomen wit-bestoven van meel en bloem. Hij knipte lichtelijk-schuchter met de witte oogleden en zei niets.

„Nou", zei juffrouw Rissing vrij bits, „hoe vin je 'm nou?"

„Wel een aardige jongen", probeerde Rissing te schertsen, maar dat viel niet in goede aarde.

„Begin jij nou ook niet met kletspraatjes", gebood zijn ega streng.

„Ik heb aan Ko alleen al genoeg. Die doet niks als zich verzetten en als jij nou flauwe grappies gaat verkoopen, wordt het mijn te machtig. Ik sloof me dag en nacht uit om den jongen fatsoenlijk voor

„Is de jas goed of niet?"

den dag te laten komen, maar meneer is niet van m'n sjouwen gediend. Die gaat liever met een afgedragen winterjas naar school dan met een knappe demi".

„Hij past me niet", zei Ko norsch, „hij is veel te wijd".

„Vader, zeg jij het nou es," wond moeder zich op, „is de jas goed of niet?"

Langzaam zette Rissing zijn bril op. Toen zei hij overredend tegen Ko:

„Loop es op en neer".

Ko speurde een aasje neiging tot hulp bij vader en klampte zich aan dien stroohalm vast.

Als een mannequin op een mode-show paradeerde hij op en neer, tot moeder hoorbaar-verachtelijk haar neus begon op te halen.

„Nou", zei ze kortaf, „is die gekkigheid nou haast gedaan. Is de jas goed of niet?"

„Hij is best", begon vader, als een geboren diplomaat. Ko's hart zonk hem in de schoenen. „Maar", luidde vervolgens de voorzichtige vraag, „is hij niet 'n tikkie te wijd?"

„O", beaamde Ko, te gretig, „wat heb ik gezegd?"

Medelijdend schudde moeder het hoofd.

„De zoon van baron van Opheusden," zei ze triomfeerend, „draagt een jas, die nog veel wijder is. Die staat heelemaal in plooien rond z'n lijf. En zulke menschen zullen toch geen wijde jassen dragen als het niet hoort".

Vader knikte verslagen.

„Die draagt er een ceintuur om", weerlegde Ko.

„Kan ik ook maken", weerlegde moeder, „niks an, ik heb goed genoeg".

Ko kreunde inwendig. Een ceintuur om dit product het zou zijn dood zijn.

„De kraag kleurt er heelemaal niet bij", gooide hij het over een anderen boeg met een smeekenden blik op vader.

„Het is best fluweel", weerlegde moeder, „van den mantel van tante Bet. En die koopt altijd goed goed, dat kan ik je verzekeren".

„Maar die zakken", was Ko's laatste protest, „als ik er m'n handen in wil steken, moet ik me heelemaal bukken".

„Je hoeft er je handen ook niet in te steken. Dat mag je zelfs niet want dan gaan ze uitstaan. Heb je nog wat?"

„Niks meer, moeder. Het is een ideaal-jas

„Houd je brutale antwoorden maar voor je. En morgen mag je hem an".

„Mag", dacht Ko, „vooral mag. Moet zou misschien beter op z'n plaats zijn. Maar we zullen maar blijven hopen; misschien vallen de musschen wel van het dak van de warmte morgen".

„Vader", zei hij op hoffelijken toon, „U wordt ten zeerste bedankt voor uw zeer gewaardeerde assistentie. Keer terug tot uwen arbeid en bak den menschen hun dagelijksch rantsoen brood, al of niet van krenten voorzien".

Als Ko zoo sprak wisten vader noch moeder veel terug te zeggen. Dan sprak hij in termen en met een accent die in hun omgeving niet thuis behoorden en die hij had afgeluisterd van de Lyceumleerlingen. Want hij was vlug van aannemen en kon zich met weinig inspanning hun manier van spreken eigen maken.

Vader Rissing wist dus niets beter te doen als inderdaad maar terug te sloffen naar zijn bakkerij, waar hij zich ten minste heer en meester voelde en zijn vrouw zette zich met energiek-saamgeknepen lippen aan het afwerken van het door Ko zoo openlijk gesmade uitrustingsstuk.

Ko's hoop op warm weer werd niet vervuld, helaas.

Het was den volgenden dag één van die koude, winderige lentedagen waarop je terug verlangt naar een rood-gloeiende kachel en de onbezonnen druifhyacinthen of narcissen beklaagt die zich in lichtzinnig enthousiasme ter wille van het publiek uit de windselen hebben losgemaakt. Ko voelde op zijn zolderkamertje de kou al, toen hij nog in bed lag en hij begreep zijn vonnis. Zijn animo om weer naar school te gaan was toch al niet groot, maar nu zag hij er nog meer tegen op.

Knorrig en norsch liep hij om half negen op straat, het nieuwe opperkleed om de lendenen. Een poging om het los te laten hangen, zoodat een ander niet zoo makkelijk over de wijdte zou kunnen oordeelen,

werd door moeder in de kiem gesmoord. En zoo was hij dus op weg gegaan in de volle glorie van zijn rood-paars omhulsel, somber gestemd aangaande den bijval van zijn klasgenooten.

En lang hoefde hij op dien bijval dan ook niet te wachten.

Nog twee straten voor hij bij de school kwam, hoorde hij achter zich de kreet:

„Haute nouveauté! Dernière création de Paris!"

„Dat is Arthur van Heemvoorde!" dacht Ko, rood van drift. „Het mormel! Als hij rechtstreeks wat tegen mijzelf durfde te zeggen sla ik hem tot mosterd!"

Met snellen stap liep hij verder, inwendig tierend op zijn moeder en op de school, van tijd tot tijd zich vergeefs inprentend dat hij lak had aan den heelen rommel en door alles heen doodsbenauwd voor wat er nog meer zou komen.

Daar hadt je Elly Nieuwenhoven en Agnes Rotenbrink, allebei uit zijn klas. Sommige jongens namen hun petten af voor de meisjes, maar dat deed hij nooit, dat vond hij flauwe aanstellerij. Het gevolg was dan ook, dat geen van de meisjes hem ooit goedendag zei; ze bedankten er voor door een bakkersjongen te worden toegeknikt op straat. Al in de verte zag Ko hoe Agnes met een spottend glimlachje Elly opmerkzaam maakte op het buitengewone kleedingstuk en hoe ze daarop samen begonnen te giechelen en te fluisteren. En net wilde hij ze, als naar gewoonte, stiekem voorbijloopen, toen Agnes, een brutaal katje, hem vriendelijk toelachte en met haar innemendste stem zei:

„Dag Ko, heb je een nieuwe jas aan?"

Een plotselinge proest van Elly deed haar zoogenaamd verwonderd opkijken en trachtend heel onnoozel te doen, zei ze zoo onschuldig mogelijk:

„Nou, gunst, waarom lach je nou zoo, El! Dat mag ik toch wel vragen".

Honderd duizend gulden had Ko op dit oogenblik willen geven voor een snedig, afdoend antwoord. Niet laten merken dat hij boos werd, maar het coquette nest striemen met een hoonend gezegde.

Helaas hoe hij ook perste, hij kon geen enkel gepast antwoord bedenken en, sissend van kwaadheid, stootte hij er eindelijk uit:

„Gaat het jou wat aan? Ik bemoei me toch ook niet met jou flodderjurken".

„O, foei, hoe onbeleefd", spotte Agnes boosaardig, „je mag je manieren nog wel eens een beetje polijsten, bakkertje".

En plotseling luidop gierend van het lachen, nam ze Elly's arm en verdween.

„Die duvelsche meiden", borrelde het in Ko's hersens, „je kon ze nog geen eens een opstopper geven, al hadden ze dien nog zoo hard noodig. Ze moesten die deerns eens een tijdje onder water houden, dan zouden ze wel afkoelen".

Hij was nu de school genaderd en zag tot zijn blijdschap dat het bijna tijd was. Hij moest ook aan de concierge nog vragen om de nieuwe bloemlezing die vóór de vacantie opgegeven was. Hij kreeg zijn boeken van de school en had altijd maar af te wachten hoe en wanneer hij ze ontvangen kon.

„Twink!" hoorde hij plotseling een stem roepen, „het ideale middel om zelf uw kleeren te verven! Zes en dertig diverse tinten, waaronder zeer ongemeene! Schitterende nuances van rood en paars!"

Het bloed vloog Ko naar het gezicht en zijn handen balden zich tot vuisten. Hij wist wel wie hem dat leverde, het was Theo van der Abeelen, zoon van een schatrijken koopman in vet.

De uitroep van den jongen lokte, zoo al geen algemeenen bijval, dan toch in ieder geval den lachlust van een deel der jongens op en aller oogen staarden met onverholen verbazing naar Ko's nieuwe jas.

„Kalm blijven", prentte Ko zich in, „in Gods naam kalm blijven en niet laten merken dat het me wat kan schelen".

Het was ongetwijfeld het beste wat hij doen kon, want de ondervinding had hem wel geleerd dat het volkomen nutteloos was tegen dergelijke plagerijen in te gaan.

Maar het was moeilijk, dat was zeker.

„Wat zie jij d'r chic uit, bakker", zei Gerard Zevenhoven achteloos. „Nieuwe jas aan?"

„Bedankt voor de belangstelling", bromde Ko. „Nog wat?"

Gerard Zevenhoven droop af; zijn verdere aardigheden debiteerde hij maar tegen de andere jongens, onhoorbaar voor Ko.

Jan van Heeckeren en Frans Oudenaarde liepen voor Ko uit. Het waren kalme jongens, die zelden meededen aan die openlijke plagerijen. Maar des te meer hinderde het Ko dan ook, dat hij nu Jan glimlachend tegen Frans hoorde zeggen:

„Op het gebied van kleuren heeft mama Rissing blijkbaar nog geen exquisen smaak".

„Nou, gevoel voor snit schijnt ze anders ook niet te hebben", was het antwoord, „allemachtig wat een jas, de vent ziet er uit als een vogelverschrikker".

De tranen drongen Ko naar de oogen. Hij kreeg een hulpeloos verlangen naar iemand die hem een beetje begreep, die medelijden met hem had, vriendelijk tegen hem was. Maar op geen van die lachende, hooghartig-laatdunkende gezichten zag hij een spoor van begrijpen en met opeengeklemde lippen wendde hij zich naar de schooldeur, energiek zijn verdriet beheerschend.

In de gang liep van Oosten, de concierge.

„Van Oosten, is mijn bloemlezing er al?"

„Goeie morgen, meneer Rissing. Wij zeggen altijd goeie morgen als we mekaar voor het eerst zien 's morgens. 's Jongen, sjongen, wat zien we d'r deftig uit vandaag! Je moeder heeft ook in de bus geblazen hoor!"

„Stik vent", dacht Ko. Tegen de andere jongens dacht van Oosten er niet over zulke praatjes op te hangen; dat voorrecht bleef voor hem, den kostelooze, bewaard.

„Nou, is mijn bloemlezing er nou of niet?"

„Nee, hij is er niet. De boekhandelaar zou hem laten brengen zoodra hij aankwam. Het ding was in herdruk".

„Mooi zoo", dacht Ko mistroostig. „Nou strakjes

zeker een uitbrander van den nieuwen Nederlandschen leeraar ook nog. Nou, de pret was blijkbaar in vollen gang".

Juist op dat oogenblik ging de deur open van de leeraarskamer en kwam de rector in de gang.

„Wat doe jij hier, Rissing, voor de bel gegaan is?"

„Ik heb even aan van Oosten gevraagd, meneer, of mijn bloemlezing er al was".

„Daar kun je in het vervolg wel mee wachten tot de school aangaat", bromde de rector.

„Weer een uitbrander", bedacht Ko wrevelig, maar hij antwoordde niet. Hij zag hoe de oogen van den rector met een onbedwingbare verbazing bleven rusten op zijn nieuwe jas en zoo langzamerhand stond het huilen hem nader dan het lachen.

Gelukkig, daar ging de bel. Als iedereen in de klasse zat, en de les was aan den gang, was er ten minste geen gelegenheid meer speciale aandacht aan hem te wijden.

Druk en roezig stroomden de jongens en meisjes naar binnen. Agnes en Elly waren in levendig gesprek met Gerard Zevenhoven; ze hadden uitbundige pret en Ko kon niet nalaten te denken dat het gesprek over hem liep.

Maar verder was „het" onderwerp van den dag: de nieuwe Nederlandsche leeraar. De een wist te vertellen, dat hij scheel zag, een ander dat hij een bochel had, een derde dat hij beestachtig streng was en zooveel huiswerk opgaf dat je je blauw pende, een vierde dat hij buitengewoon goed voetbalde en een vijfde dat hij zijn vrouw sloeg. Maar de waarheid van al deze berichten was, om het op zijn zachtst uit te drukken, hoogst twijfelachtig, want ze kwamen meestal van neven die nichten hadden met vrienden of vriendinnen, wier kennissen op dezelfde school geweest waren als de nieuwe leeraar en of de verschillende verhalen er nu in juistheid wel op gewonnen hadden met al die tusschenstations mag zeer zeker in twijfel getrokken worden.

Arthur van Heemvoorde vond, dat zoo'n nieuwe leeraar wel wat feestelijk mocht worden ingehaald

en deed daarom het voorstel een welkomstlied te zingen. Ze konden de melodie van het Wilhelmus wel gebruiken; de woorden zou hij even maken. En, den vorigen Nederlandschen leeraar imiteerend, ging hij voor het bord staan en beval met plechtige stem:

„Jongelui, neemt een stukje papier voor je en schrijft op wat ik je zal dicteeren".

„Meneer", jengelde Agnes als het eerste het beste kind uit de laagste klasse, „ik heb geen papier".

„Meisje, stoor me niet. Dan raak ik mijn inspiratie kwijt".

Een oogenblik bleef hij staan denken, met den linkerwijsvinger op het voorhoofd. Toen brulde hij plotseling, met een verheerlijkt gezicht:

„Ha, ik heb het gevonden. Schrijft, mijne geliefden, schrijft!"

En, declameerend met een vuur als was hij een beroeps-verzenzegger begon hij:

Het welkom ruisch' U tegen.
Heel d'aarde beeft van vreugd,
O, hoort hoe deze ure
Ons aller hart verheugt.
Wilt ons uw kennis schenken
Uwe wijsheid straal' ons toe
Doceert ons met luste . . . .

Hier zweeg hij; de inspiratie was blijkbaar vervlogen.

„Toe nou", klonk het van alle kanten, „vooruit nou nog maar één regeltje. Je was net zoo mooi op weg".

Houdt je brutale monden dicht, zoo kom ik er nooit. We moeten het zingen en dan zul je zien dat de laatste regel van zelf uit mijn keel borrelt".

„Nogal onsmakelijk", hoonde Elly. „Maar, vooruit maar. We zullen allemaal meedoen".

„Zachtjes jongelui", vermaande Arthur, „er zijn in een gebouw als dit altijd elementen, die onzen verdienstelijken zang niet kunnen waardeeren. Dus kalm aan, maar wijshouden, je weet het: Het Wil helmus".

Van de dichtstbijzijnde bank greep hij een liniaal, tikte daarmee op den lessenaar om de algemeene aandacht op zich te vestigen, spreidde de armen uit als een heusche dirigent, en daar begon het:

Het welkom ruisch' U tegen

„Goed zoo, goed zoo", lispelde Arthur, „heel aardig, jongens en meisjes volhouden maar, goed volhouden".

Onder allerlei gelach kwamen ze aan den laatsten regel dien Arthur gedicteerd had:

Maar toen werd het stil. De verwachte inspiratie bleef uit. Tot plotseling een stem van één der achterste banken aanvulde:

„De taal van onze moe".

Het was Ko Rissing, die gegrepen door den humor van het geval, zijn grieven en narigheden vergat en aldus op geestige wijze het gedicht van Arthur aanvulde.

Een algemeen gejuich volgde.

„Goed zoo, bakker, knap gedaan. Bravo bakkertje. dat is nog eens dichten".

En Arthur van Heemvoorde, gewichtig knikkend, beweerde:

„Uitstekend, uitstekend. Misschien niet zoo poetisch als de vorige regelen, maar toch heel goed. Dat heb je kranig gedaan, bakker".

„Wat heeft Bakker zoo kranig gedaan?" vroeg plotseling een doordringende stem.

Het werd als bij tooverslag doodstil in de klasse. Op den drempel stond de nieuwe leeraar, niet scheel, zonder bochel, maar integendeel met een zeer helder stel oogen en een kranige, rechte gestalte. Dat hij beestachtig streng zou zijn leek nog niet onmogelijk, maar iedereen verwierp onmiddellijk de veronderstelling, dat hij zijn vrouw zou slaan.

„Wat heeft Bakker zoo kranig gedaan?" vroeg de binnengetredene nogmaals.

Er klonk ongeduld in zijn stem en Arthur, die met een vrij schaapachtig gezicht op het podium stond met de liniaal in zijn hand, vond het geraden maar af te druipen.

Maar zoodra hij een voet verzette, klonk opnieuw de stem van den leeraar:

„Zeg eens, jij, zou je me ook antwoord geven?"

„Ach meneer", trachtte Arthur de booze oogen die hem zoo fel tegenblonken, te bezweren, „we hadden maar een aardigheidje".

„Maak dan bliksemsnel dat je op je plaats komt en zorg dat ik je nooit meer hier op het podium vind, begrepen?"

Arthur droop af.

„En wie heet hier nu Bakker?"

Agnes en Elly begonnen te proesten en verscheidene jongens begonnen hardop te lachen.

Ko, geenszins tevreden over de uitwerking van zijn zoo spontaan geuite mopje, zag vuurrood en zweeg in alle talen.

„Wie heet hier Bakker?" dreigde de stem opnieuw.

„Niemand, meneer", zei eindelijk Frans Oudenaarde, onder het gegrinnik van zijn klasgenooten.

„Niemand?"

„Nee meneer, het is maar een bijnaam".

Een lichte glimlach trok over het gezicht van den leeraar. Blijkbaar kon hij den humor van zijn vergissing waardeeren.

„Nou dan zullen we ditmaal het zwijgen er maar toe doen. Jullie zult hebben begrepen dat ik de nieuwe Nederlandsche leeraar ben, Dr. van Sloten".

„Aangenaam", zei Theo van de Abeelen, aangemoedigd door dat glimlachje van zoo even.

„Uit wat voor achterbuurt kom jij, jongen? Manieren schijn je niet te hebben".

Theo keek verslagen. Hij, de rijkste jongen uit de klasse, die in het mooiste huis woonde van de plaats, die paard reed, een motor had en een vader met twee auto's, hij zou uit een achterbuurt komen en geen manieren hebben! Nou maar, ze zouen dien vent wel eens mores leeren; wat verbeeldde zoo'n boerenkinkel zich wel?

Maar het spottende glimlachje van Dr. van Sloten deed hem voorloopig toch maar besluiten van verdere pogingen tot geestigheid af te zien „Leg jullie je

nieuwe bloemlezing op tafel, dan kunnen we daar van morgen mee beginnen".

„Daar heb je 't", dacht Ko.

Op alle lessenaars verscheen de bloemlezing, behalve op de zijne.

„Heb jij geen boek?"

„Nee, meneer".

„Waarom niet?"

„Het is er nog niet, meneer".

„Wanneer heb je het besteld?"

„Ik heb het niet besteld, meneer".

„O dan is het natuurlijk ook geen wonder dat je het nog niet hebt. Maar hoe zit dat nou eigenlijk, wou je probeeren me voor de mal te houden? Hoe heet je?"

„Bakker", antwoordde Gerard Zevenhoven in Ko's plaats.

Ondanks de strenge oogen van Dr. van Sloten begonnen alle jongens te gieren.

„Ik heb jou niks gevraagd", zei de leeraar, die iets van de situatie begon te begrijpen en het maar beter vond aan die naamverwisseling geen verdere aandacht te schenken. „Hoe heet je?" vroeg hij nogmaals aan Ko.

„Ko Rissing".

„En hoe kun jij verwachten een boek te ontvangen, als je niet de moeite doet het te bestellen?"

Ko zweeg. Het werd onheilspellend stil in de klasse, maar het was een stilte vol dreiging.

„Nou?" drong Dr. van Sloten aan.

Ko bleef zwijgen. En om hem uit de moeilijkheid te redden, zei Jan van Heeckeren, die op de voorste bank zat, fluisterend tegen den leeraar:

„Hij is kosteloos, meneer".

In de stille klasse had hij zijn woorden even goed door een spreektrompet kunnen uitbazuinen als fluisteren, want tot in de verste hoeken van het vertrek klonken ze door.

De situatie was hoogst pijnlijk, natuurlijk in de eerste plaats voor Ko, het ongelukkig voorwerp der algemeene belangstelling, maar ook voor Dr. van Sloten, wien plotseling een licht opging en die begreep

in welk een moeilijk parket Ko zich moest bevinden.

„We zullen beginnen op bladzijde zes en dertig met het gedichtje van Adema van Scheltema", zei hij haastig, Ko verder maar negeerend.

En zoo begon de les.

Maar Ko kon er zijn gedachten niet bij bepalen. Hij had stierlijk het land en vervloekte alles en iedereen. En in de pauze stond hij zoo treurig en verlaten alleen op de speelplaats, dat Elly, in den grond een goedhartig kind, medelijden met hem kreeg en op hem afstapte.

Ze hield hem een zakje bonbons voor en zei, een beetje verlegen-onhandig omdat ze anders nooit tegen hem sprak:

„Hier, bak.... Ko, heb je ook zin in een bonbon?"

Maar Ko, nijdig omdat ze hem eerst met bakker had willen aanspreken en voelend hoe het heele aanbod voortkwam uit medelijden, antwoordde stug:

„Dank je, hou jij je rommel maar voor je".

Gebelgd trok Elly het zakje terug.

„Ongemanierde kaffer", bromde ze halfluid, en draaide hem den rug toe.

Om twaalf uur ging Ko alleen naar huis. Even voorbij de school ruischte hem een fiets achterop en omkijkend zag hij Dr. van Sloten.

Ko wist niet wat hij zag, toen deze plotseling van zijn rijwiel stapte en naast hem voortliep.

„Jongen", zei hij trouwhartig, „ik heb je van morgen een minder prettig oogenblik bezorgd. Maar ik kon er niets aan doen, dat wil je toch zeker wel gelooven, hè?"

Ko gaf geen antwoord. Er was hem een brok naar de keel geschoten en hij zou op dit oogenblik onmogelijk een woord hebben kunnen uitbrengen.

„Maar ik hoop", vervolgde Dr. van Sloten, „dat we daarom in het vervolg toch even goed vrienden worden. Afgesproken?"

Een knikje was Ko's eenig antwoord. Het volgend oogenblik zat Dr. van Sloten weer op de fiets en was hij verdwenen.

En Ko, met een raar, licht gevoel in zijn hoofd,

zag plotseling hoe het weer sinds van morgen was omgeslagen. De zon gaf aan alles een tintelenden

En naast hem voortliep.

gloed, de voorjaarsbloemen geurden en de lucht was mild en blauw.

Met een zucht van verlichting nam hij zijn jas over zijn arm en wandelde fluitend naar huis.

HOOFDSTUK II.

Een dag of veertien later werd Ko op een morgen wakker met een raar gevoel in zijn hoofd. Wat was er ook weer voor belangrijks vandaag? O ja, meetkunderepetitie van Faust.

Faust was de bijnaam van den wiskundeleeraar, een naam dien hij enkel dankte aan het feit dat zijn vrouw een Duitsche was en Gretchen heette. Herman Rousbergen, overigens lang geen vriend van Ko, had dit heuglijk feit ontdekt op een middag dat mevrouw Gretchen haar man van school kwam halen.

En als een loopend vuurtje had zich het bericht van haar nationaliteit verspreid, waarbij tegelijkertijd de bijnaam voor haar echtvriend ontstaan was.

Faust was lang niet gemakkelijk en de jongens beklaagden Gretchen wel eens.

„Zou hij dat arme mensch ook zulke zware taken opgeven, als hij ons doet?" vroeg Arthur van Heemvoorde eens.

„Ja natuurlijk", zei Agnes. „Dan zegt hij 's avonds: Liebes Gretchen, aanstaanden Woensdag repetitie kookboek; het hoofdstuk over de worst, de gerookte paling en de roomtaart".

„Ja", viel Gerard bij, „en dan vraagt het goeie mensch gedwee: „Schriftelijk lieber Faust?" „Selbstverständlich, liebes Gretchen, en er mag niets aan mankeeren of ik geef je onverbiddelijk een onvoldoende".

Maar ondertusschen was iedereen even bang voor die „onverbiddelijke onvoldoendes". Want Faust was iemand, die het er niet bij liet zitten dat je een onvoldoende hadt. Hij reed je net zoolang achterna, tot onomstootelijk bewezen was dat je òf werkelijk niet mee kon òf niet genoeg gewerkt hadt. In het

eerste geval was hij de goedheid zelve, gaf je gratis les en trachtte je de meetkunde met den paplepel te voeren; maar in het tweede geval was hij buitengewoon lastig, gaf je onverwachte beurten, hoonde

Onmiddellijk schoot juffrouw Rissing in een lach.

je op een manier dat je hem naar de maan en jezelf meters onder den grond wenschte en bracht op die manier de meeste leerlingen wel zoover dat ze hun uiterste best voor hem deden.

En zoo had Ko zich den vorigen avond ook blauw gewerkt op zijn repetitie.

Het was niet gemakkelijk voor hem thuis zijn aandacht bij zijn werk te bepalen. Op zijn kamertje kon hij niet zitten, dat was ten eerste veel te klein en dan, naar gelang van het jaargetijde ook veel te warm of te koud.

Dus kwam hij in de huiskamer terecht bij zijn moeder.

En nu was moeder Rissing een best mensch, maar van studeeren had ze nou net zooveel begrip als een eend van pianospelen. En aangezien ze een gezellige natuur had, hield ze geen oogenblik haar mond, maar deed Ko onder zijn werk allerlei verhalen aangaande buren en kennissen en familieleden, die Ko nou net niks konden schelen.

Soms zat hij met zijn handen in zijn ooren om maar niets te hooren, maar onverdroten zette zijn moeder door.

Hij leerde ook wel eens hardop. Dan zat hij zoo half-fluisterend in zijn boeken te lezen, waarbij zijn moeder hem zoo nu en dan in stomme verbazing aanstaarde.

„Wat ga je nou doen, Ko?"

„Geschiedenis, moeder".

En Ko begon: „De verlichte Despoten".

Onmiddellijk schoot juffrouw Rissing in een lach.

„Wat ben dat voor beesten, jongen, verlichte despoten, zetten ze daar een kaarsie bij?"

En ze gierde om haar eigen aardigheid.

Maar Ko gierde niet. Die vond de opmerking stom en buitengewoon vervelend en hij ergerde er zich geducht aan.

„Zeg Ko, van verlichting gesproken, heb je gezien dat ze bij van Velsen op den hoek electrisch licht hebben gekregen?"

„Nee moeder".

„Hé, jij bent toch zoo'n ongezellige stoethaspel, jij ziet ook nooit niks. Maar waar zouen die menschen dat toch allemaal van betalen?"

„Ik weet het niet, moeder en het kan me ook niks schelen. Voor mijn part stelen ze het geld, als U mij maar laat leeren".

„O, is meneer weer beleedigd? Ja het zal ook wat geven of je daar zoo es effetjes een woordje tegen je moeder zegt. Maar goed hoor, ik zal wel zwijgen Treden al die rijke vrinden van je ook zoo tegen hun moeders op?"

„Ik heb geen rijke vrinden en misschien praten hun moeders wel niet tegen ze als ze hun lessen leeren".

„Je bent een brutaal stuk eten, dat ben je. Dacht jij, al leer je nou zoo'n beetje poespas van verlichte pooten of God mag weten wat het is, dat je daarom onhebbelijk mag zijn tegen je moeder? Zoolang jij hier in huis bent heb je onderdanig te zijn tegen je ouwers, jongetje en je niet op je geleerdheid te laten voorstaan. Begrepen?"

Maar Ko antwoordde niet. Met zijn handen in zijn ooren probeerde hij zijn gedachten te bepalen bij zijn geschiedenis, tot soms het geluid van de winkelbel hem als muziek in de ooren klonk.

Een klant! Moeder voor tien minuten minstens opgeborgen, en als het een praatgrage klant was wel voor een half uur.

Het was voor Ko een geluk dat hij niet tot de stomsten hoorde, anders was er van zijn heele werk geen spaan terecht gekomen. Nu ging het ten slotte altijd nog goed, al zat hij soms op zijn lippen te bijten van drift.

En zijn meetkunde repetitie van gisteravond had hem ook heel wat hoofdbreken gekost. Moeder vond het „kinderachtig werk", al die lijnen en figuurtjes en wou maar steeds weten wat alles beteekende. En aangezien Ko zelfs met den besten wil ter wereld haar niet aan het verstand zou hebben kunnen brengen hoe je de oppervlakte van een regelmatigen vijfhoek moest berekenen was hij bij tijden werkelijk wanhopig geworden. Tot ten slotte zijn vader binnengekomen was en moeder had meegetroond voor een wandelingetje; ze konden nou den winkel wel sluiten.

Het leek fijn weer van morgen. Door zijn steekraam zag hij een stuk helderblauwe lucht en een bundel stofjes danste in de zonnestralen. In gedach-

ten repeteerde Ko zijn meetkunde nog eens; ja het zou best gaan, hij had het goed geleerd.

In het vooruitzicht van een goed proefwerk kwam hij ten slotte monter en opgewekt naar beneden.

„Fijn weer hè!" zei hij, zijn boeken bij elkander pakkend.

„De wind zit in den verkeerden hoek" antwoordde zijn moeder, „het gaat vast regenen".

„Regenen? Geen denken aan. De lucht is net zoo vast".

„Maar ik zeg je dat we regen krijgen. En je gaat niet naar school zonder jas".

Pats! weg was Ko's goede stemming. Nog altijd werd hij op school om die jas gehoond. Het was wel niet zoo erg meer als in de eerste dagen na de vacantie, maar zoo nu en dan kreeg hij toch nog de een of andere liefelijkheid te slikken. En zich op dit punt verzetten tegen moeder gaf niets; dat wist hij bij ondervinding. Hoe hij het goede mensch ook af kon snauwen zoodra het zijn werk betrof met hoeveel brutaliteit hij zich haar inmenging ook van den hals schoof op het punt van schoolquesties, op alle andere punten handhaafde zij onverbiddelijk haar gezag. En misschien nog wel met te meer autoriteit omdat zij zich op andere punten zoo uit de hoogte door Ko geweerd gevoelde.

Hij probeerde dan ook maar niet haar tegen te spreken, maar bepaalde er zich toe met eenige deuren te smijten en over het algemeen zijn woede bot te vieren door veel lawaai en hardhandigheid.

Het slot was, dat hij nog een flinken uitbrander kreeg en als laatste groet zich een benaming hoorde toewerpen, waarin zijn hoedanigheid van jongen gekoppeld werd aan den inhoud van een verkouden reukorgaan. Maar de paarse jas had hij aan, zonder mankeeren.

Bij de school stond zijn heele klasse angstig te discussieeren over de meetkunderepetitie. Agnes, de anders ietwat brutale oogen half dichtgeknepen van zenuwachtigheid, stond te rillen op haar beenen en verklaarde met flauwe stem er geen letter van te

begrijpen. Herman Ransbergen, blijkbaar zeer verlangend haar te helpen, sloofde zich uit haar althans nog eenig begrip bij te brengen van de dingen waar het om ging. Maar het leek er niet veel op of zijn pogingen eenig resultaat hadden.

De komst van Ko Rissing scheen algemeene verademing te brengen. Iedereen wist dat de bakker „akelig bij" was en iedereen vertrouwde er op, dat hij wel eventjes zijn of haar speciale moeilijkheden zou gladstrijken. Agnes liet zonder genade Herman Ransbergen in den steek en stevende op Ko af.

„Zeg", zei ze smeekend, wijselijk den bijnaam „bakker" voor deze gelegenheid onderdrukkend, „als ik driemaal hoest, wil je dan een beetje schuin gaan zitten, dat ik op je papier kan kijken!"

„Hou nou op met die praatjes," riep Theo van de Abeelen, nog voor Ko gelegenheid had gehad te antwoorden, „natuurlijk gaat hij schuin zitten als jij hoest, anders blaas je hem in zijn nek. Maar laten we nou eens even spijkers met koppen slaan. Hier, bakker, som vijf en veertig, daar ben ik niet bij geweest toen die behandeld werd, welke hulplijnen moet ik daar trekken?"

Zijn toon was dermate arrogant en hij nam als zoo van zelf sprekend aan, dat Ko hem volledig zou inlichten dat deze onwillekeurig steigerde en ten antwoord gaf:

„Zeg, ik ben niet aangesteld om jou gaten vol te stoppen met wat ik weet. Probeer jij maar op een andere manier er achter te komen".

„Die bakker houdt zich op peil", riep Herman Ransbergen nijdig omdat Agnes zoo openlijk getoond had niets om zijn voorlichting te geven. „Je moet tegenwoordig meneer tegen hem zeggen als je hem wat vraagt; anders doet ie het niet".

„Toe nou, klets nou niet", riepen een paar anderen, bang dat hun op deze wijze alle hulp ontgaan zou, „we hebben nog vijf minuten!"

En die laatste vijf minuten werden goed besteed. Op zulke oogenblikken genoot Ko van zijn meerdere kennis. Hij stond midden in een kring en gaf korte,

duidelijke aanwijzingen hoe allerlei moeilijkheden op te lossen waren.

Midden in de besprekingen ging de bel en de meeste jongens haastten zich naar binnen. Tot het laatste oogenblik stond Ko nog met Gerard Zevenhoven te praten over een verschillende oplossing die ze hadden voor eenzelfde som en plotseling merkten ze dat iedereen al binnen was. Net wilden ze zich haasten de deur nog binnen te glippen voor van Oosten de school zou sluiten, toen hun heele klasse juichend en opgewonden naar buiten kwam.

„Vrij!" gilde Elly Nieuwenhoven. „Vrij! Faust is ziek!"

„Voor iedere week dat ie ziek blijft, fuif ik op chocolade!" zei Theo tegen Agnes.

„Begin dan maar" antwoordde deze, haar gewone vrijmoedigheid hervattend na de opluchting van het uitgestelde proefwerk. „Maar lekkere hoor, bonbons of zoo!"

Gedwee ging Theo naar den winkel aan den overkant en overhandigde Elly en Agnes even later elk een keurig zakje.

„O, als ie toch maar lang ziek blijft!" zuchtte Elly uit den grond van haar hart terwijl ze een bonbon ter grootte van een matig kippenei in haar mond stak. „Hij hoeft niet dood te gaan, als het maar een heel langen tijd duurt voor ie terug komt!",

„Geef hem kleine hoeveelheden rattenkruid", raadde Arthur welwillend, „dat veroorzaakt een slepende ziekte!"

„Schandelijk", zei Agnes, zoogenaamd verontwaardigd, „zoo'n snoes van een man!"

Alle jongens grinnikten. Want als er één was, die het met Faust niet vinden kon, dan was dat Agnes. Hij moest niets hebben van lieve maniertjes of brutale antwoorden, en vergeefs had Agnes beide methodes in het werk gesteld om hem naar haar hand te zetten. En sinds hij haar openlijk in de klasse „een brutaal, lui nest" genoemd had haatte ze hem met een vurigen haat, maar was tegelijkertijd zoo bang

voor hem, dat ze bij elke beurt die ze kreeg halve toevallen kreeg van angst.

„Nou zeg, ga je mee?" vroeg Elly haar, ik moet naar den handwerkwinkel om zij, dat kan ik meteen nu mooi waarnemen".

„Mag ik mee?" vroeg Herman Ransbergen.

„Alsjeblieft niet", viel Agnes uit, „kom El we gaan!"

En gearmd stapten de beide meisjes weg.

„Wat gaan wij doen?" vroeg Frans Oudenaarde „Voetballen?"

„Ja. Fijn! Op het terrein aan het nieuwe ziekenhuis! Wie gaat er mee? Jan jij?"

Jan van Heeckeren ging mee. Nog eenige andere jongens meldden zich aan, tot ten slotte vrijwel de heele klasse compleet was.

Alleen Ko ontbrak.

Zoodra het voetbalplan ter sprake was gekomen, had hij zich teruggetrokken uit den kring en was verdwenen. Hij wist bij ondervinding, dat niemand prijs stelde op zijn tegenwoordigheid en hij vertikte het geduld te worden door zijn klasgenooten. Vijf wielen aan een wagen was nu eenmaal te veel en hij voelde drommels goed dat hij dat vijfde wiel vormde.

„Kijk, de bakker gaat er weer van door!" zei Jan, die hem zag vertrekken.

„Laat hem gaan!" bromde Herman Ransbergen, „de vent ziet er onmogelijk uit. Je kunt toch eigenlijk niet met goed fatsoen met hem over straat loopen. Een vogelverschrikker ziet er nog aanminnig uit bij hem vergeleken".

„Nou vooruit, we gaan", besliste Theo. „Laten we onzen tijd nou niet verbeuzelen door dat geleuter over de kleeren van dien vervelenden bakker".

En zoo gingen ze op weg.

Het terrein dat ze op het oog hadden was een uitgestrekt stuk grond, waarop een nieuw ziekenhuis gebouwd werd. Ze mochten er eigenlijk niet op en waren al meer dan eens door den opzichter weggejaagd. Maar het was een mooi, hard terrein, prachtig dicht bij de school en zoo werd de verleiding hun telken male weer te machtig.

De opzichter scheen er vandaag niet te zijn; ze zagen hem althans niet.

„Wie keept er?"

„Ik", zei Herman Ransbergen.

En meteen trok hij zijn jas uit en legde die op den grond. Gerard gaf ook de zijne en met de twee jassen duidden ze de plaats van de doelpalen aan.

Het spel begon en was zeer geanimeerd. Theo had altijd een tennisbal bij zich en ze konden dus op elk gewenscht moment voetballen, zij het dan ook maar met een tennisbal.

Heel veel had Herman in den beginne niet te doen. De bal bleef aanhoudend ver van het doel. Hij zat dan ook tijden lang rustig met gekruiste beenen op den grond tot plotseling Jan van Heeckeren den bal te pakken kreeg.

Met een sprong was Herman overeind. Als Jan den bal had, moest je oppassen dat wist hij bij ondervinding.

En langzaam maar zeker bewoog het spel zich dan ook in de richting van het doel. Ze hadden geen volledige elftallen, dus van geregeld samenspel was geen sprake. Ieder speelde zoo'n beetje op zijn eigen houtje en trachtte den bal in de goede richting te houden. Als een jonge, speelsche kat die met een klosje speelt, dreef Jan den bal voort. Met groote behendigheid wist hij eventueele aanvallers te verschalken tot eindelijk het punt bereikt was van waar hij den aanval op het doel kon wagen.

Met gebogen rug, de oogen strak gericht op de bewegingen van den bal stond Herman in de goal. Zijn heele wezen was gespannen op de dingen die komen zouden, en hij had voor niets anders oog of oor als voor dien witten, glinsterenden tennisbal. Nou zou Jan schieten, je zou het zien!

Maar toen inderdaad de bal als een kei op het doel aanvloog, liep Herman er met behendige zekerheid op in en onder een oorverdoovend gejuich van zijn eigen partij vloog het ding het volgend moment over alle hoofden heen naar het andere gedeelte van het veld

En pangde daar in volle kracht tegen de borst van den opzichter.

De man was komen aanloopen op het gejuich van de jongens en ontving bij wijze van welkom den bal tegen zijn corpus.

Hij was razend.

In woeste vaart snelde hij over het veld op de verslagen jongens af en begon verwoed te tieren:

„Wie heeft met dien bal geschopt? Hoe dikwijls heb ik jullie verboden hier op het terrein te komen? Maar ik zal er den rector over spreken dat verzeker ik je. En nou d'r af, allemaal, vlegels dat je bent! Denk je dat ik me hier door zoo'n bende apen met een bal zal laten gooien? Ik zou nog liever".

„Wie is die meneer?" vroeg Herman Ransbergen op minachtend-spottenden toon aan Theo van de Abeelen.

„Heelemaal geen meneer," begon de opzichter in zijn drift, „maar"...

„Dat dacht ik al", antwoordde Herman, snijdend uit de hoogte. Toen werd de opzichter gloeiendpaars van woede.

En met ongelooflijke snelheid goot hij over de jongens een stroom van scheldwoorden uit, die ze misschien nog nooit gehoord hadden maar die hen in ieder geval zoo prikkelden, dat ze in een luid gelach uitbarsten.

Dat werd den beleedigde te bar.

Met een plotselingen greep bukte hij zich naar den grond, pakte de jas van Herman op en liep er mee naar de keet.

„Om twaalf uur kun je hem komen halen brutale vlerk" beet hij den verbluften jongen toe. En meteen smeet hij de jas naar binnen, draaide de deur op slot en ging het terrein af, de een of andere bedreiging aangaande politie tusschen de tanden brommend.

„Hé zeg", schreeuwde Herman hem nog na, „m'n jas, ik moet naar school!"

Maar de man antwoordde niet en liep met snelle passen door. Een oogenblik stonden de jongens verslagen.

Wat moesten ze nu beginnen?

Toen begon Herman op zijn beurt te schelden.

„De vlerk, de rashark, de schoelje! Als ik dien ooit te pakken krijg zal hij er van lusten. Heb je ooit zoo'n ploertenstreek gezien? Ze moesten den proleet vierendeelen, of hem aan z'n tong laten hangen gedurende anderhalf uur of hem langzaam met kokende olie begieten, maar dan vooral heel langzaam".

„Maar ik ben ondertusschen blij dat ie mijn jas niet genomen heeft", zei Gerard Zevenhoven, die met een zucht van dankbaarheid zijn eigendom had opgeraapt. „Wat ga je nou doen?"

„In z'n hemmetje naar school!" riep Arthur. „Wat anders?"

„Dat kun je denken, nooit van mijn leven!"

„Maar wat dan? Als je eerst naar huis wil, moet je wel een half uur over straat in je hemdsmouwen. Doe je dat dan liever?"

Besluiteloos keek Herman rond. Erg veel medelijden hadden de jongens nu niet bepaald met hem. Deze en gene tapte al eens een mop te zijnen koste en daar moest hij niet veel van hebben. Hij was graag een persoonlijkheid in de klasse, en voelde zich overal de deftige seigneur die den toon aangeeft. En hier in zijn hemdsmouwen te staan en door zijn klasgenooten te worden uitgelachen was een positie, die hem maar matig beviel.

„Kom zeg, we moeten weg!" riep Frans. „Kom nou maar een beetje middenin loopen, dan heeft niemand erg in je. En dan kan je van school uit wel een boodschap naar huis sturen".

„Dank je. Ik loop niet voor gek over straat".

Frans haalde de schouders op.

„Nou dan moet je hier tot twaalf uur blijven zitten. En dan nog de kans loopen opnieuw door dien vent te worden afgeranseld".

Op dat oogenblik kwam Ko Rissing voorbij. Hij had een eindje omgezworven en nam nu, eigenlijk door nieuwsgierigheid gedreven, zijn weg terug langs het nieuwe ziekenhuis. Maar toen hij de jongens

eenmaal zag, trok hij zijn onverschilligste gezicht en liep door, iedereen negeerend.

Maar het zou anders loopen, dan hij zelf wel wilde.

Want niet zoodra had Theo van de Abeelen, één van Hermans zwaarste concurrenten op het gebied van drukte en dikdoenerij, hem in de gaten of hij riep, met een spottend lachje:

„Het godsgeschenk! Herman, jij in het opperkleed van den bakker!"

„Ja, ja!" riepen de jongens. „Een pracht-oplossing! Hé, bakker, kom eens hier! toe dan, kerel, je hoort ons toch wel roepen! Wat vent toch, hè, zeker weer op z'n teentjes getrapt. Rissing! Rissing! Herman wil je wat vragen!"

Aarzelend bleef Ko staan. Wat voerden ze in het schild, wilden ze hem weer de een of andere poets bakken! Hij kende die uitgelaten stemming, als ze een uur vrij hadden. Maar hij bedankte er voor, hij liet zich niet beetnemen. Als ze hem werkelijk noodig hadden, moesten ze maar bij hem komen.

En dat deden ze dan ook, op een holletje. Alleen Herman Ronsbergen kwam langzaam en wrevelig achteraan slenteren.

„Zeg bakker, wil jij je Engelschen tailor-made aan Herman afstaan?"

Ko gaf voorloopig geen antwoord. Als ze hem wat wilden vragen konden ze dat op een fatsoenlijke manier doen.

„Hoeveel borstrokken heb jij an?" informeerde Theo. „Kun je ook zonder angst voor kouvatten die regenboog-jas om de verkleumde schouders van Herman drapeeren? Hij zal er je vorstelijk voor beloonen".

„Toe Theo, hou nou je onhebbelijke snuit", kalmeerde Jan van Heeckeren. „Vraag jij het hem nou zelf, Herman, je hebt er toch het meeste belang bij".

Maar voorloopig zei Herman Ransbergen niets.

Hij keek van de roode kool-kleurige jas naar het spottend gezicht van Theo van de Abeelen, die de potsierlijkste grimassen maakte en hij kon er niet toe besluiten aan dien sikkeneurigen bakker een gunst te vragen.

„Nou, wij gaan", besliste Frans, „als we nog langer staan zeuren komen we te laat".

En inderdaad maakten eenige jongens zich gereed het veld te verlaten.

Toen koos Herman Ransbergen eieren voor zijn geld.

„Zeg, zou je me je jas niet even kunnen leenen?" vroeg hij stuursch aan Ko.

„Waarom?"

„Omdat ie 'm zoo mooi vindt, natuurlijk", riep Theo smadelijk, „hij heeft er al die weken al omheen gedraaid".

„Ach vent, stik!" antwoordde Herman kwaad. „Nou, kan het?" vervolgde hij tegen Ko. „De opzichter heeft de mijne weggenomen, omdat we niet op het veld mochten spelen, zoo'n schoft!"

Zwijgend trok Ko zijn jas uit en bood hem Herman aan.

Hoewel de diverse opmerkingen van de jongens hem woedend maakten was er diep in zijn hart een vonkje voldoening dat hij degene was, die Herman Ransbergen uit den brand moest helpen. Tallooze malen had de jongen hem gehoond en gesard en nu zou hij dan toch wel eens een toontje lager moeten zingen.

Maar heel veel leek het daar nog niet op. Zonder een enkel bedankje had Herman het kleedingstuk aanvaard en hoorde nu met een nijdig gezicht de opmerkingen van zijn klasgenooten aan.

„Hij zit je gegoten, kerel. Prachtig!"

„Chic, zeg, die tinten! Jij boft maar weer!"

„Als ik jou was, ging ik zoo naar school. Als de rector je ziet valt hij flauw".

„Zou je hem niet over kunnen nemen van den bakker? Misschien ben je voor een matig prijsje de man".

Ze waren intusschen het terrein afgeloopen en gingen nu in de richting van de school. Herman zou eerst maar even meegaan om zijn fiets te halen en dan vlug naar huis loopen. De andere jongens moesten maar uitleggen wat er gebeurd was.

Maar natuurlijk zagen ze vlak bij de school Agnes en Elly aankomen, die met verbaasde blikken de zonderlingen stoet monsterden.

„Wat heb jij an?" vroeg Elly, met een gezicht waar de verwondering zoo duidelijk op te lezen stond dat Herman het land kreeg als vier en twintig stieren.

„Beeldig hè?" viel Theo dadelijk bij, „wat een coupe!"

„Snoezig", beaamde Agnes met haar liefste stemmetje.

Ze kwam heel dicht bij Herman staan en hield de stof van de jas voorzichtig tusschen duim en vinger.

„Wat prettig, Her", vleide ze toen met een ernstig gezicht, „dat jij die jas nu voortaan dragen moogt. Heb je hem duur moeten betalen en heb je den bakker wel vriendelijk bedankt?"

Toen zei Herman een heel leelijk woord, en zeker heel leelijk om tegen een meisje te gebruiken. Agnes bevroor dan ook onmiddellijk eenige graden en zei, nu zeer uit de hoogte en op snijdenden toon:

„Je schijnt met de huid van den bakker ook zijn manieren te hebben overgenomen. Nu, adieu, ik groet je. Theo, de bonbons waren zalig; je mag ons nog eens zoo'n zakje brengen, hoor. Dag!"

En lachend en pratend liepen de beide meisjes door.

„Je hebt een slechte beurt gemaakt, Herman", merkte Gerard Zevenhoven op.

„Net of mij dat wat kan schelen; ze kan voor mijn part omhoog vallen".

„Foei, foei, jongetje. Zulke termen gebruikt „men" niet als „men" over meisjes praat".

Herman pruttelde nog wat, maar heel veel beweerde hij niet meer. Hij vond het heele geval allerellendigst en verwenschte, zeer onlogisch, Ko Rissing, op alle manieren die zijn in dit opzicht vindingrijke geest maar bedenken kon.

Bij het gesprek met Agnes had Ko op heete kolen gestaan. De laatdunkende manier waarop de conversatie gevoerd werd, met totale negeering van het feit dat die jas, waar het over ging, hoorde aan één der

leden van het gezelschap en dat Herman dan toch maar absoluut uit den nood gered was door het verachte kleedingstuk, maakte hem razend. Hij voelde dat de eenige houding waarbij hij zichzelf kon respecteeren, deze was dat hij onmiddellijk zijn jas opeischte en het gezelschap den rug toekeerde.

Maar hij had weer die gewone gewaarwording van lam geslagen te zijn door de opeenstapeling van beleedigingen. En ofschoon hij wist zich laf en futloos te gedragen, liep hij mee naar school zonder een woord van verweer, zich inpratend dat hij niet verkoos uit den weg te gaan voor die bende mispunten.

Zoo kwamen ze bij de school. Het was door al dat oponthoud laat geworden en de jongens hoorden al in de verte het gerinkel van de electrische bel, die de wisseling van het uur aankondigde.

„Kom jongens", riep Frans, „we zijn laat!"

En op een holletje legden ze den nog resteerenden afstand af.

Ko liep met de anderen mee. Maar net toen hij de stoep van het schoolgebouw wilde opgaan, voelde hij zich aan zijn mouw trekken.

Hij keek om; het was Herman.

„Zeg", zei deze, en het moet tot zijn eer gezegd worden, dat hij een heel klein beetje verlegen keek, „ik woon in de Koninginnelaan, op Dennenhof, zou je om twaalf uur de jas ook even willen aanhalen?"

„Hè?" zei Ko, onmiddellijk op zijn achterste beenen bij de onhebbelijkheid van een dergelijk voorstel. „Ik woon in de Grotiusstraat nummero een en tachtig. Zou je 'm daar maar willen terugbezorgen?"

„Poeh, wat een drukte", antwoordde Herman kwaad, „je komt toch ook wel met brood bij ons. Dan zou je de jas meteen mee kunnen nemen. Nou, dan breng ik 'm vanmiddag wel mee naar school".

En weg was hij.

's Middags wachtte Ko in eenige spanning af wat er gebeuren zou. Hij had van zijn moeder nog een

uitbrander gehad ook, dat hij zijn beste kleeren had uitgeleend. En alleen het feit dat Herman Ransbergen de leener was, één der rijkste en dus deftigste jongens van de school, had hem voor straf behoed.

Hier baasje, voor jou.

Zou Herman nu de jas meebrengen?

Lang hoefde hij op deze beslissing niet te wachten want al gauw verscheen Herman op het tooneel, de geleende jas achteloos over den arm.

„Daar", zei hij, vrij onhebbelijk, Ko zijn eigendom toewerpend.

Bedanken vond hij blijkbaar niet noodig. En net was Ko van plan hem hierover een hatelijkheid te

verkoopen, toen hij in den binnenzak wat hards voelde. Hij haalde het te voorschijn, het bleek een dik plak chocolade te zijn.

Een brandend rood steeg Ko naar de wangen. Zoo meenden ze dus hem te kunnen behandelen; bedanken met woorden was niet noodig; met een cadeautje was hij rijkelijk betaald en verder kon hij dan zijn mond houden.

Juist kwam een klein schooiertje voorbij, zoo'n bar-armoedig schoffie, met de teenen door zijn laarzen en de ellebogen door zijn mouwen en zwart van vuil en magerheid.

En plotseling kreeg Ko een ingeving.

Met een air als was hij een koning hield hij het verbaasde en bijna verschrikte kereltje het in diens oogen monsterachtig groote plak chocolade voor en zei, op onverschilligen toon: „Hier, baasje, voor jou".

Toen draaide hij zich om en keek in het thans vuurroode gezicht van Herman Ransbergen.

De stoot was blijkbaar aangekomen.

Want lichtelijk-verlegen, een voor hem ongewone gemoedstoestand, zei hij hakkelend tegen den zoo geminachten bakker:

„Enne, zeg, nog wel bedankt voor het leenen, hoor!"

HOOFDSTUK III.

„De volgende week Donderdag", begon Dr. van Sloten op een Maandagmorgen zijn les, „zal de gebruikelijke, jaarlijksche fietstocht plaats hebben. Ik zeg gebruikelijke, maar dat weet ik natuurlijk alleen maar van hooren zeggen. De rector heeft er me van verteld en me opgedragen jullie mee te deelen dat uiterlijk Woensdag aanstaande bij hem de berichten moeten zijn binnengekomen van deelname. Zooals gewoonlijk zal er onderweg geluncht worden en de dag zal worden besloten met een eenvoudig, gemeenschappelijk middagmaal. Jullie moeten de kosten van deelname, vijf gulden per persoon zooals je weet, vooruit bij den rector storten".

De mededeeling kwam den jongens niet onverwacht. Ieder jaar werd een dergelijke tocht georganiseerd, waaraan het een ieder vrij stond al of niet deel te nemen. Lang niet alle jongens gingen mee. De een vond het vervelend dat de rector en de leeraren meegingen; een ander vond vijf gulden te veel, een derde gebruikte den vrijen dag voor andere genoegens. En ofschoon het aantal deelnemers toch altijd nog betrekkelijk groot was, bestonden die deelnemers voor het meerendeel uit de soort jongens, waar Ko het minste mee opschoot. Types als Theo en Herman voerden er den boventoon en dientengevolge zou hij er niet over gedacht hebben mee te gaan, ook al waren de vijf gulden geen bezwaar geweest.

„Wie weet er nu al of hij meegaat?" vroeg Dr. van Sloten.

De meeste jongens staken den vinger op.

„Jij niet, Ko?"

Sinds die ongelukkige entrée had Dr. van Sloten

altijd een zeker zwak gevoeld voor Ko. Hij was een rechtvaardig en eenvoudig man en de positie van Ko op school vervulde hem met medelijden. En steeds zon hij op middelen om Ko „er in te halen", zooals hij het bij zichzelf uitdrukte. Maar tot nog toe was hem dit nog niet gelukt.

Ko schudde van neen, zonder nadere uitlegging te geven.

Hij voelde onbewust, dat de bijzondere belangstelling van Dr. van Sloten voortkwam uit meewarigheid en dat was voor den in den grond van zijn hart trotschen Ko een reden om zich onmiddellijk terug te trekken. Hij bedankte voor die „liefdadigheid naar vermogen", hij zou zich alleen wel redden. En op deze manier maakte hij het den op zijn bestwil bedachten leeraar niet gemakkelijk.

Gelukkig informeerde Dr. van Sloten niet verder. Zijn serie vergissingen bij zijn eerste les had hem voorzichtiger gemaakt en ofschoon hij niet van plan was het hier bij te laten, liet hij alle verdere vragen voor het oogenblik rusten.

Om twaalf uur hield hij Ko even staande.

„Zeg Ko, zeg me nu eens eerlijk waarom ga je eigenlijk niet mee Donderdag?"

Een beetje ongeduldig haalde Ko de schouders op. Het verveelde hem, die belangstelling, hij was er niets op gesteld. En hij had geen lust Dr. van Sloten in geuren en kleuren zijn positie op school uit te leggen. De buitenstaanders noemden dien jaarlijkschen fietstocht altijd de „reclame optocht", omdat er vooral uit moest blijken hoevele zoons van de élite der inwoners de school bezochten. En hij, Ko, zou warempel niet kunnen dienen om die reclame te verhoogen, tenzij zijne positie als „kostelooze" des te meer glans moest werpen op den rijkdom van de anderen.

„Ko, zeg me nu eens eerlijk, we kunnen toch in vertrouwen elkander wel iets mededeelen, niet, is het om de kosten?"

Vijandig blikten Ko's oogen omhoog.

„Want zie je", vervolgde de leeraar, „als dat het was, zou ik zeggen dat hoeft heelemaal geen bezwaarte zijn. Ik weet zeker, dat de leeraren met elkaar" . . . .

„Dat is het heelemaal niet", viel Ko in.

Groote goden, stel je voor! Elk van de leeraren een kwartje offeren om hem, den kostelooze, ook eens een pretje te gunnen! Dat nooit, dan liever de lucht in. Hoe kon die man een dergelijk beleedigend voorstel doen? Je hadt toch ook nog wel eergevoel, al was je nou kosteloos. En, zonder verdere vragen af te wachten, groette hij, vooral niet over-vriendelijk, en ging heen.

„'n Lastige jongen", dacht Dr. van Sloten, „één die heel wat met zichzelf te stellen heeft, geloof ik. Maar toch wil ik hem in de gaten houden en wat voor hem doen als ik kan".

Nijdig liep Ko naar huis. Hij had nu wel zeer uit de hoogte gezegd dat het niet om de kosten was, dat hij thuisbleef, maar hij wist drommels goed, al vond hij het nog zoo dol om mee te gaan, dat die vijf gulden een onoverkomelijke hinderpaal zouden vormen. Hoeveel brooden moest vader wel bakken eer hij vijf gulden verdiend had? En dat zou hij dan zoo maar eens eventjes op één dag opmaken! Neen, dat ging natuurlijk niet.

Wat zou het anders tegenover Dr. van Sloten fijn zijn, als hij morgen met een onverschillig gezicht kon zeggen, dat hij wel meeging.

Al die pedante snuiten van de jongens, wat zouden ze verwonderd kijken, als hij zoo maar aankondigde ook van de partij te zullen zijn! Verwonderd ja, maar verrukt zeer zeker niet.

Met een ruk schoof hij die laatste gedachte opzij. Daar wilde hij zich nu niet in verdiepen, hij wilde er alleen maar aan denken dat zijn deelname aan den fietstocht, den grooten, duren fietstocht, hem een graadje hooger zou lichten, moest lichten, in de oogen van zijn mede-leerlingen, dat hij daardoor ook, al was het maar in heel bescheiden mate, een gooi zou doen naar deftigheid en stand.

Maar natuurlijk kon er toch niets van komen.

Onwillekeurig haalde hij de schouders op; de ho-

peloosheid van het geval sloeg hem bij voorbaat machteloos.

„Hallo, bakker, waar loop jij zoo over te filosofeeren?"

Ko schrok op.

Het was Louis van Helrevoirt, de groote vriend van Theo van de Abeelen, en alom bekend om zijn verwaandheid en stommiteit.

„Volgende week Donderdag kun jij fijn je vader helpen, jong, als wij gaan fietsen. Zeg, kneden jullie nog altijd het deeg met je voeten of gebeurt dat niet meer tegenwoordig?"

En achter de onbeschofte vraag raadde Ko de minachting en afkeer die de rijke, verwende jongen voor menschen van hunne „slag" gevoelde. Hij herinnerde zich plotseling weer, hoe de dienstbode van mevrouw van Helrevoirt, nog veel dertiger dan mevrouw zelf, hem eens gevraagd had het brood niet zoo met zijn handen aan te pakken, want dat mevrouw dat vies vond. En een hevig verlangen kwam in hem boven dien trotschen jongen den mond te snoeren.

„Ik ga denkelijk mee fietsen Donderdag".

Verwonderd luisterde hij naar zijn eigen stem. Hoe kwam hij nu aan dien onzin? want het was immers glad onmogelijk, dat hij meeging! Maar hij had het nu eenmaal gezegd en zou de consequenties van zijn woorden moeten aanvaarden.

Met halfdichte oogen keek Louis van Helrevoirt schuin op hem neer, zachtjes tusschen de tanden fluitend.

„Ik hoop dat je je zult amuseeren", zei hij toen, hoog.

Zijn woorden klonken geheimzinnig en weinig goeds voorspellend. Wat zou hij bedoelen, ging hij zelf niet mee? Maar vanmorgen had hij toch gezegd van ja. Heel veel triomf bracht zijn stoute aankondiging hem niet. Louis van Helrevoirt leek in het minst niet onder den indruk van de mededeeling; integendeel, er lichtte in zijn koude, harde oogen een spottende geringschatting, die hem een onbe-

haaglijk gevoel gaf. Nou, wat kon hem eigenlijk dien knul schelen? En bruusk brak hij het gesprek af.

„Nou, tabé", bracht hij den eenigszins proletarischen groet.

„Bakker, mijn zegen, het ga U wel tot in lengte van dagen".

Schuimend van woede vervolgde Ko zijn weg. Dat was een spottende manier van praten, waar hij heelemaal niet tegen op kon. Op diezelfde manier sloeg hij zijn vader en moeder dood, als hij zich erg in het nauw gebracht voelde, maar tegen de jongens, van wie hij dit sarcasme had opgevangen, voelde hij zich in geenen deele opgewassen. Het gaf hem altijd het onbehaaglijk gevoel van tot een andere sfeer te behooren, een kring totaal verschillend van den hunne. En vergeefs zon hij zich bij dergelijke gelegenheden stomp op een snedig antwoord. Wat hij dan te voorschijn bracht, vond hij zelf altijd burgerlijk en plat, een plompe grofheid in vergelijking van de fijntjes-stekende gezegden zijner kameraden.

En nu zou hij tegenover Louis van Helrevoirt zijn woorden nog moeten intrekken ook! Vanmiddag wist natuurlijk de heele klas: de bakker gaat mee Donderdag. En als dan de leeraren er naar zouden vragen, moest hij op de smadelijkste manier bakzeil halen.

Hij was zoo van het onderwerp vervuld, dat hij er, tegen zijn voornemen in, thuis over sprak. Eigenlijk had hij niets willen zeggen om dan den dag te voren of zoo plotseling aan te kondigen dat hij een dag vrij had, omdat de anderen gingen fietsen. Maar ditmaal kon hij niet zwijgen.

„Volgende week Donderdag is het de jaarlijksche fietstocht", zei hij onder het eten.

„Motten ze weer reclame maken met d'r geld?" antwoordde moeder. „Laat ze het liever aan de armen geven".

„Hè, wat hebt U toch altijd eigenaardige denkbeelden", zei Ko kribbig. Waarom kon hij nu plotseling niet velen, dat iemand de gedachten uitsprak, waarmee hij zichzelf toch ook altijd opwond als hij

over die dingen dacht? Hij vond plotseling zijn moeder zoo ordinair en burgerlijk, het was heusch geen wonder dat de jongens hem beschouwden als van een ander soort dan zij zelven waren.

„Nou, heb ik dan geen gelijk?" wond juffrouw Rissing zich op, „hebben ze jou soms meegevraagd, hun eigen kameraad? Rijke stinkerds dat ze zijn; ze zijn nog te beroerd om iets voor je over te hebben".

Moeder Rissing's verontwaardiging sproot grootendeels voort uit het feit, dat ze Ko zoo erg graag dit uitstapje gegund had. Maar door haar wijze van spreken maakte ze Ko alleen maar kwaad, zonder dat hij iets van haar goede bedoeling begreep.

„Ik wed, dat Ko niet eens mee zou willen, wel Ko?" veronderstelde vader, wien het opzien tegen den „groote lui" in het bloed zat.

„Ach, ik weet niet", antwoordde Ko, schouderophalend, „het heeft niet veel nut er over te praten, het is toch te duur".

„Hij wil natuurlijk wel mee", zei zijn moeder scherp. „Welke jonge jongen zou niet eens graag een daggie uit willen met zijn kameraden? Maar te duur is het voor ons, dat is zeker. Het eenige zou zijn . . . ."

Hoopvol keek Ko op. Zou zijn moeder er werkelijk iets op weten?

„Als ik er eens een balletje van opgooide tegen tante Sien en oom Gerrit?"

„In Godsnaam niet", antwoordde Ko vol argrijzen.

Oom Gerrit was een gepensionneerd slager, die er warmpjes in zat. Hij had geen kinderen en tante Sien besteedde een groot deel van hun te veel aan geld aan het koopen van onzinnig-dure en onzinnigleelijke kleeren, terwijl ze verder den tijd doorbracht met te schelden op alle mogelijke menschen, die „trotsch" waren of „pedante stukken eten" en te beweren, dat haar geld even goed was als dat van een ander.

Moeder Rissing stond in heilig ontzag voor hun rijkdom en trachtte, meestal vergeefs, langs allerlei

slinksche wegen hen te bewegen tot liefdadigheid. Als moeder met die slimmigheidjes begon, maakte Ko meestal dat hij wegkwam. De weeë onderdanigheid van zijn moeder en de laatdunkende onbeschoftheid van zijn oom en tante hinderden hem om het hardst. En wat hem misschien nog het meest van alles ergerde wat de manier, waarop zijn moeder, zoodra tante Sien en oom Gerrit weg waren, oversloeg van den nederigsten vleitoon tot de grofste manier van schelden. Dan uitte zij ongezouten haar ergernis over hun schrielheid, zoodra het er op aankwam wat voor anderen te doen en meermalen was Ko in ontzetting weggeloopen bij den vloed van zonderlinge bijvoeglijke naamwoorden, die moeder bij dergelijke gelegenheden zoowaar van zelf naar de lippen schenen te wellen.

Ko stond niet erg in de gunst van oom en tante. Ze vonden het in de eerste plaats bespottelijk dat hij zooveel moest leeren en op een school ging, waar de meeste jongens hem met den nek aanzagen. En verder was Ko, dat moet gezegd worden, in hun bijzijn stug en zwijgzaam en absoluut niet van zins deel te nemen aan moeders wat kruiperige nederigheid tegenover hun rijkdom. Ook zijn dankbaarheid bij hun schaarsche cadeautjes liet veel te wenschen over; meestal herinnerde hij zich maar al te goed hoe moeder er om gepingeld had.

En aan die menschen zou moeder nu vragen om het geld voor den fietstocht!

Ko rilde bij de gedachte alleen. Maar het verlangen om mee te gaan had zich door de verschillende omstandigheden zoo in zijn hart genesteld, dat hij zich niet verder verzette, toen moeder haar plan de campagne ontvouwde. Ze zou er vanavond, na het sluiten van den winkel, wel eens even aangaan en als vader dan zijn mond maar hield, zou zij het best klaarspelen tante Sien het geld te laten geven dat Ko noodig had.

Vader keek bij den zijdelingschen steek aan zijn adres vrij schaapachtig. Gewoonlijk zei hij niets bij de politieke zetten van zijn echtgenoote, maar

het was een feit, dat hij soms plotseling met een ontstellend-openhartige uitdrukking voor den dag kon komen, die al de halve leugentjes-om-bestwil van zijn vrouw met één slag te niet deed.

Het gesprek over den fietstocht was hiermee afgeloopen en werd niet hervat gedurende den maaltijd. Moeder Rissing was stil; blijkbaar werkte zij haar plannen verder uit; Ko was ook stil, dobberend tusschen zijn verlangen om mee te gaan en zijn afkeer van de manier waarop dat bereikt moest worden. En vader Rissing was altijd stil, dus dat was niets bijzonders.

Toen Ko 's middags op school kwam, had Louis van Helrevoirt zijn werk blijkbaar al gedaan. Het eerste wat Theo van de Abeelen tenminste zei was:

„Ha, bakker, ik heb gehoord dat jij voor de versche broodjes zorgt Donderdag, is dat zoo?"

Ko gaf geen antwoord en trachtte vernietigend te kijken, maar het moet erkend worden, dat dat hem maar zeer matig gelukte.

Eenige meerdere geestigheden volgden, zoodat Ko langzamerhand op het kookpunt kwam. En natuurlijk barstte de bom tegen den verkeerde.

„Toe nou, lui", trachtte Jan van Heeckeren den stroom van opmerkingen te keeren, „houd nou maar eens op".

En zich tot Ko keerend, zei hij, uit puren lust om wat vriendelijks te zeggen:

„Ga je heusch mee Donderdag?"

„Als jij het tenminste goed vindt", nijdigde Ko. „Jullie schijnen het allemaal buitengewoon belangrijk te vinden, dat ik ook van de partij zal zijn. Waarom maak je daar zoo'n drukte over? Ben je soms bang dat ik het gezelschap compromitteeren zal?"

Maar terwijl hij dit antwoord gaf, voelde hij zelf al weer de misplaatste grofheid er van. Waarom kon hij zich ook nooit eens hoog houden, zoodat ze geen vat op hem kregen.

„Kss, kss", begon Arthur, „de bakker is kwaad, jongens. Morgen geen krenten in het brood".

„Ik was juist van plan tweehonderd krentenbolletjes te bestellen", hitste Gerard Zevenhoven het zaakje op, „maar nou durf ik het niet aan. Bakker, heb je je sportcostuum al klaar?"

„Denk om je jas, bakker, maar pas er goed op. Want sinds Herman hem aan gehad heeft, is hij er dol op. Hij is in staat een onberaden stap te doen, alleen om dat hemelsch kleedingstuk machtig te worden".

Woedend keerde Ko zich om en verdween. Als het nog langer zoo doorging, zou hij met zijn vuisten beginnen te werken en dat wou hij niet.

Het tweede uur 's middags hadden ze Nederlandsch.

„Meneer", zei Louis van Helrevoirt met zijn brutalen mond, „de bakker gaat ook mee volgende week".

„Louis, ik vraag je niets", antwoordde Dr. van Sloten afwerend. Hij vond het altijd ontzettend vervelend, als de jongens Ko Rissing bij zijn bijnaam noemden. Als je er wat van zei, viel er nog maar meer de aandacht op en het zoo laten passeeren ging toch ook niet goed. Het zwijgen opleggen was nog maar het beste.

„Dat mag hij toch wel vertellen, meneer?" vroeg Gerard, zoogenaamd-onnoozel. „Daar steekt toch niets geen kwaad in?"

„Hij mag vertellen wat hij wil, mits hij dat doet in termen, die niemand kunnen kwetsen".

„Bedoelt U, dat hij bakker zei?" vroeg Agnes, met haar onschulds-stem. „Dat doen we altijd en Ko zelf vindt er niets in. Wel, Ko?"

„Agnes, kijk voor je en zit recht in je bank. Vooruit jongelui, we gaan beginnen".

Innerlijk was Dr. van Sloten zeer ontstemd. Hij had al meer geconstateerd, dat de leerlingen hier goed van den tongriem gesneden waren en dat vooral sommigen niet konden worden vrijgesproken van onhebbelijkheid. Het was een lastig soort brutaliteit, waar je niet makkelijk wat aan doen kon en hij vond het ook niet prettig van den beginne af aan voor bullebak te spelen. Maar toch moesten ze

van tijd tot tijd eens een lesje hebben en hij meende hier de gelegenheid schoon te zien.

De stoet scholieren bleef gewoonlijk ingedeeld in klassen, zoodat de jongens die het meeste met elkaar omgingen, dan ook bij elkander reden. En voor het bewaren van de orde werd dan één der leerlingen als leider aangesteld. Bij een zoo grooten stoet kon je nu eenmaal niet zonder regel en de leider had er voor te waken, dat zich geen ongeregeldheden voordeden, waardoor de goede gang van zaken gestoord zou worden.

Als hij nu eens voorstelde Ko Rissing als leider te benoemen? Voor den jongen zou het een riem onder het hart zijn voor het eerebaantje te worden uitverkoren. En voor die andere jongens, die zich zoo voelden, kon het niets geen kwaad als ze zich eens te schikken hadden naar iemand, dien ze altijd meenden straffeloos te kunnen hoonen. De rector had hem vrijwel absolute vrijheid gegeven de zaken in deze klas te regelen; hij hoefde alleen den naam van den leider maar op te geven.

Den volgenden dag, na het sluiten van de aangifte, noemde hij Ko's naam tegen den rector als leider van zijn klasse.

Even keek deze verwonderd.

„Hoe kan die jongen meegaan, een kostelooze leerling? Het lijkt me nogal met elkander in tegenspraak, iemand die het schoolgeld niet betalen kan, maar wel vijf gulden beschikbaar heeft om een dag uit te gaan".

Ja, daar kon Dr. van Sloten ook geen antwoord op geven. Het had hem zelf niet minder verwonderd dan het den rector deed, dat Ko mee van de partij zou wezen. Maar voorzichtigheidshalve repte hij niet van het gesprek, dat hij met Ko gevoerd had.

„Maar bent U er zeker van, dat het verstandig is den jongen als leider aan te stellen? Zijn klasgenooten mogen hem niet".

„Juist daarom zou ik het willen. Dan kunnen zij leeren zich te bukken voor iemand, dien ze verder beneden zich achten. En dat lesje hebben velen van hen heel hard noodig".

Even keek deze verwonderd.

„Als U er maar zeker van bent, Ko Rissing daar niet aan op te offeren. De jongens zijn niet gemakkelijk, hier. Ik heb ze langer meegemaakt dan U".

Maar Dr. van Sloten bleef op zijn stuk staan, zoodat de rector tenslotte zei:

„Enfin, gaat uw gang. Ik ben het er niet heelemaal mee eens, maar ik wil U graag gelegenheid geven uw opvatting in de practijk aan de mijne te toetsen".

Intusschen had Ko Dinsdagsavonds in spanning afgewacht, met welke boodschap zijn vader en moeder zouden terugkeeren van hun bedelbezoek. Stel je eens voor, dat de heele zaak mislukte en dat hij nu weer moest gaan zeggen, dat hij niet meeging!

Maar toen zijn ouders om kwart voor elven de kamer binnenstapten, haalde moeder triomfantelijk haar beurs te voorschijn en legde met een voldaan gezicht twee blanke rijksdaalders op tafel.

„Wat zeg je me daarvan?"

Ko zei voorloopig niets.

„Nou, jongen, doe dan toch je kiezen eens van elkaar. Ben je nou blij of ben je nou niet blij?"

„Jawel".

Het klonk vrij toonloos. Want Ko was er lang niet zeker van dat dit een feit was om blij om te zijn. Hij bleef een huiverig gevoel houden, dat zijn deelname aan den tocht geen pretje voor hem zou blijken, maar het zou een hopelooze taak zijn geweest daarvan aan zijn vader en moeder een uitlegging te geven. Dus zei hij maar niets.

„Zoo heel gemakkelijk is het anders niet gegaan", vervolgde zijn moeder. „Hoeveel balletjes ik ook opgooide, dat gierige serpent deed maar net of ze me niet begreep. Die denkt, geloof ik, dat ze d'r centen mee in de kist kan nemen, maar dat zal d'r toch evenmin lukken als een ander. En ze heeft zich toch net zoolang van den domme gehouden tot ik tenslotte ronduit heb motten vragen of zij je dat pleziertje niet eens zouden willen bezorgen. Nou, daar had je het gaande. Het was een dure tijd, en zij gaven ook niks uit voor hun genoegen en het paste

ons soort menschen niet aan dergelijke dingen mee te doen en als je je kinderen boven hun stand opvoedde kwam je altijd voor dergelijke dingen te staan. Nou, dat ging zoo een kwartiertje door en oom Gerrit zat al dien tijd te knikken alsof hij wou, dat hij al die dingen gezegd had. En toen ze al d'r bedenksels uitverkocht had zeg ik zoo langs m'n neus weg: een mooi stoffie heb ie daar an, ik heb het bij Gerzon zien liggen voor negen gulden vijf en zeventig den meter. Ze kreeg een kleur als vuur, dat ik d'r daar zoo fijn liet merken hoe zuinig ze zelf wel was. En na veel vijven en zessen heeft ze dan eindelijk d'r beurs opengedaan en na eindelooze waarschuwingen dat we niet mosten denken dat ze in d'r geld zwom, het ze dan die vijf gulden van zich afgescheurd. En laat nou je vader in z'n stomme onnoozelheid, 't is zonde dat ik het zeg, me op m'n rug slaan dat ik m'n eigen haast een aap schrok en zeggen: zie zoo moeder, we hebben al weer alle eer van ons bezoek, dat heb je 'm kranig geleverd! Of tante Sien effe zuinig keek! Maar de vijf gulden had ik te pakken en als jij nou morgen of overmorgen nog eens netjes gaat bedanken, is ze al lang lekker!"

„Dat ook nog!" dacht Ko, vrijwel wanhopig.

Hij had zich, onder het lange relaas van zijn moeder, steeds mistroostiger voelen worden. Bah, wat 'n ellendig-ordinaire manier had moeder toch om de dingen te zeggen en te doen! De tranen drongen hem naar de oogen. Hij wist, dat ze het uit liefde deed voor hem, maar dat moest hij van minuut tot minuut bedenken om niet zijn afkeer en verontwaardiging te laten blijken.

En nou ook nog een bedank-visite aan tante Sien! Hij wist vooruit hoe dat gaan zou. Eerst de noodige opmerkingen over het feit zelf. Dan begonnen ze hem fijntjes uit te hooren, over thuis en over school en over allerlei, dat hun in den grond van hun hart niets kon schelen. En dan hij steeds stugger en onvriendelijker en zij langzamerhand bedwongenwoest. Tot ie eindelijk met goed fatsoen d'r tusschen

uit kon knijpen, met de hopelooze gedachte dat ie de zaak weer totaal verbroddeld had.

Maar hij zat nu in het schuitje en het was al begonnen te varen; hij moest mee, of hij wou of niet.

„Zeg", hoorde hij Louis een paar dagen later aan Gerard vragen, „heb jij al gehoord, wie van onze klasse leider zal worden?"

„Niks van gehoord. Misschien de bakker wel, dat is nogal een vrindje van Dr. van Sloten".

„Als ze ons dat leveren ga ik niet mee".

„Bah, waarom niet? Je laat den vent eenvoudig stikken. Als je niet meeging kon hij nog denken dat je er je wat van aantrok".

Meteen keek Louis van Helrevoirt om en zag Ko staan.

„Zoo, bakker, luistervinken stinken, wist je dat wel?"

„Ik heb niet geluisterd".

„Des te plezieriger voor jou. Overigens kan het me weinig schelen".

Als gewoonlijk voelde Ko zich hevig gegriefd door de nonchalante minachting waarmee de woorden werden geuit. En als gewoonlijk kon hij geen enkel geschikt antwoord bedenken om den pedanten jongeling even af te maken. Hij zweeg dus maar en wendde zich af.

Maar even ging er toch een schok van verwachting door hem, toen de Nederlandsche leeraar aan het begin van het lesuur zei:

„Jongelui, ik moet jullie nog mededeelen, wie aanstaanden Donderdag voor deze klasse als leider is aangewezen".

Toen zweeg Dr. van Sloten.

Nu hij voor het feit kwam te staan, leek hem de benoeming van Ko Rissing toch eigenlijk wel een waagstuk. Hij zag hem zitten, stil en teruggetrokken, met een beetje nerveuze uitdrukking op zijn gezicht. En zijn wat armoedige, flanellen sportblouse met de oude das van zijn vader er om, de blauwe, snitlooze broek, de grove zwarte kousen en lompe, gelapte schoenen gaven hem een voorkomen, Dr. van Sloten moest het zich zuchtend bekennen, weinig geschikt om overwicht te oefenen op de heerachtige dandies met keurige sportkousen en rijbroeken, die zijn medeleerlingen vormden.

Maar energiek zette Dr. van Sloten zich over die bedenkingen heen. De waarde van de menschen zat niet in hun kleeren; noch in het feit of je al of niet brillantine in je haar hadt. En de opgeblazen heertjes zouden dat hebben te erkennen, zouden zich moeten bukken voor den leider, dien hij hun aanwees, onverschillig of dat een jongen was van hun gading of niet.

Toch was het, om bijvoorbaat alle opmerkingen te smoren, dat hij begon met het aanloopje:

„Jullie weten, dat bij dien leider de verantwoording berust voor den geregelden gang van zaken. En ook, dat iedereen hem stipte gehoorzaamheid is verschuldigd en onvoorwaardelijk heeft te doen wat hij redelijkerwijs beveelt. In overleg met den rector wordt dit jaar als leider aangewezen Ko Rissing".

Een doodsche stilte viel.

Dat „in overleg met den rector" was nog een voorbehoedmiddel tegen mogelijke bedenkingen. Maar, het moet eerlijk bekend worden, er hing een geurtje aan dit middel. Want het wekte een schijn, die niet beantwoordde aan de waarheid.

Ko zag, hoe Louis en Gerard een blik van verstandhouding wisselden.

Louis glimlachte fijntjes en Gerard glimlachte spotachtig terug, met een even optrekken van de wenkbrauwen.

Maar zeggen deed er niemand wat, zelfs de betrokkene niet in eigen persoon.

„Neem je de benoeming aan, Ko?"

Ko knikte, met een kleur als vuur. Hij vond het eigenlijk heelemaal niet prettig, maar wist niet hoe hij er af moest komen. En aan den anderen kant, het was een onderscheiding, een prachtgelegenheid om zich te laten gelden tegenover al die kwelgeesten, die hem het leven zoo zuur maakten. En het geheel leek een voortzetting van dat langzaam-ge-

dreven-worden naar een zeker doel, welk wist hij zelf niet, dat hem half benauwde en half genoegen deed.

Het leek hem intusschen raadzaam de critiek, die zeker los zou barsten, niet af te wachten, maar er zoo spoedig mogelijk van door te gaan.

En zoo rende hij om vier uur naar huis, zalig-onbewust van de vernietigende woorden die zijn klasgenooten over zijn benoeming uitspraken.

Tegen zijn ouders sprak hij niet over zijn hooge functie. Hij vreesde hun enthousiasme en de gevolgtrekkingen die zij zouden maken uit deze onderscheiding. En zelf wist hij maar al te goed, dat hij niet de alom-getapte jongen was, om wiens vriendschap zijn klasgenooten vochten, zooals vooral zijn moeder het zich zoo gaarne voorstelde.

Intusschen naderde de bewuste Donderdag met snelle schreden.

Het weer liet zich niet over-gunstig aanzien. Regen en wind streden den dag te voren om den voorrang en het was kil en huiverig buiten.

Donderdagsmorgens stak Ko al vroeg zijn hoofd uit het steekraam. De lucht was egaal grijs; van de zon viel zelfs het bestaan niet te vermoeden. Maar het regende niet, dat was tenminste een lichtpunt. En als het nu maar droog bleef, zou er al veel gewonnen zijn.

Wat zenuwachtig begon Ko zich aan te kleeden. Moeder had zijn Zondagsche pak klaargelegd, maar hij had zoo'n vaag vermoeden, dat dat voor een dergelijken tocht eigenlijk niet je ware was. Dagen lang had hij er op loopen broeien wat andere jongens dien dag aan zouden trekken, maar hij had het niet zoover kunnen sturen dat hij zijn vraag aan iemand voorlegde.

Argwanend bekeek hij zijn lage, gesteven boordje en het rood-paarse strikje met de zwarte figuurtjes. Het was allemaal niet je dat, met geen van die dingen leek hij op de andere jongens. Altijd zag hij er anders uit, zelfs al hadden zij schunnige dassen om of oude sporthemden aan.

Hij zuchtte.

Als hij zelf maar eens zijn kleeren kon koopen; hij voelde zich overtuigd een beteren smaak te hebben dan moeder. Maar daar zou moeder vast niet toe te bewegen zijn. Zij zorgde voor zijn goed; en zoolang zij leefde en hij nog een schooljongen was, zou ze dat blijven doen. Dat was haar energiek geuite antwoord op een schuchtere poging, die hij eens in die richting had gedaan.

Opnieuw kneep hem het berouw om zijn geringe appreciatie van moeders zorg. Nu was ze ook al weer beneden, om voor zijn ontbijt te zorgen en met alles wat hem betrof was ze altijd even zeer vervuld. Waarom waardeerde hij dat dan niet meer?

Maar toen hij beneden kwam, schrok hij toch van de toebereidselen die ze nu gemaakt had.

Op de tafel stond een geopend reismandje, zoo'n rieten onding, waar je nooit eens vlug iets uit kunt nemen, maar waarvan je den inhoud altijd aan iedereen moet toonen zoodra je een poging doet er iets uit te halen. En eenige stapels kadetjes en krentenbroodjes bewezen dat moeder niet van plan was hem honger te laten lijden. Een eind leverworst dreef over de tafel, een homp kaas vertoonde bedenkelijke teekenen van te zijn mishandeld en een leeggeschraapte boterpot voltooide het stilleven.

Ko zag de verwachting op zijn moeders gezicht en het hart draaide hem om in het lijf.

„Hoe lijkt je dat, Ko?"

Voor geen geld ter wereld had hij haar nu kunnen afsnauwen.

„Het ziet er smakelijk uit, moeder. Maar zou het niet te veel zijn? Eigenlijk hoeven we heelemaal niets mee te nemen, want U weet we lunchen onderweg".

„Ja, dat zal me wat wezen. Zoo'n luns zal jij wel in je holle kies kunnen bergen. En het kan nooit kwaad als je wat meer bij je hebt, dan kun je den kameraden ook nog eens presenteeren".

Ko antwoordde niet.

Hij zag het gezicht al van Theo of Herman, als

hij hun een broodje aanbood. Neen, die illusie kon moeder gerust opgeven.

„Heb je je jas, Ko? Dan kun je alles bij elkander op je bagagedrager binden".

„Nou is het spul volmaakt", dacht Ko.

Maar hij was eigenlijk te zenuwachtig om veel weerstand te bieden. En gedwee bond hij de beroemde jas en de reismand met proviand op zijn fiets.

„Hier", zei moeder nog bij het afscheid, „een snoepie voor de jonge dames".

En schalks-lachend overhandigde ze hem een zakje balletjes.

Ko dacht aan de dure bonbons, die Elly en Agnes aten zooals een ander zijn boterham eet en hij twijfelde er aan of zij deze balletjes naar waarde zouden kunnen schatten. Hij hing zich net zoo lief op als ze aan de meisjes voor te houden; maar enfin, dat zakje kon hij nog wel wegmoffelen, dat hoefde niemand te zien.

Toen hij eenmaal goed en wel op weg was, vond hij het nog veel te vroeg. Hij wilde niet het eerst aanwezig zijn en zoo den indruk wekken van niet-geroutineerd te zijn in dergelijke tochten. Dus reed hij nog maar wat om, tot hij plotseling ontdekte dat het al bijna de tijd was waarop ze moesten vertrekken en met een flink vaartje naar school trapte.

Inderdaad was hij nu één van de laatsten.

De eerste jongen, dien hij zag, was Theo van de Abeelen, gekleed in een wit wollen trui, een groote zuidwester op, en een paar hooge bruine laarzen aan, die ongeveer tot zijn knieën reikten. Met verwondering keek Ko hem aan. Hoe kwam de jongen in vredesnaam aan dit extra-ordinaire tenue?

Louis van Helrevoirt, gekleed in een keurig sportpak van Engelsche stof, had een race-fiets weten te bemachtigen voor deze gelegenheid. Met gebogen rug, de handen ten naaste bij ten hoogte van de assen, reed hij sierlijke lussen en cirkels door de krioelende verzameling heen, toegejuicht door de bewonderende schare.

Gerard en Herman hadden een tandem veroverd, met een bel, die ergens op een geheimzinnige plaats verstopt zat. Kwam er iemand in hun nabijheid,

Een snoepje voor de dames.

dan lieten ze het ding onverwachts vervaarlijk klingelen, wat, naar gelang van de slachtoffers, gilletjes, vloeken of verwenschingen tengevolge had.

Geen van de jongens zag er op z'n Zondagsch

uit; dat zag Ko duidelijk. Haast allemaal droegen ze truien of sportpakken en zijn gesteven boordje begon hem hinderlijk te knellen.

Zijn komst werd overigens met gejuich begroet.

„Ha, daar is onze leider! Hopman, wees gegroet!"

„Zeg bakker, wou je ons in het zonnetje zetten met je mooie spullen aan? Dat boordje is vanavond vast vuil, jong, dan moet je de volgende week al weer een schoon nemen!"

„Hè, kerel, wat heb je in die reismand, een verschooning?"

De laatste opmerking was van Arthur van Heemvoorde en ontlokte een geweldig gelach. Alle jongens drongen om hem heen en Gerard Zevenhoven ging zelfs zoo ver van even aan de touwtjes te trekken en bewegingen te maken of hij het mandje er af wou nemen.

„Handen thuis", zei Ko kortaf.

„Zu Befehl, luitenant. Het commandeeren gaat je gemakkelijk af, kerel, dat heb je vast meer gedaan. Heb je gisteravond geoefend op je eerwaarden vader?"

„Dat is jou zaak niet, dunkt me".

„Nou lui, we zijn goed af met zoo'n kribbebijter als leider".

„Ik geloof dat we weggaan", riep plotseling Agnes.

Ja, inderdaad. De horen van Dr. van Sloten weerklonk en er kwam beweging en orde in de bende.

„Opstappen!" riep Ko met een benauwd keelgeluid.

Alle jongens begonnen te kraaien, om hem voor den mal te houden.

En alsof Elly door zijn zakken heen had kunnen kijken, zei ze plagend:

„Je mag je keel wel eens smeren, bakker. Heb je geen balletjes bij je?"

„Zorg jij maar voor jezelf", snauwde Ko.

„Geestig als immer", hoonde Agnes. „Kom, El, ga je mee? Wij gaan vooraan rijden bij de meisjes".

„Die zijn we tenminste kwijt", dacht Ko, opgelucht.

Als leider was zijn plaats buiten den stoet en betrekkelijk was dat voor hem een voordeeltje. Want zoo voelde hij minder, dat geen der jongens ook maar eenige tegemoetkoming jegens hem betoonde en ze hem, in letterlijken zin, allemaal links lieten liggen. Ook nu voelde hij zich wel eenzaam, maar toch niet zoo als hij gedaan zou hebben wanneer hij te midden der jongens zou gereden hebben.

Voorloopig ging alles gladjes.

De jongens praatten en lachten, vertelden moppen of avonturen en amuseerden zich. En ofschoon het niet prettig was, dat niemand zich met hem bemoeide, was hij dat eigenlijk wel gewend en maakte het hem dus niet ongelukkiger dan anders.

Zijn voornaamste functie bestond voorloopig in het doorgeven van de verschillende aanduidingen van den hoofdleider, afstappen, langzamer, rechts aan, enz.

Natuurlijk kwamen ze onderweg tante Sien en oom Gerrit tegen.

„Dacht ik het niet", zei Ko tot zichzelf. „Daar had ik mijn hoofd wel onder durven verwedden. Maar ze zullen knap zijn als zij mij laten groeten".

„Arthur, daar staat je schoonmoeder", zei Theo, toen ze tante Sien passeerden.

„Allemachtig, wat een portret", zei Herman. „Vast een slagersvrouw op emeritaat".

Ko kleurde om de juistheid van de opmerking.

„Jij bloost", riep Gerard. „Jij hebt kennis aan die omvangrijke dame!"

Alle jongens lachten en Ko, het gezicht halsstarrig afgewend van de plaats waar zijn familieleden hadden post gevat om den stoet te zien passeeren, lachte in vredesnaam maar mee.

Gelukkig konden de knippende oogen van tante Sien hem niet zoo gauw ontdekken en oom Gerrit deed er zelfs geen moeite voor.

Buiten de stad kwamen de tongen nog wat meer los en het was Arthur van Heemvoorde, die opnieuw begon Ko te plagen.

„'k Heb honger; hoe zit het nou met de krentenbroodjes, bakker?"

„Daar is dat mandje natuurlijk voor", riep Theo. „Bekennen, bakker, heb je broodjes in die karrebies?"

„Wat kan dat jou toch schelen?"

„Dat is zoo goed als een bekentenis", zei Arthur. „Zitten ze bij je kousen verpakt of bij je hemd?"

„Bij zijn flanelletje. Eet ze lekker!"

„Blijf op je plaats rijden!" snauwde Ko.

„Dat is nou zuiver machtsmisbruik", zei Louis van Helrevoirt gewichtig. „Iemand dood slaan met een bevel, omdat je daar nou toevallig tijdelijk de macht toe hebt. Nee, dat is niet in den haak, bakker".

Ko voelde dat hij eigenlijk gelijk had. Voor de zooveelste maal verweet hij zich toch maar nooit eens zoo'n hatelijkheid te kunnen pareeren zonder grof te worden en mistroostig zweeg hij.

Zoo naderden ze de plaats, waar geluncht zou worden.

„Ik hoop dat we oesters krijgen", zei er een, om Ko het land op te jagen, want ze begrepen wel, dat hij die nooit gegeten had.

„Als ze d'r dan maar meer jus bij geven dan verleden jaar", nam een ander het gesprek over. „Weet je nog hoe droog ze toen waren?"

„Ja, maar jij at ze met een verkeerde vork. Je hadt de vork te pakken die bij den kabeljauwenstaart thuis hoort".

„Zeg, zoo onnoozel ben ik toch ook niet. Maar jij at garnalen-pasteitjes met suiker, weet je dat nog wel?"

„En mayonnaise over de aardbeien, in de veronderstelling dat het slagroom was".

„Zouden we werkelijk zulke bijzonderheden te eten krijgen?" dacht Ko verwilderd. Hij had een vaag idee, dat hij anders zou eten dan die anderen en voelde zich bij voorbaat beklemd. Neen, een pretje was die tocht voorloopig nog niet en dat zou het wel niet worden ook. Het was toch eigenlijk stom geweest om mee te gaan. Nu had hij een fijnen dag vrijaf kunnen hebben en precies doen en laten wat hij wou en in plaats daarvan had hij zich al dat

gezanik op den hals gehaald. Mayonnaise en garnalenpasteitjes! Hij had het geen van beiden ooit gegeten en hij verlangde er ook niets naar. En kans om bij zijn broodjes te komen had hij natuurlijk ook niet; wat moest hij toch in vredesnaam met dien heelen mand vol beginnen?

Nog verdiept in deze overdenkingen zwenkten ze den voortuin in van een groot hotel. Lange gedekte tafels bewezen, dat er op hun komst gerekend was en al gauw krioelde het onder de veranda's en in de gangen en de tuinpaden van lachende, stoeiende jongens en meisjes. Ko had zijn fiets ergens in een rek gezet en besluiteloos naar het reismandje gekeken. Zou hij het er afnemen? Het kon best zijn, dat de een of ander er een mop mee uit zou halen. Maar waar zou hij het dan moeten laten? Hij kon er toch niet al dien tijd mee in zijn hand blijven loopen, dat stond al te mal. Neen, hij zou het in vredesnaam maar laten zitten; ze zouden ten slotte dan toch wel niet zoo kinderachtig zijn van zich aan zijn eigendom te vergrijpen.

„Zeg, bakker, waar is onze tafel?" vroeg hem plotseling Gerard Zevenhoven. „Daar moet jij als leider voor zorgen".

Met een benauwd hart hoorde Ko de vraag aan. Hij voelde zich in deze omgeving absoluut niet thuis en wist in geen velden of wegen hoe hij het aan moest leggen hier iets te weten te komen.

Maar gelukkig kwam Dr. van Sloten te hulp.

„Zoo, Ko, hoe gaat het bij jullie, alles naar wensch verloopen?"

„Ja, meneer. Meneer, weet U ook waar de tafel van onze klasse is?"

Hij uitte de vraag zoo schielijk en verlegen, dat Dr. van Sloten onmiddellijk zijn moeilijkheid doorzag en hem bereidwillig voorthielp.

„Ga maar mee, dan zal ik het je even wijzen".

Ze gingen de deur binnen, een prachtige vestibule door, en kwamen toen in een rechthoekig zaaltje, waar een kaart hun de tafel voor hun klasse aanwees. Het bleek intusschen dat de meeste jon-

gens zelf den weg al gevonden hadden en dat de vraag van Gerard Zevenhoven niets anders als bangmakerij was geweest.

„Ha, de leider!" riepen verschillende stemmen. „We hebben op jou gewacht om den wijn te bestellen, bakker!"

Ko antwoordde niet. Hij voelde zich zenuwachtig en verlegen, maar had nog net genoeg verstand om te begrijpen, dat het zeker niet op zijn weg zou liggen om voor dergelijke dingen te zorgen.

„Zitten, jongelui!" vermaande Dr. van Sloten.

Zoo langzamerhand kwam er eenige orde in den chaos. Ko was maar neergevallen op den eersten den besten stoel en terecht gekomen tusschen Jan van Heeckeren en Herman Ransbergen. Jan zou het hem niet lastig maken, dat wist hij wel. En Herman had aan zijn andere zijde Agnes Rotenbrink, die ongetwijfeld al zijn aandacht in beslag zou nemen.

Daar verschenen de kellners met schotels vleesch.

„Bij dien meneer beginnen!" riep Theo, op Ko wijzend.

Maar de kellner liet zich niet van de wijs brengen. Kalm hield hij den schotel aan den dichtstbijzijnde voor en ging zoo verder de rij langs. Angstig tuurde Ko hoe en hoeveel vleesch iedereen nam. En toen de kellner bij hem aangeland was, nam hij keurig een kalfsoester van den schotel en legde die op zijn bord.

„Dank U", zei hij onwillekeurig tegen den zwartgerokten ober.

„Amen", riep Herman hardop.

Agnes proestte, Ko werd vuurrood.

Maar tot zijn stille vreugde zag hij even later, hoe Herman een aardappel van den lepel liet vallen, die op den grond rolde.

„Zal ik hem even voor je oprapen?" vroeg hij sarcastisch-gedienstig.

„Dank je, jij mag hem. Wij eten nooit dingen, die op den grond gelegen hebben".

Pats! Daar hadt je het weer. „Wij", behoorend tot

een wereld waarin hij, de kostelooze, geen toegang had.

En nijdig bekeek hij de koele strakheid van Hermans gezicht. Voor geen geld ter wereld zou Herman bekennen beleedigd te zijn door dien proleten-jongen.

„Bakker", klonk plotseling Elly's stem van de overzijde van de tafel, „ik heb geen mes. Wil je er even om vragen?"

Hulpeloos keek Ko rond.

Hoe ter wereld moest hij dien kellner bereiken? De man was heelemaal aan het andere einde van de tafel. Roepen? Nee, dat dorst hij niet goed. Opstaan? Hij had een vaag idee, dat dat niet de passende manier was. Maar wat dan?

En, gedreven door zijn zenuwachtigheid, zei hij schutterig:

„Wil je het mijne hebben? Ik heb mijn vleesch al gesneden".

„Ajakkes", riep Elly verontwaardigd.

Iedereen proestte; zelfs Jan van Heeckeren kon een spottend glimlachje niet onderdrukken.

„'n Nobel aanbod, El!" riep Theo. „Misschien heeft hij ook nog wel een tandenstoker voor je".

„Eh, ober!" klonk plotseling de stem van Louis op bevelenden toon.

„Ja, meneer!"

De deftige kellner leek heelemaal niet verontwaardigd over Louis' manier van spreken.

„Breng even een mes, ja, voor de juffrouw!"

„Zeker, meneer!"

En, min of meer verbijsterd, zag Ko hoe aan het kalme, maar onontkoombare verzoek van Louis onmiddellijk werd voldaan.

Vergeefs speurde hij, wat Louis de macht gaf zijn bevelen zoo snel te doen uitvoeren. Maar hij bracht het niet verder dan tot de erkenning, dat hij het zelf zoo niet gekund zou hebben.

Het maal verliep vrij snel en voor een te lange rust hadden ze dan ook geen tijd. Dus werd er betrekkelijk vlug weer opgebroken en klonk na een klein

uur opnieuw de horen van Dr. van Sloten, die de deelnemers tot verzamelen noodde.

Ko was een poosje alleen in het zaaltje achtergebleven en had wat naar de schilderijen aan den wand gekeken. Maar het geluid van den horen riep hem tot zijn plicht en snel ginghij zijn fiets opzoeken. En het eerste wat bij het buitenkomen zijn oog trof, was zijn verzamelde klasse, die met geopende zakmessen een eerewacht vormde, een broodje op de punt van elk mes.

Hij begreep de situatie onmiddellijk en zocht naar zijn mandje. Het zat nog op de fiets, keurig dichtgebonden. Maar toch hoefde hij geen oogenblik te twijfelen, of het waren zijn broodjes, die daar troonden op de punten van al die zakmessen.

„Niet kwaad worden", vermaande hij zichzelf. Maar toen het volgend moment Louis van Helrevoirt het broodje met een zwaai van zijn mes afslingerde, welk voorbeeld ijverig door velen gevolgd werd, werd het hem toch te machtig.

„Dat is een verduveld gemeene streek!" riep hij woedend.

Zijn woorden verhoogden slechts de baldadigheid van zijn klasgenooten. Er werd met de broodjes gevoetbald, dat de stukken er afvlogen en het tumult nam een dusdanigen vorm aan, dat Dr. van Sloten er bij te pas kwam.

„Wat gebeurt er hier? Wie heeft dien rommel meegebracht?"

„Ko Rissing", zei het zoete fleemstemmetje van Agnes.

„Alweer een flater begaan", dacht Dr. van Sloten mistroostig. En haastig commandeerde hij:

„Vooruit, jongens, opstappen. Het is meer dan tijd. We moeten weg".

Even snel als het tumult was opgekomen, bedaarde het ook weer. En onverschillig lachend en pratend stapten de jongens op hun fietsen en reden ze den tuin uit. Maar met tranen van woede in de oogen zag Ko de brokstukken van zijn kostelijke broodjes overal op den grond verspreid liggen en medelijdend

dacht hij aan de goede bedoelingen van zijn moeder.

Het scheen of na den lunch Louis van Helrevoirt van den duivel bezeten was. Een uitstekend fietsrijder, voerde hij op de zotte race-machine de malste figuren uit. Het eene oogenblik stond hij plotseling boven op zijn zadel en liet zijn niets vermoedende buren hevig schrikken door van uit een onmetelijke hoogte op hen neer te blikken; het volgend moment liet hij de lichte kar steigeren als een schichtig raspaard, draaide vliegensvlug het heele voorwiel om, met stuur en al, en liet zich zoo gemoedelijk voortglijden, met het zelfgenoegzaam glimlachje van den triomfator.

Een en ander bracht nogal wat stagnatie in den geregelden voortgang en meer dan eens klonken uitroepen van: doorrijden! opschieten!

In stijgende benauwing had Ko die spelletjes aangezien. Hij begreep, dat hij te zijner tijd zou moeten ingrijpen en het was hem, als had hij een voorgevoelen van de moeilijkheden, die hem daarbij zouden wachten. Maar op een gegeven oogenblik werd het hem toch te machtig. Louis van Helrevoirt had onverhoeds, midden in den stoet, een jongen bij het stuur van zijn fiets gegrepen en hem, door rukken en trekken, gedwongen af te stappen. Toen was hij snel doorgereden, met de leege fiets aan de hand, den jongen daardoor dwingend hem op een drafje te volgen.

Maar aangezien Louis met twee fietsen niet gemakkelijk door de horde kon heenbreken, veroorzaakte hij overal botsingen en opstoppingen, zoodat er werkelijk gevaar voor ongelukken ontstond.

Dat werd Ko, als leider, toch te machtig.

Vlug reed hij wat naar voren, tot op de hoogte waar de schuldige zich bevond, en riep, voorloopig goedig-vermanend:

„Louis, laat dat nou! Straks komen er ongelukken; we krijgen vast mot met die grappen!"

„Meneer Louis, hè!" luidde het uitdagend antwoord. „Ik wensch niet door den eersten den besten bakker getutoyeerd te worden".

En meteen liet hij de veroverde fiets eenvoudig los en ging er van door.

Ko werd driftig.

Het ding viel om, tegen de fiets van Jan van Heeckeren aan, die viel en daardoor den heelen stoet in wanorde bracht.

„Van Helrevoirt!" riep Ko nijdig, „wees zoo goed achteraan te gaan rijden of heelemaal te verdwijnen!"

„Je kunt voor mijn part omhoog waaien!" brulde Louis. „Dames en heeren, wie doet me dat na?"

En meteen wierp hij zijn zakdoek op den grond en vischte hem, al rijdend, weer op.

„Van Helrevoirt, ik gelast je den stoet te verlaten!"

Ko's stem klonk heesch van drift.

Maar nu werd ook Louis nijdig. Zijn anders niet onknap gezicht kreeg een giftige uitdrukking en zijn wangen zagen rood van woede.

„Gelasten, zeg je, hè? Laten we dan eens en voor altijd afspreken, jongmensch, dat ik me niets gelasten laat door een ras-proleet als jij bent. Dacht je, dat ik me door putjesscheppers en dergelijke laat regeeren? Jij gelast je boerenfamilie thuis maar...."

„Ko, bedaard", klonk plotseling de stem van Dr. van Sloten. „Louis van Helrevoirt, ik verlang dat je dadelijk je woorden herroept, of...."

„Ik denk er niet aan".

„Dan zul je dienen heen te gaan".

„Laat die knul dan heen gaan".

„Zou je nu ook langzamerhand je brutalen mond houden? Maak onmiddellijk je excuses of verdwijn".

„Nooit".

Plotseling werden allerlei fietsen opzij geschoven, de heele stoet was natuurlijk al lang tot stilstand gebracht, en daar kwam de rector aan.

„Meneer van Sloten, wat is hier te doen?"

„Ik ben er getuige van geweest, dat Louis van Helrevoirt den leider van zijn klasse schandelijk beleedigde en ik eisch van hem, dat hij zijn woorden zal herroepen of ons gezelschap verlaten".

„Wie is die leider?"

„Ko Rissing".

„Ach, ja".

Een oogenblik keken de beide mannen elkander aan; beiden dachten terug aan het tusschen hen gevoerde gesprek. Toen zei de rector, met de verschrikkelijke nadrukkelijkheid, die alle leerlingen altijd zoozeer vreesden:

„Louis van Helrevoirt, ben je van plan je woorden tegen Ko Rissing te herroepen?"

„Nee, meneer".

Uitdagend hief Louis het hoofd op. Nooit zou hij zich vernederen voor dien bakker.

„Dan stellen wij geen prijs meer op je tegenwoordigheid. En ook op school wensch ik je niet te zien voor deze aangelegenheid in orde is. Je zult nog wel nader van me hooren".

Met trotsch opgeheven hoofd verliet Louis daarop den stoet. Hij zei niemand goedendag, bromde alleen wat binnensmonds, en verdween.

„Jongelui, we gaan verder", zei de rector.

Maar zoo Ko al ooit gehoopt had van deze tocht eenig genoegen te beleven, dan kon hij nu die hoop gerust vaarwel zeggen. Mistroostig reed hij verder, zonder van iemand eenige notitie te nemen of van iemand eenig bewijs van toenadering te ontvangen. En plotseling een besluit nemend, reed hij naar Dr. van Sloten en zei, dat hij naar huis ging.

„Waarom?"

„Ik heb er geen plezier meer in".

„Het lijkt me niet verstandig van je; maar enfin, ik kan je niet meetrekken tegen je zin. Is je besluit onherroepelijk?"

Ko knikte stug.

„Nou, adieu dan. We spreken elkaar morgen nog wel".

Zoo verdween Ko van het tooneel. Niemand zei hem goedendag en niemand betreurde zijn heengaan.

Het hoofd vol vragen reed hij naar huis. Wat moest hij thuis zeggen? Zou hij maar net zoolang uitblijven als de anderen en dan doen of hij zich hevig geamuseerd had? Nee, dat werd hem toch

te machtig. Hij had nu al een barstende hoofdpijn en hij zou moeilijk tot een uur of acht kunnen doorrijden zonder eten of drinken. Eten! Dat verduvelde middagmaal, waar tante Sien haar vijf gulden voor gedokt had! Daar zouden ze thuis natuurlijk het meest benieuwd naar wezen. Nee, hij voelde zich te vervelend om daar een enthousiaste fantaisie over op te hangen. Dan maar regelrecht naar huis en zeggen, dat hij ziek was. Feitelijk was dat ook de waarheid.

En, de lippen op elkaar geklemd, een krachtige uitdrukking van wil in de oogen, wendde hij den steven vastberaden huiswaarts.

HOOFDSTUK IV.

Zooals Ko verwacht had, maakten de gebeurtenissen, die gedurenden de fietstocht hadden plaats gevonden, hem vooral niet populairder op school. Louis van Helrevoirt was inderdaad gedwongen geworden zijn beleedigende woorden in te trekken.

In de kamer van den rector, en in diens tegenwoordigheid, had hij hem met een stuursch en nijdig gezicht, eenige verontschuldigende woorden toegevoegd, door Ko even stuursch en zonder eenige illusie dat dit werkelijk toenadering beteekende, aangehoord. Sinds dien had Louis hem zoo straal genegeerd, en zulk een absoluut-ongenaakbare houding jegens hem aangenomen, dat Ko meermalen zijn handen voelde jeuken. Maar nooit gaf Louis hem de kans om tegen hem op te treden. En juist dat doen alsof hij volkomen lucht was, gaf Ko bij tijden een gevoel alsof hij stikken zou.

Natuurlijk koos het meerendeel der jongen de partij van Louis. Theo van de Abeelen verklaarde hardop dat het een schande was je zoo te moeten vernederen voor den eersten den besten schooier. Ko, bezig zijn boeken uit te pakken op geringen afstand van den spreker hoorde de woorden en het bloed vloog hem naar de wangen.

Maar wat moest hij doen?

Zich beklagen bij den rector? Natuurlijk zou hij daar gelijk krijgen en Theo worden gestraft. En wat dan? Zou hem dat ook maar de geringste voldoening schenken? Hij besefte maar al te goed van niet. Vergeefs zon hij op een middel om zich op het pedante jongetje te wreken. Met vuisten zou hij niets bereiken, dat begreep hij best. Zelfs al hielden de anderen zich afzijdig en al kon hij er in slagen

Theo een flinke aframmeling toe te dienen, dan zou hij nog niet bereikt hebben wat hij wou: verbetering van zijn positie tegenover zijn klasgenooten. Ze zouden hem dan, zoo mogelijk, nog harder negeeren dan ze nu reeds deden en hem het leven nog meer tot een hel maken. Want behalve Theo, waren ook de andere toonaangevers, als Arthur, Gerard en Herman, eendrachtig op de hand van Louis. Zelfs versmaadden zij eensgezind de hulp van Ko waar het op schoolwerk aankwam. Werd hem vroeger nog wel eens bijstand gevraagd, of zijn oordeel, daar sloten ze zich tegenwoordig nauwer dan ooit aaneen zonder hem zelfs maar een blik te gunnen op hun moeilijkheden. En het toevallig opgevangen woord van Herman Ransbergen: „ik laat me liever villen dan dat ik wat aan dien bakker vraag" gold blijkbaar voor allen.

Jan van Heeckeren en Frans Oudenaarde deden niet mee aan openlijke vijandelijkheden. Maar ze hadden toch zoo weinig behoefte aan anderen, vonden zoo volkomen genoeg in hun wederzijdschen omgang, dat ze als het ware een muur om zich optrokken, waar Ko het niet waagde doorheen te breken.

En zoo stond hij feitelijk geheel alleen, gehoond door den een, genegeerd door den ander, door niemand begeerd.

Na den fietstocht had Dr. van Sloten hem nog eens een keer aangesproken en getracht hem eens wat vertrouwelijk te laten praten over zijn positie op school. Maar Ko had zich onmiddellijk gehuld in zijn stugge zwijgzaamheid en door zijn eenlettergrepige antwoorden zoo duidelijk laten blijken dat hij van dergelijke vertrouwelijkheden niet gediend was, dat de leeraar het opgegeven had.

Ten minste, dat leek zoo.

In werkelijkheid bleef Dr. van Sloten peinzen op een middel dat tegelijkertijd Ko wat uit zijn isolement moest verlossen en den branie-achtigen heertjes als Theo en Louis en dergelijke een lesje zou geven in kieschheid en beschaving.

Maar voorloopig had hij in die richting nog niets bereikt, ofschoon het aanzien van Ko's eenzaamheid hem bleef prikkelen om een oplossing voor de kwestie te zoeken.

Het ongeluk was, dat de jongens hem altijd direct doorzagen, omdat ze nu eenmaal zijn voorliefde voor Ko kenden en zich dientengevolge onmiddellijk wapenden, zoodra ze een aanval op hun houding vermoedden.

Op een ochtend hadden ze, door ziekte van een der andere leeraren, een uur extra-Nederlandsch van Dr. van Sloten. En het was naar aanleiding van het woord beschaving, dat deze een gesprek begon waarmee hij hoopte den jongens wat inzicht te kunnen bijbrengen van het verkeerde van hun houding. Te duidelijk mocht hij natuurlijk niet zijn; niemand moest de persoonlijke bedoeling van zijn woorden kunnen aanwijzen.

„Zeg jij eens, Arthur, wat bedoelen we eigenlijk wanneer we iemand „beschaafd" noemen?"

Arthur keek diepzinnig.

„Nou," zei hij eindelijk, „dat de schaaf er over heen geweest is".

„En waaruit moet dat blijken, dat de schaaf er over heen geweest is?"

Arthur snoof. Hij, zoowel als de anderen, speurden onraad.

„Dat ie zijn pruim uit zijn mond neemt, als ie met zijn meerdere praat", gaf Theo halfluid ten beste.

Alle jongens lachten.

„Ajakkes, viezerik", zei Agnes.

„In elk geval is jou alle beschaving vreemd", vlijmde Dr. van Sloten.

„Dank U", mompelde Theo. Maar hij zorgde wel dat Dr. van Sloten het niet verstond; want diens scherpe dooddoeners konden venijnig kwetsen, dat wist hij bij ondervinding.

Het was Dr. van Sloten intusschen duidelijk, dat het niet gemakkelijk zou zijn met dit soort jongens een gesprek over dergelijke onderwerpen te voeren. En toch wilde hij doorzetten. Ze moesten eens een

keer de waarheid hooren; licht dat althans één van hen zich iets van het gesprokene zou aantrekken.

„Het is altijd zoo jammer", ging hij voort, trachtend gemoedelijk en onbevangen te spreken, „te merken dat vele menschen aan dat begrip beschaving een maatstaf aanleggen, die uitsluitend op uiterlijke dingen berust. Niets is ten slotte zoo onwaar als het spreekwoord dat zegt dat de kleeren den man maken; want het dragen van mooie sokken of dassen biedt heusch geen enkelen waarborg voor beschaving."

„Maar het dragen van gekeerde jassen of gestopte kousen toch evenmin", viel Herman Ransbergen in.

Ko kleurde. Hij had een vaag voorgevoelen gehad, van wat Dr. van Sloten in het schild voerde en het antwoord van Herman bewees, dat ook de andere jongens de bedoeling doorzagen. Als ze nu maar ophielden alsjeblieft, want verder was hij niets op het onderwerp gesteld.

Maar dat was allerminst Dr. van Slotens plan.

„Natuurlijk niet", beaamde hij Hermans woorden. „Ik wou ook alleen maar beweren, dat een verstandig mensch niet in de allereerste plaats kijkt naar „stand", alvorens hij zijn vrienden kiest, maar dat hij daarbij let op de innerlijke hoedanigheden van de menschen".

„Op die manier kun je wel trouw zweren aan je melkboer", schimpte Arthur.

„Dat kun je ook wel".

„Maar ik bedank er toch voor. Alles heeft zijn grenzen en ik ga nu eenmaal niet om met menschen, die tot een heel andere soort behooren als ik zelf".

„Er mee omgaan, dat wil zeggen er vriendschap mee sluiten, intiem er mee worden, is nog heel iets anders als er op neerzien. Laat ieder mensch in zijn waarde en veroordeel niemand om uiterlijke dingen van ondergeschikt belang".

„Maar die uiterlijke dingen zijn niet van ondergeschikt belang", viel plotseling Elly in. „U vindt toch ook zwarte nagels en vuile neuzen niet leuk?"

„Of zweethanden", vulde Gerard aan, „of levend hoofd-onrein, of gele ooren".

Alle jongens lachten. Agnes zat met de handen voor het gezicht en rilde; Elly keek uitdagend Dr. van Sloten aan.

„Jongens", zei hij rustig, „ik beklaag jullie. Zeer zeker vind ik al die dingen, die jullie daar zoo levendig weet voor te dragen, niet aangenaam. Maar toch blijf ik volhouden, er zijn belangrijker dingen. En vooral voor jonge menschen vind ik dat al dergelijk gedoe zoo weinig beteekent. Ik hoop, dat jullie er nog eens in slagen zult een breederen kijk op de menschen te krijgen en ze zult leeren waardeeren om andere eigenschappen dan de zoo juist genoemde".

„Morgen ga ik oefenen", verklaarde Arthur plechtig, „op den tuinman. Wie weet welke verheven hoedanigheden hij onder zijn borstrok verbergt".

„Ik vraag den man van de gemeentereiniging ten eten", zei Louis, „in ambtsgewaad. De geur neem ik op den koop toe".

„Woensdagmiddag ga ik wandelen met den vischboer", voegde Herman er bij. „Ik heb eens van mijn leven in zijn winkel getelefoneerd en de schubben zaten aan mijn ooren".

„Nou, schei nou maar uit", gebood Agnes, zoogenaamd verontwaardigd.

„Uitscheiden? Kind we beginnen pas. Het zou voor jou heel leerzaam zijn eens een tijdje als derde meisje te gaan dienen".

„Of als daghit, van de P. G. Zonder goede getuigen onnoodig zich aan te melden".

„Dan werd ik nog liever kindermeid".

„Zeker om met Theo te kunnen wandelen? Neen meisje, dat zal je niet lukken. Werken mot je, schrobben en dweilen, muts dragen vereischte".

„Ziezoo", viel Dr. van Sloten in, „mij dunkt jullie hebt het onderwerp nu wel uitgeput. Wat een geest, wat een geest! Stakkers die je bent! Maar we spreken elkander nog wel eens nader, wacht maar!"

„Weest op uw hoede!" fluisterde Theo. „Het stormsein is geheschen!"

Inderdaad stond het gezicht van Dr. van Sloten strak en ontstemd. Hij had absoluut niet bereikt wat hij wilde en ijsde innerlijk van de oppervlakkige onbeduidendheid, die hij bij het meerendeel der leerlingen waarnam. Zóó kon hij den toestand toch niet laten, daar moest verandering in komen. Hij zou wel een middel weten te vinden om ze te dwingen hun zienswijze te veranderen. Ten slotte waren het dan toch nog maar jongens, die met wat geduld best in een andere richting geleid konden worden. Kwaad waren ze eigenlijk niet; alleen wat over het paard getild door hun vaders rijkdom. Kijk die Ko Rissing daar nu eens ellendig bij zitten; de jongen leek wel opgegeten van zenuwachtigheid.

Inderdaad had Ko met stijgenden angst naar de diverse geestigheden geluisterd. Elk moment verwachtte hij zijn vaders beroep te hooren noemen en hij was vast besloten daar tegen te protesteeren. Maar dat dorsten de jongens toch niet aan, daarvoor kenden ze te goed de opinie van Dr. van Sloten op dat punt. En ze wisten wel, ze konden heel wat zeggen in zijn lessen, tot op zekere hoogte. Dan werden ze plotseling gestuit en op onbarmhartige wijze afgemaakt. In ieder geval, de bedoeling van dit gesprek was duidelijk, van weerskanten. Als Dr. van Sloten er nu verder maar geen woorden over vuil maakte, want het was zoo al erg genoeg.

Voor het oogenblik zei Dr. van Sloten niets meer. De les werd gewoon voortgezet en alle verdere toespelingen bleven achterwege. Maar een paar weken later, toen ze een opstel hadden teruggekregen, waarvoor Ko een negen had geoogst, kreeg hij een wenk om twaalf uur even te blijven.

„Zeg eens, Ko, waarom ben jij eigenlijk geen lid van den Lyceumbond?"

Ko haalde de schouders op, een nieuwen aanval voorziend.

„Ik vind dat jij, met jouw aanleg en liefde voor literatuur, daar toch in de eerste plaats thuis

hoorde. Zou je het niet prettig vinden lid te zijn?"

„Nee", zei Ko stug.

„Maar waarom niet? Ik vind wel, dat jij de dingen zelf ook eens wat zakelijker beschouwen moet en je niet altijd moet laten afschrikken door bijkomende nietigheden. De Lyceumbond staat open voor alle leerlingen van de school en op de veertiendaagsche vergaderingen wordt gelezen en gedebatteerd en meer dergelijke dingen. Ik weet zeker dat jij er op je plaats zou zijn en mettertijd het peil van de vergaderingen zou kunnen opvoeren. Denk er eens over na en zeg me dan eens wat je er van vindt. Over een paar dagen hoor ik den uitslag wel".

In den beginne wierp Ko de gedachte aan een lidmaatschap van den Lyceumbond mijlen ver weg. Stel je voor, wat zou hij daar bij moeten doen. Ze gaven geregeld 's winters uitvoeringen, waar hij verschillende klasgenooten in smoking had zien heengaan. De auto's stonden dan in lange rijen te ronken voor het gebouw en de diverse vaders en moeders waren er ook bij, in allerlei prachtige kleeren. En den volgenden dag hadden ze het dan op school over souperwalsen en allerlei andere dingen, die bij hem altijd den indruk versterkten dat zijn wereld hemelsbreed verschilde van de hunne. Eens had hij Agnes Rotenbrink uit de auto zien stappen, werkelijk een fee gelijk, met de een of andere wazige jurk aan en goudleeren schoentjes met hooge hakken. Stèl je voor, dat hij daar bij zou hooren, of vader en moeder, in hun beste spullen! Nee, dat was al te dol.

Maar toch, het idee liet hem niet los. Evenals bij den fietstocht was zijn eerzucht opgewekt en begon hij zich langzamerhand te vleien met denkbeelden, die hem verleidelijk tegenlachten. Hij zou, wat verstand en prestaties betreft, zeker tot de besten behooren; dat begreep hij drommels goed. En waarom zou hij zich dan door deze eigenschappen niet een plaats kunnen veroveren onder de jongens? Het was waar, wat Dr. van Sloten gezegd had, je moest de dingen zakelijk beschouwen. En het idee

van in een vergadering door zijn verstand te overheerschen lokte hem. De vergaderingen waren toch ten slotte hoofdzaak; die uitvoeringen, daar had je niet meer mee te maken dan je zelf wou. Bovendien, Dr. van Sloten was beschermheer; die had onge-

Eens had hij Agnes Rotenbrink uit de auto zien stappen.

twijfeld een machtige stem. De Nederlandsche leeraar was altijd beschermheer van den Bond; dat was gewoonte. En als die hem nu vroeg lid te worden, zouden de leden hem toch warempel niet onhebbelijk durven behandelen. Wie weet misschien luidde zoo'n lidmaatschap een heel nieuw tijdperk in. Hij

verloor zich in visioenen van vergaderingen, waar hij zou debatteeren en de leden met bewondering zou vervullen door zijn welsprekendheid en vernuft. Ze zouden hem toejuichen en benijden, zijn superioriteit erkennen en eindigen met zijn vriendschap te zoeken. Zijn gansche leven zou een andere wending nemen en deze periode van mokken en eenzaamheid als een voorbijgegane kwelling in zijn herinnering achter blijven.

Hier stoorde hem de gedachte aan het gesprek over beschaving, van enkele weken geleden, en de onhebbelijke grofheden, die ze toen ten beste gaven. De toen verkondigde theorieën beloofden niet veel voor de toekomst. Ach ja, dat leek nou wel zoo. Maar in de practijk zou dat wel een beetje meevallen. Het was toen natuurlijk gedeeltelijk ook de bedoeling geweest Dr. van Sloten er tusschen te nemen. Nee, hij moest nou niet beginnen zich bij voorbaat in te prenten dat het niet gaan zou. Dr. van Sloten had hem gevraagd lid te worden en die zou er dan toch ook wel voor zorgen, dat alles goed en glad verliep.

Maar de kosten?

Ja, dat was natuurlijk het groote bezwaar. Zijn ouders konden het niet betalen, dat stond vast. En het aan tante Sien en oom Gerrit vragen? Nooit! Weken hadden ze hem achtervolgd om dat middagmaal, dat hij niet gegeten had, tòt hij ten slotte nijdig was geworden en, als gevolg daarvan, onhebbelijk. En nu hen opnieuw vragen? En zeker moeten beloven ze op een uitvoering mee te nemen? Hij dacht er niet aan. Liever geen lid, dan er tante Sien en oom Gerrit voor te moeten bedanken.

Maar het zou toch wel sneu zijn, als om die ellendige pegels voor dat lidmaatschap al die schitterende visioenen gedoemd zouden zijn visioenen te blijven en nooit werkelijkheid konden worden.

Hij peinsde en peinsde, maar een oplossing vond hij niet. En alle bedenkingen, die hij eerst nog tegen een eventueel lidmaatschap gekoesterd had, verdwenen plotseling nu dat lidmaatschap om andere

redenen onbereikbaar bleek. Langzamerhand kwam hij zelfs zoo ver, dat de toegang tot den Lyceumbond hem het heerlijkste leek dat hem kon overkomen. En mopperig verwenschte hij zijn vaders armoe, die hem belette die begeerde poort binnen te gaan.

Zoo stonden de zaken, toen Dr. van Sloten hem een paar dagen later vroeg of hij de zaak nu al eens overdacht had.

Ko knikte, en haalde wat onverschillig de schouders op.

„En tot wat voor resultaat ben je gekomen?"

„Ik zou wel willen, maar dat helpt niet veel. Er kan toch niets van komen".

„Waarom niet?"

„Vader kan het toch niet betalen".

„Is dat je eenige bezwaar?"

Even keek Ko den leeraar aan. Eén oogenblik kwamen al zijn bedenkingen terug. Weer doorleefde hij de diepe teleurstelling van den mislukten fietstocht, het hopelooze gevoel van vernedering, dat elke bijzonderheid van dien tocht hem had opgedrongen. Maar daarnaast verrees dat andere visioen: hij, op de vergaderingen van den Lyceumbond, debatteerend met Theo en zijn kornuiten, bewondering afdwingend door zijn helderen betoogtrant en langzaam, de genegenheid der jongens veroverend.

„Ja", zei hij toen, schuchter.

„Nou, laten we dat bezwaar dan maar meteen opheffen. Ik betaal je lidmaatschap en alle onkosten, die er zich verder mochten voordoen. Bij eventueele hoofdelijke omslagen voor het een of ander klop je maar gerust bij mij aan; ik verklaar je nu bij deze dat ik het prettig vind je dat pleziertje te kunnen aandoen. Is dat dus afgesproken?"

„Graag, meneer. Dank U wel".

„Geen dank. Je kent den weg om te worden toegelaten? Je schrijft een briefje aan het bestuur, waarin je je als candidaat opgeeft. Op de eerstvolgende vergadering wordt er dan over je gestemd en daarna krijg je bericht van toelating".

„En als ze nu tegenstemmen?"

De vraag viel Ko, onbeheerscht, van de lippen. Want plotseling drong het tot hem door, wat dat zou beteekenen: te worden afgewezen. Dat zou duizendmaal erger zijn dan nooit om toelating te hebben gevraagd. Angstig hingen zijn blikken aan het gezicht van Dr. van Sloten. Maar rustig antwoordde deze:

„Die overweging hoef je niet te opperen; want dat is buitengesloten".

Vastberaden stond Dr. van Slotens gezicht; en om zijn mond lag de wilskrachtige uitdrukking, die voor de jongens altijd het teeken was op hun hoede te zijn. Als ze 'm dat leverden, zouden ze toch van een kouwe kermis thuis komen. Hij zou ze van te voren wel zoo de pen op den neus zetten, dat niemand het zou wagen hem daarin te dwarsboomen.

Eenigszins verruimd haalde Ko adem. Als Dr. van Sloten toch niet absoluut zeker was van zijn zaak zou hij toch niet met zoo'n stelligheid durven spreken. Nee, hij moest nu alle gepieker maar op zij zetten en blij zijn met het buitenkansje, dat hem zoo onverwacht ten deel viel.

Natuurlijk moest hij het thuis vertellen. Als hij eerst de stemming afwachtte en daarna pas met het bericht thuis kwam, zou dat allicht aanleiding geven, tot, in dit geval, gegronde aanmerkingen op zijn zwijgzaamheid. En waarom zou hij het ook niet vertellen? Alles was nu toch immers in orde?

Weer kwam een oogenblik de twijfel boven. De gedachte aan mogelijke teleurstelling, de angst voor het onverwachte lieten zich niet geheel verdrijven. Maar hij moest nu doorzetten; zelf meewerken om alles een goed verloop te laten hebben.

En 's avonds onder het eten kondigde hij plotseling aan:

„Ik kan lid worden van den Lyceumbond".

„Van wie z'n geld?" vroeg zijn moeder, min of meer schamper.

Er steeg al dadelijk een lichte wrevel in Ko op. Hij zou ze heusch niet om geld vragen, ze konden

gerust zijn. En het eerste waar ze aan dachten was natuurlijk weer dat geld. Hè, je kon hier in huis ook nooit eens iets prettigs bespreken.

„Dr. van Sloten zal het betalen", zei hij, norsch.

„Nou, dat 's mooi", vond de bakker.

„Mooi?" snoof zijn vrouw. „Je snapt toch zeker wel dat ze 'm er dolgraag bij hebben? Al bennen die andere jongens nou rijker, daarom hebben ze nog niet meer verstand. En ik geloof, dat het niet die meneer van Sloten is, die alles betalen zal, maar dat de jongens het met elkaar betalen zullen en het aan hem hebben gevraagd om het voor Ko makkelijker te maken. Dat geloof ik."

Haar moedertrots zou geen bevrediging hebben gevonden bij een mindere oplossing van het geval dan deze. Maar Ko voelde zich dood-ongelukkig. Hoe weinig begrepen ze toch thuis van zijn positie op school! Stel je voor, Herman en de andere toonaangevers, vechtend om zijn lidmaatschap van den Lyceumbond, het zou vermakelijk geweest zijn als het niet zoo diep-treurig was. Maar het was onbegonnen werk zijn vader en moeder aan het verstand te brengen hoe de vork nu eigenlijk wel in den steel zat. Ze moesten dan maar in hun illusie blijven.

„Wie weet", spon moeder verder aan haar droomen, „wat ze nog meer doen. Ik wed, als je d'r bij dien leeraar eens een balletje van opgooit, dat ze je best in het bestuur kiezen. Als ze je eenmaal graag mogen...."

„Ik zal vragen of ze hier een keer komen theedrinken", schamperde Ko. „Dan vragen we tante Sien en oom Gerrit d'r bij. Ik geloof, dat U denkt, dat ze om mij verlegen zitten in dien Lyceumbond. Maar zoo is het geval nou nog niet precies gesteld".

„Ko, bedaar," viel zijn vader in. „Doe jij nou maar goed je best op school, dan komt de rest vanzelf wel".

„En hou je brutale woorden voor je", vulde zijn moeder aan. „Het zou me wat wezen, om die rijkeluiskindertjes op de thee te hebben! Ze drinken toch zeker ook met d'r mond, net als wij. Maar

maak jij je maar niet bezorgd, dat je je over je ouwers zal hebben te schamen. Ik en vader zallen wel uit de buurt blijven, wat jij vader?"

Vader knikte bedarend. Ko bleef nijdig en het onderwerp werd niet meer aangeroerd.

Na het eten zette hij zich tot het schrijven van zijn verzoek om toelating. Postpapier wat niet het sterkste punt in den huize Rissing. En mistroostig bekeek Ko het grauwe, pluizerige velletje met de te kleine enveloppe, die alles uitmaakte wat het gezin aan luxe post opleverde. Maar na de voorafgaande discussie dorst hij niet te vragen om ander papier te mogen gaan koopen en dus gebruikte hij het schunnige velletje.

En met een weinig opgeruimd hart liet hij de enveloppe den volgenden morgen in het kastje van den Bond glijden, dat in de vestibule van de school hing.

Als een haas schoot Louis, de secretaris, op het kastje af, zoodra hij gezien had dat Ko er een brief in wierp.

En het volgend moment rende hij met Ko's aanvrage naar Theo:

„Theo, de bakker wil lid worden!"

„Waarvan? Als het van een begrafenisfonds is heb ik er vrede mee. En hoe gauwer hij dan zijn lidmaatschap in practijk brengt hoe beter".

„Klets niet. Hij wil lid worden van den Bond".

„Van den Bond?"

Theo's oogen werden zoo groot als een boterhammenbordje van bescheiden afmetingen.

„Is de vent gek? Laat ie met z'n proletenfamilie naar de bioscoop gaan".

„Zeg jij hem dat dan. Ik moet, als secretaris, zijn aanvrage in de vergadering brengen".

En met een vies gezicht haalde Louis het briefje van Ko voor den dag en toonde het den gretiglezenden Theo.

„As je me nou....", zei deze, „bewaar het stuk goed. Het zal als curiositeit opgang doen in ons archief. Wat een papier, het lijkt wel hout!"

„Ja, maar daar hebben we het nou niet over", weerlegde Louis. „De vraag is, wat moeten we er aan doen?"

„Aan doen? Den vent er buiten houden, natuurlijk. Als hij er in komt, kunnen we net zoo goed den Bond opdoeken en ons aansluiten bij de jongelingsvereeniging Ons Genoegen of het fanfarecorps van de gemeente-reiniging".

Louis lachte.

„Ik voor mij ben het volkomen met je eens. Maar weet je, waar ik bang voor ben? Dat de heilsoldaat er achter zit".

De heilsoldaat was, sinds het merkwaardige gesprek over beschaving, de bijnaam van Dr. van Sloten, hem vereerd door Herman en zijn soortgenooten.

„De heilsoldaat?"

„Ja, de heilsoldaat. Dat bakkersjong zou nooit uit zichzelf op het idee gekomen zijn zich tot zoo'n hoogte op te willen werken. Maar de heilsoldaat, met zijn vervloekte democratische begrippen, zal hem er wel toe hebben aangepord".

„Maar de stemming gaat in elk geval bij gesloten briefjes. Dus hij zal knap zijn als hij daar wat aan doet."

„Nou we zullen zien. Ik voor mij ben er niet gerust op".

Als een loopend vuurtje deed het nieuws van Ko's aanmelding de ronde. Eenparig werd er geraasd en gescholden en krachtig klonk de overtuiging van Arthur van Heemvoorde:

„Geen bakkers in de club. En mocht er op de een of andere manier pressie op ons uitgeoefend worden, dan bedanken wij als lid".

Niemand had tegen Ko zelf met een woord over zijn briefje gerept. En ofschoon dat officieel ook niet noodzakelijk was, bleek er toch wel eenigszins uit dat zijn aanvrage nu juist niet met gejuich ontvangen was. Wat zou eenvoudiger geweest zijn dan dat de een of ander met een enkel woord hem had medegedeeld, dat zijn briefje bij het bestuur ontvangen

was en op de eerstvolgende vergadering zou worden behandeld? Maar niets van dat alles. De leden van den Lyceumbond vergaderden in de volgende dagen in allerlei duistere hoekjes en bespraken blijkbaar gewichtige dingen, maar tot Ko drong geen woord van het gesprokene door.

Inwendig werd hij verteerd door twijfel. Zou alles nu werkelijk gaan zooals Dr. van Sloten het hem had voorgespiegeld? En zou er ook maar iets van al zijn idealen en verwachtingen in vervulling gaan of zou het alles ten slotte toch weer op niets uitloopen? Zijn hart klopte sneller als hij aan de komende stemming dacht. Maar met geen enkele vraag, geen enkel woord trachtte hij van te voren iets te weten te komen. Zijn gezicht stond zoo strak en hij keek zoo afwerend alsof hij bij voorbaat elken aanval wilde afketsen.

Ook Dr. van Sloten was niet geheel gerust over de houding van de verschillende Lyceumbonders. Hij had van Ko gehoord, dat deze zich als lid had opgegeven. En met een onverschillig gezicht vroeg hij een paar dagen later aan Louis:

„Aanstaanden Zaterdag vergadering van den bond, hè? Is er nog wat bijzonders?"

„Nee meneer. Niets bijzonders".

„Nou, ik kom wel eens kijken. Gewonen tijd beginnen, zeker?"

„Ja meneer. Acht uur".

Maar Louis' spaarzame, hoewel volkomen correcte woorden voorspelden niet veel goeds. Een booze rimpel trok Dr. van Sloten tusschen de oogen. Ze moesten hem toch niet leveren dat ze dien jongen deballoteerden. Dan trok hij zelf zich ook onmiddellijk terug; daar konden ze van opaan.

Zaterdagavond om kwart voor achten hield de glanzende, sierlijke auto van den heer van de Abeelen voor Dr. van Slotens woning stil. Theo, in smoking, een lichte stofjas losjes omgeslagen, stapte uit en schelde aan. Mevrouw van Sloten, op het punt naar boven te gaan om de kinderen in het bad te doen, deed zelf open, gehuld in een groote

huishoudschort. Twee kleine van Slotentjes piepten achter moeders rokken naar den trillenden, blauwgelakten wagen.

Theo's houding was een en al correctheid.

„Mevrouw, zou meneer misschien lust hebben mee te rijden naar de vergadering van den Bond? Ik kwam juist langs".

„Dat denk ik wel. Ik geloof, dat meneer daar juist aan komt".

Inderdaad kwam Dr. van Sloten, in het vage besef dat de huishoudschort van zijn vrouw en het néglígé van zijn kinderen een wat te schrille tegenstelling vormden met Theo's onberispelijk voorkomen, haastig toesnellen.

„Kom je mij halen, Theo? Dat is bijzonder aardig van je."

De afscheidszoen voor zijn vrouw bleef achterwege, ter wille van het decorum, de kinderen moesten zich tevreden stellen met een haastig tikje op de wang. Theo bleef onder dit alles beminnelijk-bescheiden en lichtelijk-ontevreden over zichzelf zette Dr. van Sloten zich in de auto. Waarom geneerde hij zich tegenover dien jongen om zijn kinderen goeden nacht te kussen? Zou hij zich werkelijk ook al laten beïnvloeden door de sfeer van wereldschheid, die zijn leerlingen bij tijden om zich wisten te verspreiden?

Onderweg haalde ze Agnes Rotenbrink in.

„Vindt U goed dat we haar meenemen, meneer?" vroeg Theo, zich halverwege omdraaiend.

„Natuurlijk, natuurlijk", zei Dr. van Sloten genadig.

Agnes stapte in, een fleurige, elegante verschijning.

„Dag meneer van Sloten, prettig U hier al aan te treffen. Theo, je bent een juweel om me zoo op het juiste moment op te pikken. Mijn schoenen zijn niet berekend op die ellendige keien hier en ik begon net mank te loopen".

Ze sprak als een volwassen jonge dame, die volkomen het gesprek beheerscht. Reeds door haar eenigszins uitdagend: „dag meneer van Sloten"

had ze met één veeg de schoolverhouding uitgewischt en zich op voet van gelijkheid geïnstalleerd. Tersluiks keek Dr. van Sloten naar het gewraakte schoeisel; het waren de goudleeren schoentjes, die zoozeer Ko's bewondering hadden opgewekt, toen hij Agnes eens uit de auto zag stappen om naar de uitvoering van den Lyceumbond te gaan.

„Wat zijn jullie allebei keurig aangedaan", trachtte hij te schertsen. „Is er wat bijzonders aan de hand?"

„Vindt U?" zei Agnes, op geringschattenden toon. „Ach, we gaan na afloop van de vergadering naar de familie Ransbergen. Mevrouw geeft een soupertje ter eere van Hermans verjaardag".

Meteen zwaaide Theo, lustig toeterend, het hek van het hotel binnen, waar de vergaderingen gewoonlijk gehouden werden.

Het gansche bestuur, Herman Ransbergen aan het hoofd, stond in de vestibule om den beschermheer op te wachten. Alle jongens waren in smoking, allen hadden ze onberispelijke scheidingen in het haar en keurige lakschoenen aan. En allen droegen ze die fraaiigheden met een gemak, waar Dr. van Sloten eenigszins van versteld stond.

Nee, dit was niet de wereld van Ko Rissing, dat zag hij duidelijk. Een oogenblik bekroop hem de wroeging om wat hij den jongen misschien aan zou doen, maar het volgend moment reeds zette hij zich schrap. *Hij* zou er voor waken, dat Ko Rissing zich hier op zijn gemak gevoelde en van hem moest de invloed uitgaan deze verwende, kleine meneertjes te houden op het niveau waar ze hoorden; schooljongens waren het en meer niet.

Intusschen had de begroeting plaats, die Dr. van Sloten vergeefs trachtte joviaal te doen klinken. De jongens, met hun lichtelijk-geaffecteerde stemmen, hun sierlijke buigingen en hoofsche manieren, behielden de overhand. En, omstuwd door zijn leerlingen, schreed Dr. van Sloten ten slotte naar zijn plaats, aan de rechterhand van den voorzitter.

Er heerschte een stemming, die geheel verschilde

van de luchthartige opgeruimdheid, welke gewoonlijk de vergaderingen kenmerkte.

Het bestuur deed deftig zijn plicht; enkele leden converseerden met den beschermheer. De overige aanwezigen praatten fluisterend of zwegen. Vaag voelde Dr. van Sloten een zekere gespannenheid in de atmosfeer, die hem op zijn hoede deed zijn.

En toen na de gewone opening Herman Ransbergen als het volgend punt van de agenda aankondigde: „De stemming over de toelating als lid van Ko Rissing", trilde er iets door de zaal, alsof alle aanwezigen op dit punt gewacht hadden.

Plotseling stond Dr. van Sloten recht overeind.

„Herman ik mag wel even wat zeggen, voor de stemming begint?"

Herman boog.

„Jongelui, ik heb wat op het hart, dat ik jullie wilde mededeelen, voor je overgaat tot de beslissing over de al- of niet-toelating van Ko Rissing. En dat is dit: Ik weet niet, hoe jullie zelf den Lyceumbond beschouwt; of je hem wilt opgevat zien uitsluitend als een vereeniging van jongens en meisjes, die ook buiten de school omgang met elkander hebben of als een club, die desgewenscht alle leerlingen van de school wil herbergen en die leerlingen met blijdschap en voorkomendheid ontvangt, alleen al uit kameraadschappelijk oogpunt. Het zal onnoodig zijn jullie nogmaals te verzekeren, welke meening ik ben toegedaan. Maar ik kan en wil niet nalaten jullie er nog eens op te wijzen welk een groote, opvoedende kracht er uit kan gaan van den onderlingen omgang van alle leerlingen. Geen clubjes of coterietjes, waar om ontstellend-kleinzielige redenen kameraden geweerd worden, die zich door deze afwijking ten zeerste gekrenkt moeten voelen. Maar eerbied voor iemands karakter, eerbied voor iemands streven en kunnen, eerbied ook voor mogelijke afwijkingen van de traditioneele conventionaliteiten. Laat het nooit zoover komen, dat je iemand beoordeelt naar zijn jas of zijn schoenen, maar houdt de hoofdzaken in de gaten: zijn moreele

en intellectueele eigenschappen. Want dat is het voornaamste in den mensch. Een ploert kan zich met gemak in een schitterende pelsjas steken, een arrogante domoor kan de prachtigste verlakte schoenen dragen, maar nooit zal een dergelijke pompeuse vlag den modderachtigen inhoud van het schip kunnen doen vergeten. En daarom stel ik er zooveel prijs op jullie hier nog eens een waarschuwenden toon te doen hooren: denkt aan de hoofdzaken! Laat je doordringen van het besef, dat alle leerlingen van de school, onverschillig tot welken maatschappelijken stand zij behooren, kameraden zijn en als zoodanig geroepen elkander te steunen en te verdragen. En juist de Bond is de aangewezen vereeniging om een dergelijke richting tot uiting te laten komen. Hier geen haatdragendheid of kwetsende afscheiding, hier enkel broederschap en kameraadschappelijkheid. En dan ten slotte nog dit: ik voor mij stel zoozeer prijs op het in toepassing brengen van de theorieën die ik nu reeds ettelijke malen voor jullie ontvouwd heb, ook in den Bond, dat ik hierbij plechtig verklaar elke afwijking van deze theorieën te zullen beschouwen als een beleediging mij persoonlijk aangedaan; zoodat ik mij, bij eenige handeling van jullie zijde, die duidelijk wijst op een doorslaand verschil van zienswijze tusschen jullie en mij, genoodzaakt zou zien mij terug te trekken als beschermheer van den Bond, hoe aangenaam mij deze functie overigens ook is. Ik heb gezegd".

Het bleef angstig stil na de woorden van Dr. van Sloten. Arthur kreeg een por in zijn ribben van Theo, die naast hem zat en beantwoordde de attentie met een flinken schop tegen Theo's enkels. Men zag een enkele gefluisterde opmerking maken, hier en daar werd geglimlacht maar dat was dan ook alles.

Van applaus was geen sprake; in koele hoogheid werden de vermanende woorden genegeerd.

„Dan kunnen we dus nu overgaan tot de stemming", zei Herman.

En haastig stonden Arthur en Jan van Heeckeren

op om de stembriefjes uit te deelen, die even later onder ademlooze stilte werden opgehaald.

Gespannen volgde Dr. van Sloten den uitslag: voor- voor- voor- voor- voor, dat ging goed. En met een zucht van verlichting hoorde hij even later Herman aankondigen: „Ik kan dus den leden mededeelen, dat Ko Rissing is toegelaten tot het lidmaatschap van den Lyceumbond en ik verzoek den secretaris den betrokkene hiervan mededeeling te doen."

Louis boog; niemand sprak of applaudisseerde. Deze houding beviel Dr. van Sloten toch maar slecht; het was net of er nog iets broeide. Maar wat ter wereld dat zou kunnen zijn, kon hij met geen mogelijkheid gissen.

Lang zou hij echter in deze onzekerheid niet hoeven te leven. Want al heel spoedig nam Herman Ransbergen opnieuw het woord, een stapeltje brieven voor zich op de tafel leggend, waarvan hij er al sprekend telkens één voorlas.

„Ik heb verder den leden nog mededeeling te doen van de volgende ingekomen stukken. Ten eerste een brief van mijzelf, waarin ik mij genoodzaakt zie wegens drukke werkzaamheden voor het lidmaatschap van den Bond te bedanken. Vervolgens een dito brief van onzen secretaris Louis van Helrevoirt. Dito van onzen penningmeester Arthur van Heemvoorde, dito van Jan van Heeckeren, orde-commissaris, benevens van de navolgende leden: Agnes Rotenbrink, Frans Oudenaarde, enz. enz.

Met kalme, hooghartige stem las Herman al deze namen voor. Het bleek ten slotte, dat van den heelen Bond slechts enkele namen overbleven, alle kopstukken waren er uit verdwenen.

In stijgende woede had Dr. van Sloten dit alles aangehoord. Op deze wijze zou dus Ko Rissing gestraft worden voor zijn stoutmoedigheid tot deze aristocratische vereeniging te willen toetreden!

Het was fraai! En hoe koeltjes en zelfbewust wisten deze brutale vlerken zich te gedragen! Geen enkele weifeling verried mogelijke zenuwachtigheid, geen enkel glimlachje toonde ontijdig de

behaalde victorie. Volkomen correct zat daar het bestuur, in hun dofzwarte smokings en witte overhemden, zoo zelfbewust en beheerscht alsof ze mannen van rijpe ervaring waren in plaats van grasgroene schooljongens. Maar het was tuig, dat was zeker. En hij was niet van plan zich daar bij neer te leggen. Niets wou hij meer met dien rommel te maken hebben, op staanden voet zou hij het heele zoodje zijn minachting in het gezicht slingeren.

Ko Rissing moest dan maar opgeofferd worden, hij kon er niets aan doen. Maar hoe moest hij het aanpakken? Kwaad worden zou het allerverkeerdste zijn, dat hij kon doen. Tegenover hun brutale wellevendheid moest hij minstens een even groote onbevangenheid stellen. Maar hij moest snel handelen, hun geen tijd gunnen van hun triomf te genieten.

Met een bruuske beweging stond hij overeind.

„Geachte aanwezigen", zei hij met een wat heesche stem, „het spijt mij te moeten constateeren, dat jullie tegenover mij te kort bent geschoten in de eerste eischen der wellevendheid. Al vorens deze algemeene uittocht van leden plaats had, zou men mij, mijns inziens, behoorlijk hebben moeten waarschuwen. Een van je leeraren beschermheer te maken van een vereeniging zonder kop of staart is een grove onhebbelijkheid, die ik van jullie niet verwacht had. Het spijt mij me nu verder aan de belangen van den Lyceumbond te moeten onttrekken, maar mijn eergevoel gebiedt mij dit. Ik heb de eer de vergadering hierbij vaarwel te zeggen".

En meteen stond hij op en liep de zaal door.

„Zal ik U even thuis brengen in den wagen, meneer?" vroeg Theo zoetsappig.

Een van de jongens grinnikte hoorbaar. Theo kreeg een stomp in zijn rug van Herman, wien deze aardigheid toch wat te ver ging. Maar Dr. van Sloten verloor nu zijn geduld.

„Ik dank je, jongen" zei hij snijdend. „En tegenover jou wil ik alle diplomatie nu maar laten varen en je zeggen dat je een brutale, ongemanierde aap

bent. Jij in de eerste plaats zult nog hebben te leeren, dat de spreuk „noblesse oblige" een ernstige waar-

„Zal ik U even thuis brengen in den wagen, meneer?"

schuwing bevat. Voorloopig schijn je daar nog geen kaas van te hebben gegeten, misschien versta je ook nog niet genoeg Fransch om hem te kunnen begrijpen. Hoe het ook zij, van veel beschaving

getuigt je gedrag niet. Als het ooit tot je doordringt hoe minderwaardig je je van avond hebt aangesteld, beklaag ik je. Want dan moet je je wel ontzettend over jezelf schamen. Goedenavond!"

„Stik voor mijn part!" bromde Theo hem achterna. De felle woorden hadden hem venijnig gestoken, maar hij trachtte dit te verbergen onder de noodige bravour.

„Ziezoo, lui, nu zijn we voor goed van alle dwarskijkers verlost. Ik stel voor nu de vergadering maar op te heffen. Dat bakkersjong zullen we nog wel aan zijn verstand brengen, dat hij kalm in zijn vaders winkel blijft zitten, dan kunnen wij ten minste weer met fatsoenlijke menschen vergaderen".

Nog voor Ko de brief bereikte waarin hem werd medegedeeld dat hij was toegelaten als lid, nog voor Dr. van Sloten zelfs tijd had gehad hem over het voorgevallene in te lichten, was iemand al zoo vriendelijk geweest hem iets over te brieven, van wat er op de vergadering had plaats gehad. En die iemand was niemand anders dan Agnes Rotenbrink, die met haar reinste onschulds-oogen op Ko was toegestapt om hem te feliciteeren met zijn lidmaatschap. Maar achter die felicitatie kwam de angel:

„Jammer dat je er misschien zoo weinig van genieten zult, want de Bond is feitelijk zoo goed als ontbonden. Theo en Herman en zoo hadden geen tijd meer om de vergaderingen bij te wonen en Dr. van Sloten is ook al kwaad weggeloopen. Die dacht, geloof ik, dat wij het expres deden om hem te plagen, of om jou dwars te zitten, ik weet zelf eigenlijk niet goed waarom hij zoo kwaad was. In ieder geval zijn er nu haast geen leden meer. Jammer, hè?"

Met booze, wantrouwende oogen keek Ko haar aan. Er was wat gebeurd, dat geen leed twijfel. En dat het om hem was leed ook geen twijfel. En dat die valsche kat hier komedie stond te spelen, daar zou hij wel een eed op durven doen. Maar hij moest haarfijn weten wat er gebeurd was; hij wou geen lid zijn van een club, waar hij enkel maar geduld werd omdat men hem niet dorst weren.

En na de ontvangst van zijn toelatingsbriefje, onderteekend door den een of anderen onbekenden jongen als waarnemend secretaris, stapte hij regelrecht op Dr. van Sloten af.

„Meneer wilt U me vertellen wat er Zaterdagavond gebeurd is?"

Zijn toon klonk driftig en beslist; van schipperen kon geen sprake zijn.

„Het spijt me, Ko, je in een moeilijk parket te hebben gebracht. Het is mijn schuld en ik hoop dat je het mij niet kwalijk zult nemen. Maar ik had gehoopt dat de geest van kameraadschappelijkheid onder je klasgenooten grooter zou geweest zijn. Laten we er nu maar niet langer om heen draaien, de jongens willen hun club houden een vereeniging van maatschappelijk-gelijken. En in hun domme verwaandheid dulden ze daarom geen andere leden, dan die ze zelf uitkiezen. Ik heb me dan ook volledig teruggetrokken uit den Bond; in een dergelijke sfeer kan ik niet ademen. Maar het spijt me, nogmaals, dat ik jou ook in deze onaangenaamheden betrokken heb. Blijven we even goede vrienden?"

Ko antwoordde niet.

Een machtelooze woede steeg in hem op. O, de vervloekte schobbejakken, die alles meenden te kunnen doen wat ze wilden, die nooit ook maar het minste respect hadden voor het gevoel van een ander. Hoe haatte hij ze, de aterlingen, met welk een genoegen zou hij ze op hun brutale snuiten slaan, hen met zijn vuisten bewerken tot ze om genade smeekten. Wat sloeg hij nou voor een figuur. En hoe moest hij de boodschap aan zijn ouders overbrengen? O, de lammelingen, die hem het leven zoo zuur maakten dat hij tegen elken nieuwen schooldag opzag!

En plotseling begon hij te huilen, woest te snikken, zoodat zijn heele lichaam schokte. Het was enkel van woede, omdat hij zoo machteloos stond tegenover de plagerijen van al die van verwaandheid barstende idioten. Maar nu wou hij ook van school; hij verdraaide het zich hier langer te laten ringelooren.

Met een meewarig gezicht bekeek Dr. van Sloten die heftige uiting van verdriet. Ook zijn mondhoeken trilden verraderlijk en onwillekeurig legde hij een kalmeerende hand op Ko's schouder. Hij voelde zoo mee met den jongen en hij had zoo'n razende spijt hem nu nog verder van huis te hebben geholpen dan hij al was. Maar hoe kon hij dat weer goed maken?

Hij wist het niet. Zich opnieuw met hem bemoeien, opnieuw de kans loopen hem nog dieper in den put te duwen? Neen, die risico was te groot. Hij kon zich alleen maar voor hem beschikbaar houden, zich bereid verklaren hem te helpen.

„Ko", zei hij ernstig, „jongen, je hebt het moeilijk, ik weet het. Maar tracht je er boven te verheffen. Toon hun dat geld en stand niet alles is; het zal de moeite waard zijn hun dat te leeren. En als je alle vertrouwen in mij nog niet verloren hebt beschouw mij dan als dengene, die ten alle tijde bereid is je te helpen. Wil je dat?"

Maar Ko antwoordde niet. Wat konden hem al die woorden schelen, hij wou weg, naar huis, en hier niet meer terug komen. En maar zeer flauwtjes de hem toegestoken hand drukkend, nam hij zwijgend afscheid van Dr. van Sloten en ging langzaam en met een bezwaard hart naar huis, om daar het heuglijk nieuws van zijn nederlaag mede te deelen.

HOOFDSTUK V.

Een week later verscheen in het hokje van den Lyceumbond de aankondiging van het nieuwe bestuur. De drukke werkzaamheden, reden van het algemeen zich terugtrekken, waren blijkbaar wat geluwd, ten minste vrijwel dezelfde namen prijkten op het keurig geschreven, tergend-uitziende lijstje. De functies waren wat anders verdeeld, een heel enkele had zich blijkbaar voor goed teruggetrokken, maar overigens was alles onveranderd. En op de agenda voor de volgende vergadering stond o.a. het volgend voorstel van het bestuur: „Niemand kan lid worden van den Bond dan op voorstel van minstens drie leden."

„Ziezoo," dacht Ko bitter, „zoo zijn ze er ten minste zeker van dat ze er alleen hun vrindjes in krijgen. Nou, van mij zullen ze geen last meer hebben".

Hij had een paar stormachtige dagen doorleefd.

Toen hij met het bericht bij zijn ouders aankwam, dat om zijn toelating vrijwel alle leden van den bond bedankt hadden en dat bovendien Dr. van Sloten kwaad was weggeloopen, waren èn zijn vader èn zijn moeder woedend geweest.

Dat moeder driftig werd en opstoof was geen zeldzaamheid en in dit geval had Ko niet anders verwacht. Het gebeurde niet dikwijls dat moeder en hij eensgezind waren in hun boosheid, maar nu waren ze dan toch zeer duidelijk van dezelfde opinie. Want nog voordat Ko zijn wensch te kennen had gegeven van school te gaan, viel moeder uit:

„En as ze dan te deftig benne om naast den zoon van een bakker te zitten, dan mot je d'r maar vandaan. Wat denken ze wel, de rijke vlegels, dat we

verlegen zitten om hun vriendschap? We zelle ze wel eens eventjes laten zien dat we ze in geen velden of wegen noodig hebben, en morgen aan den dag ga ik naar den rector om te zeggen dat je niet meer komt. Ja, we zelle je daar laten beleedigen door zoo'n stelletje schobbejakken. Dat nooit! En jij zal alevel wel wat kenne worden in de wereld, al heb je dan die snertschool niet afgeloopen!"

Alle vroegere theorieën was juffrouw Rissing blijkbaar plotseling vergeten. Ze dacht er niet meer aan, dat ze altijd geprobeerd had de rijke jongens in het gevlei te komen en het als hoogste ideaal voor oogen had gehad Ko bij één of meer van die jongens aan huis te zien komen. Ze dacht er ook niet meer aan, dat ze tot nu toe altijd de school had beschouwd als de eenige manier voor Ko om carrière te maken, dat ze hemel en aarde had bewogen om hem als kostelooze leerling toegelaten te krijgen en dat ze al zijn vroegere verzoeken om van school af te mogen gaan, smadelijk van de hand had gewezen. Neen, aan dat alles dacht ze thans niet.

Ze dacht er nu alleen maar aan, dat ze haar kind, haar oogappel, haar knappen zoon, beleedigd en gehoond hadden. En als een leeuwin stond ze onmiddellijk overeind om haar jong te beschermen, gereed met alle mogelijke en onmogelijke middelen zijn onafhankelijkheid te verdedigen.

En in dit geval was haar doordraven Ko niet onwelkom. Want hij wou van school en dan moest ie nu het ijzer smeden terwijl het heet was.

Maar het was vader, die ditmaal een spaak in het wiel stak, vader die anders altijd even goedig en meegaande was, die bijna altijd toegaf als moeder iets wou doorzetten, die met een grapje kon probeeren haar te rijkelijk vloeienden woordenstroom te stuiten, die goedig ook wel probeerde Ko te helpen, als hij met moeder aan het bakkeleien was over toilet-aangelegenheden of anderszins.

„Nee", zei hij, en zijn stem klonk ongewoon vast en beslist, „van school gaan doet ie niet. We hebbe hem d'r opgedaan in de vaste overtuiging

dat ie met goed onderwijs wat worden kan in de wereld en nou ie d'r eenmaal is, nou blijft ie d'r".

„En mot ie z'n eige dan maar laten ringelooren door die brutale snotneuzen van jongens?"

„Nee, dat mot ie heelemaal niet. Maar zeg nou zelf, leeren is op school toch nummer één, nou, en zijn leeren gaat best. En mot ie dat dan allemaal maar laten schieten omdat ie ruzie heeft met de leden van zoo'n snert-club? Het zou wel schande en zonde wezen. En het gebeurt niet".

„Maar U weet niet, wat het beteekent dag aan dag met die jongens om te moeten gaan", riep Ko heftig. „U moest maar eens weten hoe ze je allemaal plagen en treiteren en beleedigen. Maar daar voelt U niets van".

Strak hield de bakker het oog gevestigd op het driftige, roode gezicht van zijn zoon. Toen zei hij langzaam en nadrukkelijk:

„Zal ik jou eens wat zeggen, jongeneer? Jij draagt je hart te hoog. Jij wilt meedoen aan al die deftigheid en grootheid en je zit er met een scheel oog naar te lonken. En dat is je fout. Ik ben er van overtuigd, dat er een middel bestaat om zoo met die jongens om te gaan, dat je je onafhankelijkheid bewaart, zonder dat ze je allemaal beleedigen. Maar jij moet goed weten, dat jij niet op een villa thuishoort en dat jouw leven nou eenmaal anders is als het hunne".

„Ik wil toch weg".

„Goed. Morgen aan den dag kan je in de bakkerij komen".

„Is er dan geen tusschenweg?" viel moeder in. „Je weet dat het schaap het land heit an die bakkerij. Hij kan nou toch ook wel naar een kantoor, jongste bediende worden en dan opklimmen?"

Vader keek medelijdend.

„Mensch, ik wou dat je verstandiger was. Zou jij nou zoo graag zien dat ie brieven naar de post moest brengen en postzegels likken? En zoogenaamd meneer zijn en te weinig verdienen om d'r je schoensmeer van te betalen? Daar geef ik mijn toestemming

nooit voor. Hij is nou op school en dat gaat goed; je weet, dat ie later een beurs kan krijgen om te studeeren. Wat wou je nog meer? Dus kiezen of deelen, op school blijven of in de bakkerij?"

Ko antwoordde niet. Hij dacht er niet over in de bakkerij te gaan. Plotseling wist hij hoe gehecht hij toch eigenlijk was aan dat leven te midden van uiterlijk-beschaafde, wellevende menschen. En ook wist hij, dat vader gelijk had, toen hij beweerde, dat hij jaloersch was. Ja, dat was zoo. Hij wou d'r bij hooren, hij wou opgenomen worden in hun kring en daardoor staken al die groote en kleine beleedigingen hem zoo scherp. Maar het waren dan toch in elk geval beleedigingen. Voelde vader daar dan niets van?

Het was of deze zijn gedachten geraden had.

„Je mot niet denken dat ik het geen vlegels vind", zei hij, „maar sla ze dan op d'r snuit als ze onhebbelijke dingen doen en laat je niet lamslaan door hun grootheid en gewichtigdoenerij. Want dat doe je. Aan den eenen kant verzet je je tegen alles wat op een beleediging lijkt en aan den anderen kant probeer je in alles om ze na te apen. Wees jij jezelf, dan zullen ze het meeste respect voor je hebben."

„En wat moet ik dan met dat lidmaatschap doen?"

„Gooi het ze in d'r gezicht!" riep juffrouw Rissing.

„Bedanken", zei vader vastberaden. „Dat hadden we nooit motte beginnen. En die meneer van Sloten meent het goed, maar wij motten maar liever onze eigen boontjes doppen".

Dus schreef Ko nog dienzelfden avond aan het bestuur van den Lyceumbond, dat hij voor het zoo pas verworven lidmaatschap bedankte. Het was een zure taak, maar het moest. En er stak toch ook wel een zekere voldoening in op deze wijze zijn onafhankelijkheid te kunnen toonen. Maar het bleef een bittere pil als reactie op zijn schrijven te zien, dat het bestuur nu plotseling weer wel bleef en dat hem door de bepaling dat je gevraagd moest worden

als lid, de deur voor den neus werd dichtgeslagen.

Enfin, dat was nu eenmaal niet anders; daar zou hij zich bij neer hebben te leggen.

Moeilijker was het zijn houding tegenover zijn klasgenooten te bepalen. Vaders woorden klonken nog altijd in hem na; en al zou hij het nooit van zijn leven aan anderen bekend hebben, voor zichzelf was hij er van overtuigd dat hij jaloersch was, kleingeestig-jaloersch. Kwam één van de jongens op school met een nieuw model boord, dan had Ko het onmiddellijk in de gaten. En in zijn onmacht om iets dergelijks ooit te bereiken, schold hij dan den gelukkigen bezitter uit voor fat, wat heel onlogisch was. Want zoo iemand hem maar in de gelegenheid had gesteld zich modieus te kleeden, dan zou hij het heusch niet gelaten hebben en met evenveel genot als de andere jongens zich hebben getooid met een rijbroek, geruite sportkousen en wat niet al. En het was juist deze jaloersche bewondering die hem zoo driftig en gauw kwaad maakte en toch ook weer een beetje onderdanig en gevleid zoodra de een of ander hem ergens voor noodig had. Onafhankelijk was hij in ieder geval niet, al trachtte hij met nog zooveel bravour het te schijnen.

Eén ding hield hem gelukkig in dezen tijd nog staande: het feit dat hij bleef inzien hoe al die mooiigheid, die weelde en soms wat overdreven dikdoenerij uiterlijkheden waren, die niet de waarde van de diverse karakters kon bepalen. Dat had hij van Dr. van Sloten geleerd en gretig bewaard. En zoo bleef hij er van overtuigd dat het van hemzelf kleinzielig was zoo op al die uiterlijke dingen gesteld te zijn, waardoor hij zich van tijd tot tijd een flinke schrobbeering kon toedienen over zijn eigen lamlendigheid.

Dr. van Sloten had hem, na die vrijwel mislukte poging om hem tot wat toenadering te bewegen, niet meer aangesproken. En eigenlijk was Ko daar blij om.

Hij had een huiverig idee dat de vriendschap van den leeraar nooit de gewenschte verandering zou

te weeg brengen in de verhouding tusschen hem en zijn klasgenooten. En de wat opgedrongen tegemoetkoming had hem altijd eenigszins kregel en stuursch gemaakt, hem zoo echt het idee gegeven van liefdadigheid. Er was niets spontaans in op deze wijze in aanraking te worden gebracht met de jongens. En duizendmaal liever bleef hij alleen staan, dan zoo tegen hun wil in hun midden te worden gegooid. Ze hadden nu één keer de proef genomen en met volle overtuiging konden ze zeggen dat die proef volkomen mislukt was.

Zoo zat hij dus dagelijks op zijn eenzame plaats in de klasse; werd door zijn medeleerlingen geduld wanneer ze hem noodig hadden, afgesnauwd wanneer hij het waagde zich ongevraagd bij iemand aan te sluiten en bij tijden vrij beleedigend gehoond om dingen, die afweken van wat zij als noodzakelijk en normaal hadden leeren zien.

Toen ze op een morgen om negen uur het lokaal binnen stormden vonden ze daar tot hun verbazing al een jongen, blijkbaar een nieuwen leerling. Ko, die toevallig het eerste binnen stapte, wist niet wat hem overkwam, toen hij zich plotseling bij een hand voelde grijpen en den nieuwen jongen hoorde zeggen:

„Mag ik me maar even voorstellen? Bob Geeraerts van Roselaere", vrij schaapachtig keek Ko hem aan.

Toen werd hij zich plotseling van de situatie bewust en rood van verlegenheid om de lachende gezichten van de andere jongens hakkelde hij, nogal onnoozel:

„Aangenaam. Ko Rissing".

„Tjonge, dat lapt de bakker 'm", bewonderde Herman Ransbergen.

„Ma bakker heeft hem een uitstekende opvoeding gegeven", prees Theo, lichtelijk-ironisch.

„Als ik ooit bij zijn vader weer gemberbollen ga koopen, stel ik me eerst voor", grinnikte Louis.

De nieuwe jongen ging intusschen voort met de klasse kennis te maken en zoo geboeid keek Ko toe, dat hij zelfs de verschillende schimpscheuten die op zijn persoon geuit werden, niet hoorde.

Met welk een ontzaglijk gemak bewoog die jongen zich! Hij deed niets bijzonders, onderscheidde zich in niets uitdrukkelijks van de overigen en toch was hij onwillekeurig de meerdere van hen allen. Toen

Mag ik me maar even voorstellen.

Agnes en Elly binnenkwamen vroeg hij op gedecideerden toon aan Gerard Zevenhoven:

„Wil je me even introduceeren?"

En niet zonder leedvermaak hoorde Ko hoe Gerard, die heelemaal den naam van den jongen niet verstaan had, een onverstaanbaar hoopje lettergrepen door elkaar kletste en dat den meisjes trachtte

te doen slikken als den naam van hun aanstaanden klasgenoot.

Maar bij Agnes was hij dan aan het verkeerde kantoor. Ze voelde zich eenigszins minder zeker van haar houding dan gewoonlijk tegenover dezen bij uitstek gedistingeerden jongen en trachtte dat te bedekken door een nog grootere dosis brutaliteit ten beste te geven dan ze anders deed.

„Ik versta er niets van, jongetje", zei ze spottend tegen den verbluften Gerard. Toen maakte ze haar mooiste révérence van de dansles voor den nieuwaangekomene en trachtte uit de hoogte te doen.

„Ik ben Agnes Rotenbrink. Wil je mij zelf je naam nog eens zeggen?"

„Bob Geeraerts van Roselaere".

Agnes boog opnieuw en stootte van achteren tegen Arthur van Heemvoorden aan.

„Kind, je buigt me van de sokken", riep Arthur.

Bob glimlachte, Agnes was woedend.

Elly, heel wat eenvoudiger, gaf Bob een hand en stelde zich voor.

„En wien hebben we nu het eerste uur?" vroeg Bob. „De directeur heeft me in dit schoollokaal gezonden, maar ik weet nog nergens van".

„Faust", zei Louis.

„Met of zonder Gretchen?"

„Met. Maar achter de schermen".

„Geschikte baas?"

„Voor Gretchen misschien wel. Maar voor ons! Brrrr . . . ."

Het was Agnes, die aldus uiting gaf aan haar afschuw en met eenige bevreemding keek Bob Geeraerts haar aan; hij vond haar nogal een ordinair type.

„Is jullie klas goed voor wiskunde?"

„Reusachtig. Ten minste, dat vinden wij zelf. Volgens Faust heeft er niemand ook maar het minste begrip van".

„Wie is de beste?"

„De bakker. Je hoeft nooit van iets te vragen wie er de beste is, want het is altijd de bakker".

„Wie is de bakker?"

Ko kleurde. Hij had er wat voor over gehad als deze jongen hem niet dadelijk bij zijn bijnaam had leeren kennen. Waarom hij dat eigenlijk liever niet wilde, zou hij niet zoo gemakkelijk onder woorden hebben kunnen brengen, maar hij had een vaag verlangen dat deze jongen, die zoo eenvoudig en sympathiek leek, hem eerst eens zou leeren kennen alvorens hem, om zijn vaders beroep en afkomst, onmiddellijk uit den kring zijner bekenden te bannen.

Toen, zonder zich rekenschap te geven van het motief zijner handelwijze, trad hij plotseling naar voren en beantwoordde zelf de gestelde vraag.

„De bakker, dat ben ik, Ko Rissing. Een attentie van mijn klasgenooten omdat mijn vader bakker is".

„Dat noem ik optreden!" riep Herman Ransbergen.

„Goed zoo, bakkertje", prees Theo, „flink gesproken!"

Nog andere opmerkingen weerklonken, te midden waarvan Ko met uitdagend-opgeheven hoofd bleef staan. Maar de nieuwe jongen negeerde zeer verstandig alle hatelijkheden en zei enkel:

„Als we allemaal genoemd werden bij het beroep van onzen vader, zouden er misschien nog wel gekker dingen voor den dag komen dan dit".

Theo van de Abeelen kleurde al bij voorbaat. Je kon nou nog zoo deftig en nog zoo rijk zijn, het was toch niet plezierig als je die deftigheid en dien rijkdom verschuldigd was aan een handel in vet en margarine. Ten minste, dat vond Theo. Hoewel het hem zelf waarschijnlijk moeilijk gevallen zou zijn een wezenlijk verschil aan te geven tusschen 't handelen in vet en het verkoopen van koffie of effecten.

Maar niemand ging op de opmerking in. Instinctmatig hadden ze allemaal het besef dat hun goedkoope geestigheden bij Bob Geeraerts geen aftrek zouden vinden.

„Ik ga zitten", zei Agnes. „Als Faust dadelijk komt heb je anders subiet de poppen aan het dansen".

„Ik ook", riepen verscheidene anderen.

En zoo droop ieder af naar zijn eigen plaats.

Een oogenblik bleef de nieuwe leerling alleen voor de klasse staan. Toen stapte hij resoluut op de open plaats naast Ko af.

„Ik zal maar naast jou komen zitten. Een fijne plaats, naast den besten jongen uit de klas".

Ko knikte en kreeg een kleur. Hij wist zelf niet of hij het prettig moest vinden of niet, aldus uit zijn eenzaamheid te worden gehaald. De nieuwe jongen leek hem buitengewoon sympathiek; hij had iets zoo gemakkelijks en trouwhartigs over zich, dat je je onwillekeurig tot hem aangetrokken gevoelde. Maar aan den anderen kant was hij zoo op en top een aristocraat, zoo volkomen de jongen van goeden huize, dat het wel weinig zin zou hebben te probeeren wat nader met hem in kennis te komen. Zijn ondervindingen op dat gebied waren nu niet bepaald van de aangenaamste en hij huiverde er voor terug een toenadering te betoonen, die misschien het volgend moment smadelijk zou worden afgewezen.

Faust kwam binnen; de les begon. En het duurde niet heel lang of het bleek, dat Bob lang zoo ver niet was als de klasse waarin bij nu geplaatst was. En het vernietigend oordeel van Faust, na een serie als examen bedoelde vragen, luidde:

„Wat mij betreft kun je wel naar de eerste klas gaan".

„Daar zullen we nog maar even mee wachten", luidde het doodbedaarde antwoord.

De klasse zat versteld. Zoo'n antwoord en dat aan Faust! Wat zou hij doen?

Maar Faust deed niets. Hij lachte even, op de hem eigen koel-sarcastische manier en ging toen verder. Bob Geeraerts van Roselaere werd verder genegeerd.

Met kloppend hart had Ko afgewacht op welke wijze Faust zou reageeren op het ontegenzeggelijk brutale antwoord van den nieuwen leerling. Faust stond bekend als een donderaar, en bovendien als

iemand, die je met zijn vlijmende ironie kon wonden tot bloedens toe. En waarom zei hij dan nu niets? Waarom hield hij zich koest en slikte hij al de lieflijkheden in die hem ongetwijfeld op de punt van de tong lagen? Met eenige nieuwsgierigheid keek Ko van ter zijde naar Bob. De jongen zat rechtop in de bank, oogenschijnlijk volkomen kalm en zeer zeker volmaakt correct. Maar zijn oogen schitterden met meer dan gewonen gloed en om zijn neus en mond had zich een trek gelegd, die getuigde van minachting en vastberadenheid, terwijl zijn heele houding een spanning verried, die duidelijk wees op een onwrikbaar besluit tot zelfverdediging. En Ko kon niet nalaten te denken, dat Faust waarschijnlijk bang geworden voor deze felle oogen en vastberaden houding, het maar beter had gevonden zijn onaangename, bittere opmerkingen voor zich te houden tot tijd en wijle hij het terrein beter verkend had.

Ook de andere jongens schenen een dergelijken indruk te hebben, want het volgend uur, onder handteekenen, vormde Faust's meegaandheid het algemeene onderwerp van gesprek.

„Zoo iets kun je alleen maar zeggen zoolang je den man niet kent", meende Arthur. „Naderhand zul je het wel laten".

„Waarom?" vroeg Bob, en een zekere hooge onverschilligheid sprak uit zijn toon. „Hij mag me gerust terugsturen naar de eerste klas, maar dan zal hij toch een heel wat hebbelijker toon dienen aan te slaan".

„Nou, wacht maar", vermaande Gerard. „Je zult nog wel eens anders spreken".

„Ik denk van niet. Trouwens, hij weet ook niet alles".

„In zijn vak wel".

„Ben je mal? Ik zal hem eens een vraagstuk opgeven, dat hij vast niet oplossen kan".

„Wat dan? Wat dan?" klonk het van alle kanten.

„Nou luister: Hoe kan een timmermansbaas een gelijkbeenigen driehoek construeeren als hij niets anders heeft als een flesch cognac?"

„Ach, wat een onzin! Hoe kan dat nou?"

„Ja hoe kan dat nou? Daar zit 'm juist de kneep. Maar het kan".

„De flesch tusschen zijn voeten en zijn beenen als opstaande zijden!"

„En als hij dan mank is?"

„En waarom moet ie daar juist een flesch cognac voor hebben?"

„En timmermansbaas zijn?"

„En dan mag ie nog wel geen kromme beenen hebben ook!"

„Nee, dat is de oplossing niet. Raden!"

Alle jongens dachten diepzinnig na, maar niemand vond de oplossing. Sommigen teekenden zelfs met houtskool een gelijkbeenigen driehoek op hun papier en zaten het ding aan te staren of dat hun zou leeren hoe den sleutel tot het raadsel te vinden. Maar niemand wist licht te brengen in de duisternis.

„Waar blijf jij nou, beste van de klas?" zei Bob, zich omwendend naar Ko. „Weet jij het ook niet?"

„Ik denk dat ik de helft weet", zei Ko, verlegen. Hij was niet gewoon mee te doen aan dergelijke spelletjes en het maakte hem schuw aldus in het gesprek gesleept te worden.

„Wat weet je dan?"

„Nou, ik denk dat hij die cognac op moet drinken".

„Prachtig! wel mijn compliment. Natuurlijk!"

„Wat heeft ie daar dan aan?" informeerde Theo, die niet van de snuggersten was.

„Dan heeft ie de hoogte, natuurlijk, uil!"

„Oooo!" zei Theo op een toon van zoo uiterste verbazing dat iedereen in den lach schoot, ook degenen die evenmin als hij begrepen hadden waar Ko eigenlijk heen wilde.

„Maar nu kan hij den gelijkbeenigen driehoek nog niet construeeren!" riep Jan van Heeckeren. „Hij heeft alleen de hoogte!"

„Hij kan het wel!" troefde Bob. „Hij kan het omdat hij de basis (baas is) en de hoogte heeft!"

„Hoe komt hij dan aan die basis?" vroeg Herman, onnoozel.

„Allemachtig, wat heb jij een harden kop! Ik heb je immers gezegd dat hij timmermansbaas was!"

„O, ja", zei Herman kleurend.

Hij had Ko zien glimlachen en hij kon het niet uitstaan door dien plebejer te worden bespot. En zijn woede nam nog toe, toen Bob lachend tegen Ko zei:

„Nou, ik zie wel dat er heel wat met me meegaan, als ik naar de eerste klas word teruggeduwd".

Ko antwoordde niet. Hij kende te goed de gezindheid van de klasse om op deze woorden in te gaan; want natuurlijk zouden ze hun nederlaag dan op hem wreken. Ja, daar had je 't al.

„Dat geldt dan natuurlijk even goed voor een bakkersbaas", zei Louis van Helrevoirt, kwaadaardig.

„Ja, zeg bakker. Als je vader nou van avond de hoogte heeft ...."

„Zooals gewoonlijk".

„Dan moet je hem het vraagstuk voorleggen met behulp van zijn vroolijke stemming een gelijkbeenigen driehoek te construeeren".

„En als hij het dan niet kan, moet je hem Herman Ransbergen sturen om hem te helpen; die is nogal aardig bij".

Het was Bob, die deze laatste woorden sprak. Vernederd en beschaamd, als gewoonlijk zwijgend, had Ko de hatelijkheden aangehoord. Dat Bob nu al dadelijk zoo'n misselijk tooneel moest bijwonen, hij had die mispunten wel met zijn teekenportefeuille op hun kop willen slaan!

Maar de snelle verdediging van Bob gaf hem eensklaps een sensatie van vreugde. Bob deed niet mee, Bob vond het blijkbaar flauw en laf, zooals ze zich gedroegen, en schaarde zich aan zijn kant. En, met plotselinge energie bezield door deze onverwachte hulp zei hij koud en hoog:

„Ze willen je blijkbaar een indruk geven van den trap van beschaving, dien ze hier bereikt hebben".

„Trap van beschaving!" riep Louis van Helrevoirt verwoed. „Zeg jongetje, waar haal jij die groote woorden vandaan? Als je niet gauw je mond houdt,

zal ik je eens een anderen trap laten voelen op een plaats die je heelemaal niet aangenaam zal zijn. Ben jij hier aangesteld om ons manieren te leeren, verduvelde bakker!"

„Overbodig zou het blijkbaar niet zijn", antwoordde Bob rustig. „Iets meer manieren konden jullie wel velen".

Zoo min als Faust zooeven, gaf nu Louis eenig antwoord. Hij bepaalde er zich toe smadelijk te glimlachen en wat onverstaanbaars in zichzelf te mompelen, maar verder deed hij niets. En tot zijn groote verlichting kwam juist op dat oogenblik de teekenleeraar hun kant uit om Jan van Heeckeren te helpen bij zijn werk. De conversatie moest dus wel worden afgebroken en iedereen beijverde zich plotseling om een getrouwe nabootsing te maken van den uil op den grooten Statenbijbel, die voor dat doel stond opgesteld.

Maar Ko was het warm om het hart geworden. Hij had een verdediger gevonden, en nog wel een uit het vijandelijke kamp. Of Bob hem zoo goed gezind zou blijven, was een tweede vraag, waar hij zich nu nog maar niet in wilde verdiepen. Maar voor het oogenblik hadden Herman Ransbergen en zijn soortgenooten hun vet gekregen.

In vroolijke stemming kwam hij dien middag thuis en net wou hij gaan vertellen dat ze een nieuwen jongen in de klas hadden gekregen, toen zijn vader, met openhangend boezeroen, de armen wit van meel, om het hoekje van de deur keek.

„O, Ko, ben jij d'r al? Spring eens even op de fiets en breng dat mandje luxebrood naar Boschrand, je weet wel dat groote huis, dat zoolang leeg heeft gestaan".

Ko's stemming zakte aanmerkelijk. Als er iets was waar hij het land aan had, dan was het aan dat afschuwelijke rondbrengen van brood. Altijd kwam hij bij die gelegenheden jongens van school tegen en hij wist nooit wat hem het meeste ergerde: het feit, dat ze hem volkomen negeerden in zijn kwaliteit van bakker, of de flauwe moppen die er

over getapt werden als hij weer op school kwam.

Maar tegenpruttelen hielp niet, dat wist hij bij ondervinding. En zoo klauterde hij met een zuur gezicht op de winkelfiets, de broodmand aan zijn arm, en trapte naar Boschrand.

O, daar had je Agnes natuurlijk!

Agnes, de hooge hakjes vernijnig latende tikken op de straatsteenen, het brutale neusje in de lucht, zag niets van den bakkerjongen-klasgenoot, die haar voorbijreed. Wie zag er nou een jongen met een broodmand aan zijn arm? Ko, innerlijk woest, trapte zoo hard dat de fiets hobbelde over de keien en de broodjes haast onder het servet uitdansten.

„Nest", dacht hij bij zichzelf.

Zoo in zichzelf mopperend kwam hij bij Boschrand, een reusachtig groote villa, die heel lang leeg had gestaan. Den grooten ingang reed hij voorbij hij wist, aan den anderen kant was een smal laantje, dat langs het huis liep en naar de keuken voerde. Ja, daar was het al. Er was nu een keurig bordje verschenen met de aanduiding: Ingang leveranciers.

„Leveranciers zijn blijkbaar van een ander slag als andere menschen", steigerde Ko onmiddellijk. „Nou, ik zal wel oppassen dat ik de stoep niet vuil maak".

Snel reed hij door het laantje en belde aan de keukendeur.

Een keurig, wat nuffig dienstmeisje, kwam te voorschijn.

„Zoo bakker, ben je daar? Hoeveel geld krijg je?"

„Zes en vijftig centen".

„Juffrouw", vulde het meisje kattig aan.

„Stik", dacht Ko.

De dienstbode verdween om het geld te halen. Ko, met de mand bengelend aan zijn arm, leunde landerig tegen den deurpost.

Maar plotseling rechtte zich zijn gestalte en kreeg hij een kleur als vuur.

Want daar, om den hoek van het huis, was een jongen verschenen, een groote blonde jongen, met een eenvoudig, open gezicht en een paar trouw-

hartige oogen. Hij droeg een grove, witte trui en sleepte een bos draad achter zich aan.

Het was Bob Geeraerts van Roselaere.

Moet je mij hebben?

„Hallo!" zei hij, zoodra hij Ko herkende. „Moet je mij hebben?"

Ko schudde van neen.

De ontmoeting leek hem nogal pijnlijk. Hij, met zijn broodmand aan den arm, aan de keukendeur van dit groote huis, waar zijn schoolmakker woonde. Maar Bob nam de situatie vrij kalm op.

„O, kom je met brood? Is er al iemand bij je geweest?"

„Ja".

„'n Lekker werkje", hervatte Bob, op den bos draad wijzend.

„Wat ga je dan doen?"

„'n Antenne maken. Heb jij d'r verstand van? Ik heb het nog nooit gedaan".

„Ik heb er thuis ook een gemaakt".

„Is het werkelijk? Toe zeg, kom me dan van middag even helpen, wil je? Ik breng er alleen geen steek van terecht en vader heeft me al bij voorbaat gehoond. Doe je het?"

„Graag", zei Ko. „Hoe laat?"

„Nou, om een uur of half drie. Na de lunch".

Ko dacht aan de rooie kool-lucht, waarvan zijn ouderlijk huis op het oogenblik vergeven was en glimlachte om dat woord lunch.

„Ik kom", zei hij laconiek.

Het duizelde hem min of meer. Hij, de bakker, plotseling gepromoveerd tot helper en raadgever van Bob Geeraerts, een jongen die maatschappelijk mijlen boven hem stond en waar zelfs de andere jongens van morgen tegen op gezien hadden! Dat was wel een ongewone sensatie voor hem.

Zijn enthousiasme werd eenigszins gedempt door den terugkeer van de dienstbode, die hem het geld in de handen duwde met de woorden:

„Hier bakker. En als je nog één keer zoo laat komt hoef je niet meer terug te komen. Begrepen?"

Ko gloeide van verontwaardiging.

„Heb je ooit zoo'n spin gezien?" lachte Bob. „Ik zal van middag m'n broertje eens op haar afsturen. Die kan haar treiteren, dat ze haast uit d'r vel springt".

Ko antwoordde niet. Hij stond, met het geld in zijn handen, vrij wezenloos te kijken.

„Nou, ik ga naar binnen", zei Bob. „Dus tot van middag?"

„Ja, tot van middag".

Ko nam zijn fiets en liep langzaam het laantje

uit. Hij wist zoo ten naaste bij niet meer wie hij was en haspelde in zijn hersens van alles door elkaar. Maar onderweg kwam hij weer geheel tot bezinning en dacht alleen maar aan de vreugde van den komenden middag.

„Weet je hoe die nieuwe menschen heeten?" vroeg vader, toen hij terugkwam.

„Ja. Geeraerts van Roselaere. Van middag ga ik er weer heen om Bob, die bij ons op school is, te helpen met zijn antenne".

En, stilletjes glimlachend, liet hij de verwonderde, blijde uitroepen van zijn vader en moeder over zich heenrollen.

De toekomst leek hem blij en licht.

HOOFDSTUK VI.

Toen Ko dien middag, na de „lunch", op weg ging naar het huis van Bob Geeraerts van Roselaere, voelde hij zich toch wel een beetje benauwd. Niet omdat hij bang was het werk niet aan te kunnen, waarvoor hij zich had aangeboden; dat was de kwestie niet. Het was meer dat hij er tegenop zag, dat mooie, groote huis te betreden als makker van den zoon des huizes.

Om te beginnen had hij thuis al te strijden gehad met zijn moeder over zijn kleeren.

„Ko, doe je beste pak nou aan. Als mevrouw je vraagt thee te komen drinken moet je d'r toch een beetje fatsoenlijk uitzien".

Maar Ko voelde instinctmatig, dat zijn beste pak in die omgeving en bij die gelegenheid geheel misplaatst zou zijn.

„Ik denk er niet over, moeder. Ik ga er heen om te werken en niet om thee te drinken".

Toen was hij naar boven gegaan en had zijn trui aangetrokken, een dikke, blauwe wintertrui. Bob had immers ook een trui gedragen zoo even, dat dus was in ieder geval een kleedij, die bij de gelegenheid paste.

Maar toen hij zich met eenige moeite in het kleine, verweerde spiegeltje op zijn zolderkamertje bekeek, slaakte hij een zucht van afkeuring.

Als de jongens op school in een trui rondliepen, werden het altijd hoe langer hoe meer deftige jongens. En hij, hij kon zich niet ontveinzen, dat hij nu een doodgewoon burgerjochie was, zoo'n gewoon, ordinair schooiertje. Zuchtend bekeek hij zijn oude gelapte laarzen, zijn verstelde broek, een afleggertje

van oom Gerrit, en mistroostig schudde hij zijn hoofd.

Nee, de illusie van er een beetje uit te zien als de

Slaakte hij een zucht van afkeuring.

andere jongens, kon hij gerust opgeven; dat leek nergens naar.

Energiek begon hij zijn haar te borstelen. Met wat water plakte hij zijn scheiding, tot zijn hoofd er pijn van deed. Maar hij had nu ten minste de

voldoening dat zijn haren zoo correct zaten alsof hij een pruik droeg.

Moeder snoof verachtelijk op het zien van de trui en de scheiding.

„Nou, je mot het zellef wete. Maar je ziet d'r uit als een gek".

„Bedankt voor de aanmoediging. Tot ziens!"

Eenmaal op weg kwamen er nieuwe schrikbeelden in hem op.

Hoe moest hij Bob nu bereiken? Moest hij nu bellen aan de voordeur? Of zou hij toch maar langs het paadje voor de leveranciers gaan? Hij was van zijn vroegste jeugd af gewend geweest te worden verwezen naar het sousterrain of de keukendeur en het leek hem een beangstigende vrijpostigheid nu plotseling aan de voordeur te bellen. En als hij nu Bobs moeder eens ontmoette, wat moest hij dan doen?

Ondanks zijn uiterlijk vertoon van onafhankelijkheid brak het angstzweet hem uit bij de gedachte alleen.

Hij zou natuurlijk iets verkeerds doen, iemand op zijn teenen trappen of kopjes thee omgooien of koekjes laten vallen, of zoo iets. Het veiligst zou misschien nog zijn voor alles te bedanken; dan was je ten minste gevrijwaard voor dergelijke ongelukken.

Nog peinzend over al deze mogelijkheden bereikte hij het huis.

Nou, hoe moest het nou, het leverancierslaantje of de voordeur?

„Ik vertik het", zei hij plotseling tot zichzelf, in een aanval van heldhaftigheid, „ik kom voor Bob en niet voor de keuken".

En meteen trok hij met zooveel geweld aan de zware voordeurbel, dat het daarbinnen daverde alsof er brand was.

Zijn eerste ingeving was hard weg te loopen, maar dat dorst hij toch ook weer niet. Ze zouden hem vast zien gaan door den vrij grooten voortuin en dan sloeg ie een figuur als modder.

Dus wachtte hij met kloppend hart.

In de vestibule hoorde hij voetstappen en het volgend moment werd de deur opengerukt. De knecht, met gramstorig gezicht, bekeek met onverholen verbazing Ko's glimmend-geboende gezicht en zijn kaarsrechte scheiding.

„Zeg eris, jongmensch, we zijn hier niet doof. Wat wou je en waarom bel je niet aan de keukendeur?"

Een oogenblik had Ko zich verschrikt gevoeld en neiging gehad zijn excuses te maken. Maar het feit zoo zonder nader onderzoek tot het keukendepartement te worden verwezen, maakte hem ziedend. Hij, de vriend van Bob, hij zou zich naar de achterdeur laten sturen? Dat nooit! Die knecht zou ook wel in zijn schulp kruipen, als hij wist dat hij hier kwam voor den zoon des huizes.

En met een absoluut mislukte poging om autoritair en uit de hoogte te doen, zei hij gewichtig:

„Wilt U even aan Bob zeggen, dat Ko Rissing er is?"

„Wat zeg je?"

De knecht begreep er blijkbaar niets van, had hem misschien ook niet goed verstaan, in ieder geval, Ko was nog net zoover als daar straks.

Hij had ook een flauw vermoeden, dat hij misschien niet van Bob moest spreken tegen dien knecht, maar „meneer" leek hem toch ook weer verwarrend. Hij voelde zich zweeterig en zenuwachtig worden en de knecht stond maar steeds met gefronste wenkbrauwen te wachten.

„Ik zou meneer Bob komen helpen met zijn antenne", zei hij eindelijk, mak en deemoedig.

„De jonker?"

„Ja".

Hij wist nog wel niet heelemaal zeker of Bob de „jonker" was, maar dat zou toch wel. Hè, hè, dat was een opluchting. Als hij dat nu maar dadelijk had geweten, dan zou hij van den beginne af naar den jonker gevraagd hebben.

„Kom dan maar binnen".

Ko had gedacht, dat de man minstens op zijn knieën zou gevallen zijn, nu hij wist dat het hier een kennis van den jonker gold. Maar daar was geen sprake van; zijn gezicht bleef even stuursch en zijn houding even ongenaakbaar.

Maar in ieder geval kwam er toch een beetje schot in de heele affaire. Bedremmeld stond hij in de groote hall en keek met onverholen verbazing naar alles wat hij daar zag. Eigenlijk dacht hij dat het er net als een gewone kamer uitzag, maar zijn instinct zei hem, dat het toch wat anders moest wezen. En net vroeg hij zich af of die geschilderde portretten Bobs voorouders waren, toen Bob zelf te voorschijn kwam, eenvoudig en gewoontjes als altijd.

„Hallo, ben jij daar? Waarom sta je hier zoo gek?"

„Ik weet het niet", zei Ko naar waarheid. „De knecht zou je even roepen".

„Nou, kom maar gauw mee. Ik was al in den tuin".

En met een vaartje deed Bob de voordeur open, liet Ko voorgaan en verdween met hem, langs het gesmade leveranciersweggetje, naar het terrein van hun werkzaamheden.

Met animo begonnen ze aan den arbeid en onder het prettig samenwerken met Bob dacht Ko niet meer aan kleeren of voorkomen, aan scheidingen of truien, maar genoot hij van het karwei. Hij was Bob de baas, dat was duidelijk. Want ondanks het feit, dat alle materialen in ruime mate voorhanden waren en Bob een prachtige handleiding bezat voor het vervaardigen van een volledige radio-inrichting, zou hij het werk alleen nooit tot een goed einde gebracht hebben.

„Zeg, hoe vin jij het eigenlijk op school?" vroeg Bob op een gegeven moment.

Ko kleurde.

„Nogal vervelend", antwoordde hij.

„Wat is vervelend, de jongens of de leeraren?"

„Nou, de jongens."

„Is er hier ook een goede tennisclub?"

„Er is er wel een; of hij goed is kan ik niet beoordeelen".

Bob merkte, dat hij op verkeerd terrein was aangeland. Het antwoord van Ko had onwillig en wrevelig geklonken.

„Doen ze hier veel aan sport?"

„Ik niet".

„Waarom jij niet? Hou je d'r niet van?"

Even streed Ko met zichzelf. Toen barstte hij uit:

„Ja, zie je je bent hier pas. Maar je zult al wel gemerkt hebben dat ik nu niet bepaald l'enfant chéri ben op school. En dat komt omdat ze bij ons op school vinden dat ze alleen maar om kunnen gaan met jongens die in net zulke groote huizen wonen als zij zelf en die net zooveel geld in d'r zak hebben. En daarom sta ik overal buiten".

„Ze zijn gek", zei Bob, zeer beslist.

„Dat kan wel zijn, maar het is nu eenmaal zoo. En daarom schiet ik niet met de jongens op. Voor jou is het heel wat anders. Jij kunt met alles meedoen en jij hoeft niet bang te zijn dat ze je voor het hoofd stooten. Hoogstens zullen ze je kwalijk nemen als je gewoon met mij omgaat".

„Ik ga om met wie ik wil. En wie daar critiek op wenscht te oefenen, kan voor mijn part in de modder zakken".

Zoo spontaan werden deze woorden geuit, dat Ko met bewondering den spreker aanzag. Een nieuw verschiet opende zich voor hem. Aan deze stem zou hij heel wat meer hebben dan aan de al te opzettelijke vriendelijkheid van Dr. van Sloten. Gouden bergen droomde hij zich van deze nieuwe vriendschap. Hij, uitverkoren door Bob boven alle andere jongens, officieel geaccepteerd als de vriend des huizes, en de anderen, Herman, Louis, Theo, hunkerend naar zijn gunsten om zoodoende mede te worden toegelaten in den huize Geeraerts van Roselaere.

Al zijn eerzucht kwam weer boven. Gelijk te zijn aan de anderen, het was zijn oude droom. En nu zou hij het bereiken, nu, met behulp van dezen jongen, die zoo verschrikkelijk deftig was dat hij zich kon veroorloven met een bakkersjongen om te

gaan zonder daardoor ook maar iets van zijn aristocratischen glans te verliezen. Het duizelde hem wel een beetje, deze plotselinge stijging op den maatschappelijken ladder. Maar het was in ieder geval fijn en hij zou ongetwijfeld van de gelegenheid profiteeren.

Onwillekeurig was hij reeds zoo in zijn droom van grootheid opgegaan, dat hij het maar erg gewoontjes vond, toen hij om een uur of vier met Bob op den regenbak zat thee te drinken. Hij had minstens verwacht in den salon te worden genoodigd en flauwe visioenen van chineesch porselein en zilveren gebakschalen zweefden voor zijn geest. Maar op Bobs verzoek had Mina, het kribbige kamerkatje van van morgen, hun twee kopjes thee buiten gebracht en zoo zaten ze daar dan heel genoeglijk op den regenbak. Want, en dat was al weer het tegenstrijdige in Ko's karakter, hij vond dit prettiger dan dat ze binnen hadden gezeten. Dat andere wou hij alleen maar, ja, waarom wist hij eigenlijk zelf niet goed. Maar dit was beter, dat wist hij stellig.

En blij en opgewekt nam hij om half zes afscheid, met de belofte terug te komen zoolang tot het werk klaar was.

Thuis ging het, zooals hij verwacht had: zijn moeder, trotsch op deze schitterende vriendschap, overstelpte hem met vragen.

Hoe had hij het gehad? Had ie mevrouw ook gezien, of meneer? En hoe was het d'r in huis, hadden ze mooie meubels en wat had ie bij de thee gehad?

Ko, onredelijk kribbig, instinctmatig voelend hoe al die vragen voortkwamen uit ordinaire nieuwsgierigheid, gaf onhebbelijke antwoorden.

„Ik heb het best gehad. Mevrouw, in een rose zijden baljapon, deed de wasch in een waschtobbe van Delftsch blauw en meneer was bezig zijn haar te doen met een gouden kam. Toen hij klaar was heeft ie me het huis laten zien, vijf en zestig kamers. In den kelder stond zelfs een canapé en daar hebben we champagne gedronken met roomtaart. Hij wou

me een flesch meegeven, voor mijn mama en papa, maar daar heb ik voor bedankt omdat jullie geheelonthouders zijn. Nog meer weten?"

Maar juffrouw Rissing schudde enkel het hoofd.

„Wat sloof je je weer uit, Ko. Wat sloof je je weer uit".

„Nou ja", bromde Ko nijdig.

Hij was kwaad, maar eigenlijk het meeste omdat hij inzag hoe onhebbelijk hij was. En in het binnenste van zijn hart wist hij ook, dat alle vragen, die zijn moeder gedaan had, ook door zijn eigen brein gewoeld hadden toen hij naar Bob toeging en dat hij feitelijk even belust was op bijzonderheden uit den huize Geeraerts als zij. Overigens was hij alweer benieuwd naar den volgenden dag. Want nu, nu het eerste ijs gebroken was, zou de verandering in zijn positie op school moeten beginnen. Als Bob zich nu morgen uitsluitend met hem bemoeide, zouden de andere jongens vanzelf wel bijdraaien. Want dat ze Bob zouden laten schieten, daar hoefde je niet aan te denken; neen, daarvoor kende hij zijn klasgenooten veel te goed.

En, zonder dat het nu strict noodig was, reed hij den volgenden morgen een paar straten om, zoodat hij in de route terecht kwam, die Bob moest volgen om op school te komen. Hij voelde zich nog niet vrij genoeg om hem te gaan halen, hoewel die mogelijkheid hem een oogenblik door het hoofd speelde. Maar wel keek hij eens links en rechts uit of Bob ook ergens op de vlakte te zien was.

En hij kreeg een soort van electrischen schok, toen hij plotseling, omkijkend, den begeerden makker achter zich aan zag komen in gezelschap van.... Theo van de Abeelen.

Ko's hart klopte hoorbaar.

Wat zou Bob nu doen? Als Theo alleen was, zou hij er niet over denken met hem mee te gaan. En nu, nu Bob er bij was, dacht Ko er even min aan zich ongevraagd aan te sluiten. Maar Bob, zou die hem niet aanspreken, hem als vanzelf sprekend meeslepen op hun gezamenlijken weg naar school?

Ze naderden snel.

„Woensdagmiddags spelen we op het gehuurde veld, maar op andere dagen bij onderling overleg op een van de particuliere velden", hoorde hij Theo zeggen.

De tennisclub, dacht Ko, in hevigen naijver. Natuurlijk, Bob moest lid worden van de tennisclub, en dan zou er voor hem geen tijd overblijven.

Mismoedig legde hij zich al neer bij de gedachte dat ze hem nu ook wel voorbij zouden rijden. Maar als hij alleen maar goed genoeg was om voor Bob beroerde karweitjes op te knappen, dan bedankte hij voor de eer. Dan moest Theo of een van de anderen hem maar helpen.

Plotseling voelde hij een riem als een lasso om zijn hals. En, opkijkend, zag hij in het lachende gezicht van Bob, die hem, al voortrijdend, meesleurde tegen wil en dank.

Ko wist niet goed, hoe hij zich nu eigenlijk moest houden.

Al zijn zwarte, jaloersche gedachten kon hij dus zonder gewetensbezwaren over boord gooien. Bob was blijkbaar volstrekt niet van plan hem te negeeren, als hij in gezelschap van anderen was.

„Toe zeg, laat los, je worgt me!"

„Maak jij jezelf maar los. Voorloopig ben ik niet van plan mijn buit prijs te geven!"

Ko bleef een beetje achter, zoodat de riem strak aangetrokken werd. Toen gaf hij er met de vuist een flinke mep op, waardoor het uiteinde Bob uit de hand schoot en bevrijdde zich toen vlug van den gevaarlijken strop.

„Dat had je dood kunnen zijn mannetje. Als ik het uiteinde om mijn pols had geslagen, zou ik niet los hebben gelaten en dan had je jezelf de keel dichtgesnoerd".

„Onnoozele, het was immers duidelijk dat je het ding niet om je pols hadt geslagen".

„Hoe dan?"

„Nou, ten eerste heb je op je bagagedrager twee gaten om riemen door te steken, terwijl je er maar

één riem in hebt. Dus leidde ik daaruit af, dat je lasso de andere fietsriem was. Toen ik achterbleef was het ding gespannen en telde ik dicht bij je pols acht gaatjes. Ik mocht dus veronderstellen, dat je het einde in je hand hadt, en ik trok. Met het bekende gevolg".

„Wie stel je voor, Watson of Sherlock Holmes zelf?"

„Watson. Ik zal me niet aanmatigen me voor den grooten meester in eigen persoon uit te geven."

Theo had, met een ironisch lachje, dit alles aangehoord. Hij vond blijkbaar, dat de bakker zich geweldig uitsloofde, maar ook, dat het nu lang genoeg geduurd had. En zonder van de aanwezigheid van Ko ook maar eenige notitie te nemen, zette hij zijn gesprek met Bob voort, als was er geen derde aanwezig.

„Dus je komt? Vanmiddag spelen we bij Herman Ransbergen".

„Nee, vanmiddag kan ik nog niet. Ik moet met Ko mijn radio-installatie afmaken".

„Met wie?"

„Met Ko, Ko Rissing, die op het oogenblik het genoegen heeft in je onvolprezen-aangenaam gezelschap naar school te fietsen".

Theo antwoordde niet onmiddellijk, maar die enkele oogenblikken van zwijgzaamheid spraken boekdeelen.

Toen zei hij achteloos:

„Kan die dat zaakje dan niet alleen afmaken? Dan kan jij bij ons komen. Er zijn ook juist een paar nieuwe meisjes-introducé's".

„Ik ben verlegen voor meisjes".

Ko, volkomen opgelucht door het antwoord, gaf een snork van plezier, die Theo verontwaardigd deed opkijken. Ze voelden beiden, dat ze om Bob vochten op dat oogenblik en ook, dat Ko voor ditmaal de overwinning behaald had. Maar of dat zoo zou blijven?

Voor de school voegde Bob zich gewoon bij de andere jongens. En als Ko gehoopt had hem voor

zich alleen te houden, dan kon hij zich er nu al van overtuigen, dat hij die hoop wel kon opgeven.

Onmiddellijk was Bob het middelpunt en met ongeëvenaard gemak wist hij zich als zoodanig te handhaven.

Maar, toen ze eenmaal op school zaten, en de lessen begonnen waren, bemoeide Bob zich vanzelf weer meer met hem. En dat was al een heel ding voor Ko. Want tot nu toe had hij eigenlijk altijd alleen gezeten, ook tusschen de lessen, en hadden de anderen hem alleen maar aangesproken, als ze hem noodig hadden.

Het bleek intusschen nu en volgende dagen, dat de leemten in Bobs wiskunde-kennis werkelijk dringend behoefte hadden aan aanvulling. En op een morgen, toen hij hulpeloos zat te haspelen en te stuntelen met een meetkundesom, zei Faust op den hem eigen gedecideerden toon:

„Ik zeg je hierbij dat je extra-hulp moet hebben voor je wiskundevakken of je komt nooit uit boven een twee voor meetkunde en algebra".

„Hm", zei Bob.

Dien avond zat Ko argeloos te werken in de kamer achter den winkel, toen de bel overging. En toevallig opkijkend, zag hij Bob den winkel binnenstappen en met de noodige voortvarendheid de toonbank met zijn knokkels bewerken.

Ko kleurde, maar zei niets. Wat kwam Bob doen, kwam hij als klant of wou hij hem spreken? Als hij als klant kwam, was het voor hem, Ko, heelemaal niet noodig zich te vertoonen; dan kon moeder het wel af. En dat zou hij dan ook eerst maar even afwachten.

Moeder was al opgestaan en den winkel binnengegaan.

„Meneer, wat blieft U?"

„Juffrouw, is Ko thuis? Zou ik hem dan ook even kunnen spreken?"

Ko hoorde de vraag door de glazen deuren heen en een oogenblik kreeg hij een gevoel van een opgejaagden hond. Waar ter wereld moest hij met

Bob heen? Naar den winkel, waar ieder oogenblik andere menschen konden binnenkomen? Naar zijn kamertje, waar het nu donker was en ze geen ander licht zouden hebben dan een kaars! Of, en het bloed steeg hem in nog heeter golven naar de wangen, bij de gedachte alleen, moest hij hem hier ontvangen, in hun huiskamer, in tegenwoordigheid van vader en moeder, die vast deftig zouden willen doen en natuurlijk een onmogelijk figuur zouden slaan? Wild keek hij de kleine, burgerlijke kamer rond, keek naar vader die in zijn hemdsmouwen en op zijn kousen bij den schoorsteen zat, keek naar het ondergoed, dat moeder bezig was te verstellen en vroeg zich in wanhoop af wat Bob van dit alles moest denken en of dit niet de nekslag zou zijn voor allen verderen omgang tusschen hen beiden. Maar aan alle twijfelingen en half-ontworpen plannen werd plotseling een einde gemaakt, doordat moeder resoluut de kamerdeur opende en zei:

„Ko, hier is een vrind van je om je te spreken".

En meteen stond Bob midden in de kamer.

„Goeden avond", zei hij, met een knik in de richting van Ko's vader.

„Goeden avond", antwoordde vader Rissing rustig.

Allerlei gedachten vlogen Ko door het hoofd. De begroeting van Bob was kalm, gedecideerd en beleefd geweest, maar droeg toch ontegenzeggelijk het karakter van inachtneming der verschillende maatschappelijke posities.

„Zoo zou hij meneer van de Abeelen niet goedendag zeggen", dacht Ko half wrevelig.

Maar, met zijn gewone slingerende gedachten, twijfelde hij er ook weer aan of vader niet anders had moeten doen. Moest vader niet opstaan, en wat voorkomender of vriendelijker zijn? Moest hij niet eigenlijk zijn pijp wegleggen of misschien zelfs heelemaal de kamer uitgaan? Maar vader dacht blijkbaar niet aan dat alles. En in den grond van de zaak moest Ko hem daar toch ook weer om bewonderen. Vader was op zijn eigen terrein, in zijn eigen huiskamer, en er was hier geen sprake

van de verhouding van klant tot winkelier. Vader bleef zichzelf, volgde zijn eigen gewoontes en maakte gebruik van zijn huisrecht. En wie kon hem dat kwalijk nemen?

Intusschen was moeder achter Bob aan binnengekomen en redderde bedrijvig haar naaiwerk wat op.

„Zou je je vriend niet eens een stoel geven, Ko?"

Ko schrok.

Ten slotte was hij de eenige, die schutterig deed. Hij, die altijd zijn mond vol had over manieren, hij vergat op dit oogenblik de meest voor de hand liggende beleefdheid.

„Ga zitten", zei hij, wat kortaf.

Bob ging zitten, om het volgend moment al dadelijk weer op te staan en naar den schoorsteen te loopen.

„Wat een bijzonder mooie vaas hebt U daar. Is dat albast?"

Moeder Rissing glom.

„Ja, dat is albast. Die hebben we gekregen van een broer van mijn man, die gevaren heeft. Met nog een heeleboel andere dingen meer, mooi snijwerk en wat gedreven koper. Maar we hebben er zoo geen plaats voor, hier. Het past niet bij onze spullen".

In zijn hart moest Bob deze bewering wel beämen. Want de vaas, een prachtige amfoor, viel absoluut uit den toon tusschen de overige dingen op den schoorsteen, een paar portretten en wat bazaarachtige prullen. Maar het pleitte toch ook voor moeder Rissings smaak, dat ze dat inzag.

„Hij is mooi", prees hij nog eens. En toen zich tot Ko's vader wendend, zei hij:

„Uw naam was bij ons thuis heelemaal niet onbekend. Vader heeft in Texas gewoond, in Port-Arthur, en daar woonde ook een meneer Rissing, die wel bij vader aan huis kwam".

„Dat is die broer, waar mijn vrouw van sprak", antwoordde de bakker kalm. „Hij heeft een paar jaren gevaren en is toen in Amerika gaan wonen. En naar wat we d'r zoo wel eens van hooren, gaat het hem goed. Hij is ongetrouwd".

„Vader zei ten minste dat hij een heel mooi huis had en een van de mooiste auto's uit de stad".

Rissing knikte. De grootheid van zijn broer maakte hem blijkbaar niet trotsch of opgewonden.

„Het kan wel", zei hij. „Hij schrijft d'r nooit van. En erg familieziek zijn we niet".

In stijgende verbazing had Ko het gesprek aangehoord. Bobs vader een kennis van zijn oom! Hij voelde zich een sportje hooger getrokken op de maatschappelijke ladder en het was hem of onwillekeurig iets van den glans van die vaas afstraalde op hun gezin.

„Een kopje thee?" vroeg moeder, glunder. Zij ook vond in haar hart, dat de afstand tusschen de beide families door die gemeenschappelijke relaties een klein eindje was ingekort. Maar ze was te verstandig om daar iets van te laten blijken.

„Graag, juffrouw".

Waarom hinderde Ko dat „juffrouw" nu weer? Hij vond zichzelf toch eigenlijk ontzettend kinderachtig en laf; want hoe ter wereld zou hij hebben kunnen verwachten dat Bob iets anders zou zeggen als juffrouw?

Maar wat zou Bob nu eigenlijk komen doen? Hij was toch waarschijnlijk niet gekomen om hun inboedel te bewonderen of over gezamenlijke kennissen te praten. Wat was het doel van dit bezoek?

„Ik kom eigenlijk praten over schoolzaken", vervolgde Bob tegen hem, als had hij zijn gedachten geraden. „Je weet dat ik bijgewerkt moet worden voor wiskunde. En nu heb ik er met vader over gepraat hoe we dat zullen doen. Ik heb niet erg veel zin in privaatlessen van een leeraar of zoo, en daarom heb ik aan vader gevraagd of hij het goed vond als ik het aan jou vroeg. Jij bent toch zoo allerijselijkst knap, dat je mij best kunt bijwerken. We zouden het dan wel geregeld moeten doen op een vast uur. Maar ik had dan ten minste niet zoo het idee van weer bij een ander op school te zitten. Vader heeft gezegd, dat hij het goed vond, voorloopig. Maar als met het eerstvolgende rapport bleek

dat het zoo niet ging, moest ik privaatles hebben van een leeraar. Wat vin jij er van?"

„Ik wil wel", zei Ko.

Innerlijk juichte hij. Dat gaf een vasten, onverbreekbaren band tusschen Bob en hem! Hij zou Bob den dienst bewijzen van hem bij te werken en door dien geregelden omgang zouden ze vanzelf vrienden worden. En het was ook wel een klein beetje een streelende gedachte dat hij, de bakkerszoon, een gunst zou bewijzen aan jonker Geeraerts van Roselaere! Want een gunst was het, dat viel niet te ontkennen. Het zou hem opnieuw een sportje omhoog trekken, in de eerste plaats in de oogen van Bob zelf en verder ook tegenover al de jongens van de klas. Hij, de bakker, de vertrouwde van Bob Geeraerts, zijn stoutste droomen gingen werkelijkheid worden!

„Je zou misschien bij ons aan huis kunnen komen", vervolgde Bob. „Op mijn kamer zitten we puik; daar hinderen we niemand en worden we door niemand gehinderd. En als het ons verveelt, gooien we den rommel in een hoek en gaan een partijtje boksen of schermen".

„Dat zal dan van mij afhangen", zei Ko gewichtig. „Ik zal je even de pen op den neus zetten, mannetje".

„Als je vervelend wordt doe ik het niet", weerde Bob af. „Maar, ben je dus bereid me bij te werken?"

„Natuurlijk".

„En vin je ƒ 1,50 per uur voldoende?"

„Hè?"

„Het was Ko of hij een slag op zijn hoofd kreeg. Weg, zoo meende hij, was door dit aanbod van een geldelijke belooning elke gedachte aan vriendschap of toenadering. Weg het idee van een gunst te bewijzen, weg alle maatschappelijke gelijkheid. Een gewone huurling zou hij zijn, die tegen zooveel per uur verondersteld wordt zijn plicht te doen en verder naar de maan mag loopen. Hoe kwam Bob er toe hem zoo iets aan te bieden? Dat zou hij aan de andere jongens toch nooit hebben durven voor-

stellen! Maar als dat de bedoeling was, dan vertikte hij het. Dat zou hij dan toch wel eens laten zien, dat je, zelfs als je vader bakker was, toch nog onafhankelijkheidszin kon toonen. Helpen wou hij, maar niet voor geld. Diensten kon je niet koopen, zooals krenten of rozijnen. Hij, ten minste, zou zich daarvoor niet leenen.

„Ik vroeg of je ƒ 1,50 per uur voldoende vond?"

„Nee, maar", zei juffrouw Rissing, een beetje lacherig.

Ko kon er niet heelemaal achter komen of ze bijzonder gevleid was door het voorstel of het met deze uiting wou afweren. Maar hij was in ieder geval vast besloten het aanbod te ketsen.

„Ik denk er niet aan daar geld voor aan te nemen".

„Dat moet je zelf weten. Maar ik vind het vrij stom van je. En ik denk er niet over iemand, dien ik nog zoo weinig ken, een dergelijke taak op te draaien zonder belooning, vooral als...."

Verward hield hij op. Hij had er eigenlijk bij willen voegen: „Als ik weet, dat het iemand betreft, die het geld zoo goed kan gebruiken".

Maar de plotselinge ruk, waarmee Ko het hoofd in den nek wierp en de felle blik uit diens schitterende oogen deden hem de rest van het verhaal maar inslikken.

Onverwachts kwam er hulp opdagen voor Bob.

„Ik vind", zei vader Rissing kalm en rustig, „dat de jongeneer Geeraerts gelijk heeft, Ko. We zijn burgermenschen, en het geld groeit ons niet op den rug. En of jij hem nu les geeft of een ander, dat maakt voor hem geen verschil. Dus ik zou zijn voorstel maar gerust aannemen en er me niet bezwaard door voelen".

Door alle valsche schaamte heen om alles wat vader zei, had Ko toch innerlijk bewondering voor hem. Want de eerlijkheid straalde uit vaders woorden en wezen. Hij deed niet vleierig, hij deed niet onderdanig, hij constateerde eenvoudigweg het feit van hun betrekkelijke armoe, en toch boette hij niets in van zijn waardigheid, Hij was eenvoudig

die hij was, zonder te streven naar een deftigheid die niet bij hem paste of zich kruiperig te wringen in bochten van nederigheid.

„Ik ben blij dat U het zegt", viel Bob opgelucht in. „Het zou van Ko eenvoudig krankzinnig zijn om mijn voorstel te weigeren. Dus het is afgesproken?"

„Wel ja, natuurlijk", antwoordde de bakker in Ko's plaats. „Als Ko er tijd voor heeft komt de rest wel in orde".

Ko zelf zei niets. Hij was voorloopig nog kwaad, maar dorst niets te zeggen. En zoo vertrok Bob, de wat landerig-stemmende overtuiging meenemende, dat die Ko Rissing toch eigenlijk een pedant stuk jong was.

Toch ging het tusschen hen beiden wel goed. En ondanks het feit van de geldelijke belooning bracht werkelijk de komende tijd een intiemere verhouding tusschen de jongens te weeg, die ook zijn invloed liet gelden op Ko's positie in de klasse.

De lessen hielpen, dat was het voornaamste. En in den loop der weken was Ko al verschillende malen binnengeloodst in den familiekring der Roselaeres, waar hij, na een periode van wanhopige verlegenheid en schutterigheid, zich langzamerhand wat menschelijker begon te gedragen. Zijn hang naar grootheid ging gepaard met een snel aanpassingsvermogen. En zoo leerde hij heel wat dingen, die hij uit den aard der zaak in zijn eigen huislijken kring nooit zou hebben kunnen leeren.

Maar het bleef alles imitatie.

Met een wee, schaamachtig gevoel, moest hij soms bedenken, dat hij bezig was zich geheel in te stellen op de opinie van de familie Geeraerts van Roselaere. Wat hij deed, liet hij in gedachten door hen beoordeelen, wat hij zeide had hij innerlijk getoetst aan hun opinie. Zijn manieren waren Bobs manieren, zijn smaak was Bobs smaak. En bitter bekende hij zich soms, dat hij bezig was koelbloedig zijn eigen individualiteit te vermoorden, om tot elken prijs in de huid van Bob te kruipen.

Het was waar, dat hij heel wat bereikt had van wat hij zich van den omgang met Bob had voorgesteld, maar toch, hij moest het den Japanschen steenhouwer zuchtend nazeggen: „Tevreden was hij niet."

Ter wille van Bob werd hij zoo'n beetje geduld in den kring van Theo en zijn soortgenooten, maar van een volledige opname was geen sprake. En de vlam van zijn jaloerschheid laaide het hevigst op, wanneer hij merkte dat Bob, ondanks al zijn vriendschap voor hem, geenszins van plan was den omgang met de anderen daarvoor op te geven. Bob tenminste speelde hockey, voetbalde, reed paard, ging naar eetpartijen en op avondfuiven, en altijd als er iets van die dingen ter sprake kwam, voelde Ko die scheut van naijver door zijn hart gaan. Hij was ook eigenlijk nooit samen met andere jongens bij de familie Geeraerts gevraagd. Wel bleef hij zoo eens praten, of luisteren als er muziek gemaakt werd, maar van officieele uitnoodigingen voor hem was nooit sprake. En altijd hield hij tegenover dien beroerden knecht en het verdere personeel dat onmachtige gevoel van geëerbiedigd te willen worden als vriend van den jonker en toch altijd te worden beschouwd als de zoon van bakker Rissing.

Zoo stonden de zaken, toen hij zich op een dag liet verleiden iets van zijn vurige begeerte naar gelijkheid aan Bob bloot te geven.

Het was Bobs verjaardag en toevallig ook net een dag, dat ze samen wiskunde werkten.

„Zal ik maar niet komen vanmiddag?" vroeg Ko.

„Ach wel ja, waarom niet? Ik krijg een paar lui ten eten, maar die komen toch niet voor zes uur. En 's middags is er niets aan het handje".

Pang, daar had je 't weer! Een paar lui ten eten, maar hij, Ko, mocht toekijken. Waarom had Bob hem nu ook niet gevraagd? Ze kenden elkander nu toch al lang genoeg. Maar het was ten slotte natuurlijk de oude kwestie, hij was niet deftig genoeg.

Dien middag, voor hij naar Bob toeging, verkleedde

hij zich zorgvuldig. Waarom hij dat deed, zou hij zichzelf niet hebben willen bekennen. Maar diep in zijn hart leefde een flauwe hoop dat hij misschien op het laatste oogenblik toch nog gevraagd zou worden en dan moest zijn blijven niet kunnen afstuiten op zijn kleeding.

„Waarom maak jij je zoo mooi?" vroeg zijn moeder.

„Bob is jarig. Er is misschien visite".

Zoo ging hij op weg. Hij zou van half vijf tot half zes bij Bob komen en prompt op tijd meldde hij zich aan.

Maar de gedachte aan de eetpartij, waar hij niet genoodigd was, prikkelde hem voortdurend en de taartjes bij de thee bestempelde hij innerlijk als zoethouderij. En zoo gemelijk en opvliegend was hij dien middag, dat Bob ten slotte zei:

„Wat heb je toch? Je doet zoo zonderling".

Toen flapte Ko het er in eens uit.

„Ik heb dit, dat ik het niet uit kan staan hier te mogen blijven tot half zes, om dan plaats te moeten maken voor andere, deftiger jongens. Ik dacht, dat er tusschen ons vriendschap bestond, maar ware vriendschap verheft zich boven standsverschil en dergelijk gedoe. En dacht je nu dat het voor mij prettig was nooit de eer waardig gekeurd te worden samen met andere jongens hier op bezoek te komen? Als je je ook maar één oogenblik in mijn toestand verplaatste, zou je begrijpen hoe beroerd-ellendig dat voor mij is. Maar daar voelen jullie natuurlijk niets van. Jullie hooren nu eenmaal allemaal tot de élite en ik . . . . "

„Dus wat wou je dan?"

Bobs stem klonk plotseling koud en hoog.

„Als je denkt je hier te amuseeren, mag je gerust blijven. Maar neem me niet kwalijk, het is over half zes en ik moet me nog even verkleeden. Amuseer je zoo lang, tot ik terugkom".

Meteen was Bob verdwenen.

Eigenlijk wist Ko niet goed hoe hij het had. Dus zou hij nu blijven? Had hij nu zoo gemakkelijk bereikt, wat hem een oogenblik te voren nog absoluut onbereikbaar had geschenen? Hij voelde zich toch heelemaal niet vroolijk of opgelucht en had zoo'n vreemd gevoel in zijn maag, of er iets aan het verkeerd gaan was.

Doelloos bladerde hij in boeken en tijdschriften; Bob bleef lang weg. En de klok had al zes geslagen, toen hij, in smoking, de kamer binnenstoof en kortaf zei:

„Ga je mee naar beneden?"

Een kilte viel in Ko's hart. Bij den Bob, dien hij daar voor zich had, hoorde hij immers heelemaal niet? Bob, in smoking, met keurige lakschoenen en een glimmende scheiding, was heelemaal niet de vroolijke, voorkomende jongen van anders.

Maar hij verwachtte blijkbaar geen weigerend antwoord meer en hield met een ernstig gezicht, een rimpel tusschen de oogen, de deur voor Ko open.

Ze gingen de trap af en voorbij de eetkamer. De deur stond open en Ko kreeg een visioen van veel bloemen en kristal en zilver en voelde zich steeds benauwder worden.

En net waren ze den salon binnengegaan, waar mevrouw Geeraerts hen ontving, toen de deur opnieuw openging en Agnes, Elly, Herman en Theo binnenkwamen.

Ko kleurde tot in zijn haarwortels.

Een wat luidruchtige begroeting volgde en ze deden heelemaal niet zooals Ko het zich had voorgesteld.

Maar de meisjes, in hun lichte jurken en mooie schoenen, deden zoo zelfbewust, en bewogen zich met zooveel gemak en gratie, de jongens zagen er zoo gedistingeerd en volkomen gelijk aan Bob uit, over het geheel lag zoo'n atmosfeer van luxe en wereldschheid, zoo iets totaal verschillends van wat Ko gewoon was, dat hij zich steeds benauwder ging voelen. Hij dacht aan die prachtig versierde tafel, aan al het onbekende dat hem misschien wachtte, aan al de luchtige, schuimende conversatie waar hij

niet aan mee zou kunnen doen en hij nam plotseling een besluit.

Als een hond, die een pak slaag gekregen heeft.

Nog voor de meisjes en jongens zich geheel geïnstalleerd hadden, stapte hij op mevrouw Geeraerts

af en zei, in een jammerlijk-mislukte poging tot onbevangenheid:

„Mevrouw, ik zal U meteen maar goedendag zeggen; ik ga weg".

„Ga je weg?" zei mevrouw, zonder eenige verwondering. „Nou, adieu, tot ziens!"

En met een schichtigen hoofdknik voor alle aanwezigen, glipte Ko, schuw en verlegen, de kamer uit. Bob was hem gevolgd, maar ook Bob zei niets. En eenmaal buiten de kamer, waar Frans de knecht, bezig was in de hall, droeg hij Ko over aan den gedienstige:

„Nou, Fıans zal je wel even uitlaten. Je neemt me niet kwalijk, ik moet naar binnen. Tot morgen!"

Ko gaf geen antwoord. Als een hond, die een pak slaag gehad heeft, sloop hij de groote voordeur uit. En eenmaal op een fatsoenlijken afstand van het huis, rende hij als een bezetene langs de straten naar de ouderlijke woning.

Nee, zijn eerzucht was te ver gegaan, dat voelde hij. Zooals het daar toeging, daar hoorde hij niet bij. Hoe kon er toch zoo'n verschil tusschen menschen bestaan?

HOOFDSTUK VII.

Dien nacht voerde Ko een hevigen strijd met zichzelf.

Onder de argelooze vragen van zijn moeder naar bijzonderheden van Bobs verjaardag, was hij al boozer en boozer geworden, zich opwindend om niets. Gesnauwd had hij van je welste, tot eindelijk vader en zich mee bemoeid had en hem kortweg het zwijgen had opgelegd.

„Als dat het eenige resultaat is van je omgang met deftige kennissen, dan kan ik niet zeggen dat je er op vooruit bent gegaan. Onhebbelijk zijn is een klein kunstje, maar ik zou je toch aanraden er niet te veel gebruik van te maken. En je moet je vooral niet voorstellen, dat jij Geeraerts van Roselaere heet".

De woorden haakten nog in zijn brein, toen hij 's avonds zich lag om te gooien in zijn bed. In den beginne was hij heftig opstandig geweest. Het was een schandaal, zooals ze hem behandeld hadden, en hij zou het Bob morgen nog wel eens flink zeggen ook. En hij wou hem ook niet meer helpen met zijn wiskunde. Wat was dat voor manier om iemand bij buien te behandelen als je gelijke en hem dan plotseling weer terug te douwen in het riool? Maar hij bedankte er voor en hij zou.... En dan begon het heele relaas weer van voren af aan.

Maar geen oogenblik zweeg, door al die redenaties heen, de stem van zijn geweten, die zei: „Je bent jaloersch, gewoon-ordinair jaloersch en je wilt meedoen met menschen en toestanden, waar je niet mee mee kunt doen". Maar waarom niet? Waarom kon hij niet even goed eten aan Bobs tafel als Herman of Theo? Het waren toch allemaal maar gewone

menschen? Natuurlijk waren het gewone menschen. Maar als het dan gewone menschen waren, waarom wou hij het dan zoo graag?

Je moet je vooral niet voorstellen, dat jij Geeraerts van Roselaere heet.

Hier stokte zijn denken. Hij kreeg een kleur, hoewel niemand hem daar onder de dekens kon zien. Maar plotseling hoorde hij weer zijn vaders woorden: „Je moet je vooral niet voorstellen, dat jij

Geeraerts van Roselaere heet". Daar zat 'm de kneep. Hij beschouwde hen niet als gewone menschen, hij vond wel degelijk rijkdom en stand dingen, waar je tegenop moest zien. En ondanks al zijn theorieën wou hij er bij hooren, mee opgenomen worden in den kring van jongens, die den toon aangaven, ook een smoking dragen en lakschoenen, ook neerzien op jongens, die dat alles niet hadden. Hij schaamde zich voor zijn vader en moeder, schaamde zich voor den winkel, schaamde zich voor zijn kleeren, voor de meubels thuis, voor de manier van eten van zijn vader en moeder, voor alles wat ook maar eenigszins afweek van de gewoonten en tradities der menschen, die hij beschouwde als de meest benijdenswaardige wezens op aarde.

En was dat noodig?

Hij herinnerde zich Bobs eerste bezoek, toen hij kwam praten over die lessen. Hoe zou Bob het gevonden hebben, als vader toen getracht had deftig te doen? Waarschijnlijk bespottelijk. En hoe rustig en eenvoudig en zelfbewust hadden èn vader èn moeder zich toen gedragen! Terwijl hij, onnoozele, zich over allerlei dingen geërgerd had, die in den grond van de zaak heel gewoon en logisch waren. Krankzinnig was het van hem, dat azen op grootheid; hij was een vleierige kruiper, bereid zijn ouders en het beste wat hij had te verloochenen, als hij meende daarmee ook maar één graadje hooger te stijgen in de gunst van die anderen. Maar wat moest hij doen?

Zich weer laten uitlachen en uitschelden, zooals vroeger? Weer dagelijks de vernedering verdragen van alleen te worden geduld om zijn meerdere kennis en verder te worden afgesnauwd?

Dat nooit!

Maar moest dat dan, was dat de eenige mogelijkheid? Kon hij niet zichzelf blijven en om zijn persoon de achting verwerven van zijn klasgenooten? En was er geen andere partij behalve de rijkaards en hij? Waren er ook geen eenvoudiger jongens, die niet meededen aan al die poespas en toch hun eigen

gang gingen, zonder gehoond te worden door de anderen? Natuurlijk waren er die. Je hadt Piet Boomsma en Jan Staal en Henk van Wageningen, en hoopjes anderen. Waarom had hij zich daar dan nooit bij aangesloten? Hoe kwam hij er toch in vredesnaam toe altijd te lonken naar dien eenen kring van jongens, waar hij niet bij hoorde?

Maar waarom hoorde hij er niet bij?

De oude vraag liet zich niet zoo gemakkelijk onderdrukken. Natuurlijk was er in den grond geen verschil tusschen hem en die anderen, natuurlijk had hij evenveel recht van bestaan als zij, maar ja, hun uiterlijke omstandigheden verschilden nu eenmaal zooveel van de zijne, dat alleen daardoor een geregelde omgang onmogelijk was. En daar zou hij zich bij neer hebben te leggen. Hij had immers zelf gevoeld van middag, dat het niet prettig voor hem zou zijn geweest mee aan tafel te zitten bij de familie van Roselaere? Maar dat kwam niet omdat hij minder was, maar omdat hij anders was. En dat had Bob blijkbaar zelf ook zoo gezien. Wat Bob betreft, hoefde hij toch waarlijk niet te denken, dat die uit hoogmoed of valsche schaamte had gehandeld. De bewijzen van zijn genegenheid waren te veelvuldig en te overtuigend, dan dat hij hem daarvan kon verdenken.

Maar wat had hij gewild?

In den grond van de zaak niets meer of minder dan dat Bob alles in den steek zou laten, al zijn clubs, zijn liefhebberijen, zijn omgang met anderen, om zich alleen aan hem te wijden. En daar had Bob voor bedankt, natuurlijk.

Opnieuw kreeg Ko een kleur.

Hoe had hij zoo kleinzielig-jaloersch kunnen zijn? Want op alles was hij jaloersch geweest, dat was een feit. Als Bob ging tennissen, was hij kwaad. Als Bob ging paardrijden, zag hij scheel van naijver. Als Bob met andere jongens liep, werd hij groen van jaloerschheid. Bah, misselijk!

Maar dat moest anders worden, dat stond vast!

Hij zou beginnen met morgen aan Bob te be-

kennen, dat hij zich als een idioot had aangesteld vandaag. En verder moest en zou hij ophouden met altijd begeerige oogen te slaan naar den rijkdom van anderen. Onafhankelijk moest hij worden, zijn gevoel van eigenwaarde laten gelden. En niet zich laten gebruiken om sommen af te laten schrijven of moeilijke vraagstukken op te lossen, maar alleen dan de jongens helpen wanneer ze zich ook verder fatsoenlijk gedroegen. Ophouden met dat ellendige gespartel om meer te lijken dan hij was, maar zich laten respecteeren om wat hij was.

Hij bemerkte nu tot dezelfde conclusie te zijn gekomen als lag opgesloten in de woorden van Dr. van Sloten indertijd. Toen had hij gemeend die woorden volkomen te begrijpen en in zijn hart de anderen verweten, dat zij er niet naar handelden. Maar in werkelijkheid had hij nooit eenige moeite gedaan zich te laten respecteeren om zijn zelfs wil, alleen maar hopelooze pogingen aangewend om ook deftig te zijn.

Moe liet hij zijn hoofd in het kussen vallen. Al dat gedenk en gepieker maakte je bek-af en het moest nu voor van avond maar eens uit zijn. Morgen zou hij in ieder geval beginnen de zaak met Bob weer in het reine te brengen.

Zoo sliep hij in.

Maar zijn slaap was verre van rustig. Hij droomde, dat hij op een diner zat naast Agnes Rotenbrink. Ze droeg een prachtige jurk van manestralen en had een kroontje op het hoofd. Aan zijn anderen kant zat mevrouw Geeraerts van Roselaere, met zoo'n prachtigen halsketting om dat je oogen pijn deden als je er naar keek; zoo schitterden de edelsteenen. De tafel was prachtig versierd, met allerlei zeldzame bloemen en iedereen was even vroolijk en opgewekt. Hij zelf droeg een correcte smoking, met een orchidee in het knoopsgat. Maar zijn lakschoenen waren wat nauw, en daarom had hij ze stilletjes uitgeschopt. En toen de tafel afgeloopen was, en hij Agnes een arm aanbood om haar naar een andere kamer te geleiden, kon hij nergens die

schoenen terug vinden. Hij zocht en zocht, met zijn voeten onder de tafel, maar het eenige resultaat was dat hij mevrouw Geeraerts een trap gaf en dat Agnes verschrikt opsprong, denkende dat er een kat over haar voeten geloopen had.

Toen sprong hij ook op en ontdekten de aanwezigen zijn kousenvoeten. Een gebrul volgde, dat hem deed vluchten. Maar elke deur die hij wilde openen, bleek gesloten en zoo rende hij als een razende rond, achtervolgd en gehoond door het heele gezelschap.

Langzamerhand voelde hij ook hoe zijn kleeding veranderde, tot hij ten slotte plotseling in een gang liep, gearmd met mevrouw Geeraerts. Maar hij droeg de beroemde roode kool-jas en een oude broek van zijn vader en iedereen gierde van het lachen. Toen liet mevrouw Geeraerts hem los en alle aanwezigen vormden een kring om hem en dansten en lachten, tot hij besloot zich met geweld een uitweg te banen. Hij bewerkte Agnes met zijn vuisten, maar plotseling vielen ze toen allemaal op hem aan en schopten hem de deur uit.

Koud en rillerig werd hij wakker. De regen kletterde op het steekraam van zijn kamertje en als een benauwenis lagen hem de gebeurtenissen van den droom op de borst. Maar vooruit, hij moest opstaan; zijn horloge stond op bij achten.

En onder het wasschen en aankleeden kwamen hem zijn overpeinzingen van den vorigen avond weer te binnen en ook zijn besluit allereerst weer in het reine te komen met Bob.

Hij trof het, want net toen hij den winkel uitkwam fietste Bob hem voorbij.

Maar zonder hem te zien.

Dat was zijn eerste beproeving. Want nu moest hij hem aanspreken, in alle opzichten de minste zijn.

Snel reed hij Bob achterop.

„Hallo!" zei hij, zijn hand op Bobs schouder leggend.

Bob keek op.

„Hallo!" zei Bob, zonder eenig enthousiasme.

„Zeg", vervolgde Ko op snellen toon, „ik wou je even zeggen, dat ik me gisteren als een idioot heb aangesteld".

„Dat heb je".

„Nou, en, wou je nog meer hooren?"

„Liever niet, kameraad".

Bob lachte alweer, en de vrede was geteekend.

Een eindje verder voegde Arthur van Heemvoorde zich bij hen.

„Hallo, Bob!"

„Hallo!"

Verder niets. Van Ko werd niet de minste notitie genomen.

Wat nu? Opspelen? Het leek hem niet verstandig. Hij zou nog maar eens even afwachten.

„Gezellige fuif gisteren, zeg? We hebben ons puik geamuseerd".

„Gelukkig; dat was de bedoeling".

„Maar ik heb natuurlijk geen snars van mijn werk af. Bakker geef me straks even je Fransche thema!"

„U zegt?"

„Geef me straks even je Fransche thema, zeg ik!"

„Kent U me dan?"

Bob grinnikte; hij had Ko blijkbaar doorzien.

„Wat klets je nou voor onzin! Geef me nou maar even je schrift; er azen er vast meer op".

„Je kunt mijn schrift krijgen, zoodra je netjes gezegd hebt: Goeden morgen Ko Rissing!"

„Stik, vent!"

„Van 't zelfde".

Meteen spurtte Arthur met een flink vaartje door; hij was blijkbaar woest.

„Dat heb je 'm geleverd, Ko", zei Bob.

Ko antwoordde niet. Nog was hij niet heelemaal over zijn afhankelijkheid heen, nog duchtte hij de tergende ongenade van Arthur en zijn vrienden. Maar in zijn oogen blonk de vaste wil om door te zetten.

Onverschillig stapte hij bij het fietsenhok af, waar het van wege den regen vol jongens stond.

„De bakker heeft het op zijn heupen!" riep Arthur, net toen Bob en Ko aankwamen. „Hij wil meneer genoemd worden of anders mag je zijn Fransche thema niet zien. De vent is stapelgek!"

„Geldt dat ook voor zijn algebra sommen?" informeerde Gerard Zevenhoven. „Ik wil de schoenen wel poetsen van den duivel, als ik daarmee mijn algebra maar binnen krijg".

„Je kunt het probeeren. Maar ik geloof, dat de kerel den kolder in den kop heeft".

„Bob, wil jij niet een goed woordje voor me doen?"

„Ik bemoei er me niet mee, hoor. Je moet je eigen zaakjes maar opknappen".

Juist op dat oogenblik kwam Frans Oudenaarde aan.

„Morgen lui! Ik zit beestachtig in me rikketik, want ik heb gisteravond zoo ongeveer niets uitgevoerd. Zeg, Ko, zou jij me niet even je Fransche thema schrift willen geven? Dan pik ik 'm nog even over voor de bel gaat. Ik heb een vulpen."

„Ziedaar", zei Ko, hem het schrift overhandigend".

„Nou, jij staat in de gunst", brieschte Arthur. „Ik heb het hem ook gevraagd, maar mij heeft hij afgesnauwd".

„Dan ben je zeker weer onhebbelijk geweest".

Arthur kleurde.

„Nee zeg, ik zal me daar meneertje spelen tegen den bakker. Op die manier kun je tegen iedereen wel beleefd wezen".

„Als je tegen iedereen zoo onhebbelijk was als je nu bent", viel Bob in, „zou je gauw op straat liggen. Dat verzeker ik je".

Het werd Ko warm om het hart. Gewoonlijk bemoeide Bob zich heelemaal niet met de plagerijen van de anderen; maar nu koos hij zeer beslist Ko's partij. En Arthur zweeg, niet overtuigd, maar bang Bobs gunst te verliezen.

Agnes, ter zijde staand, had blijkbaar dit alles aangehoord.

Nu kwam ze naderbij, met haar meest tartenden glimlach, zeker van haar succes bij de jongens, en maakte voor Ko een prachtige révérence:

„Goeden morgen, meneer Rissing. Zoudt U mij ook eenige inlichtingen kunnen geven aangaande den inhoud van Potgieterstooneelstuk: Hoe het weeuwtje uit den Hof van Holland gevrijd werd? Zooals U bekend is, zal ons deze inhoud van middag worden gevraagd en ik weet er voorloopig nog niets van".

„Tot mijn spijt, juffrouw Rotenbrink, kan ik U hiermede niet van dienst zijn. Maar het komt mij voor, dat het onderwerp buitengewoon geschikt is om te worden behandeld op uw dagelijksche wandelingen in het Witte Laantje met den heer Louis van Helrevoirt".

En Ko maakte een onberispelijke buiging, afgezien van de jongens toen ze bij Bob kwamen eten.

Een daverend applaus volgde.

„Goed gebruld, bakker! Agnes, daar ga je met je goeie gedrag!"

„Louis, nou moet je het maar publiek maken, je compromitteert het schaap anders! Keurig getroefd, bakker!"

„Mispunt!" siste Agnes kwaadaardig. En ze boorde haar hakjes diep in het zand, draaide zich om en verdween tusschen de menigte.

Toen ging de bel en was het gesprek afgeloopen. Maar Ko glom van voldoening. Zijn eerste schrede op het pad der onafhankelijkheid was een beslist succes geweest.

De volgende dagen verliepen vrij rustig. In de vestibule waren de aanstaande tennismatches aangeplakt en de gesprekken draaiden meestal in een kringetje om de kansen van de verschillende deelnemers. Van zelf bleef Ko daar buiten, aangezien hij geen lid was van de club. Maar zoo nu en dan ving hij toch wel brokstukken van gesprekken op, die hem onwillekeurig bijbleven.

„Herman Ransbergen heeft een reusachtige kans", zei Arthur op een morgen, toen ze voor de school stonden. „De vent mist geen bal".

„Tenminste als hij zijn eigen racket heeft", antwoordde Theo. „Ik heb nooit zoo iets geks gezien, maar als hij een vreemd racket heeft, laat hij alle ballen gaan. Ik heb zelf single met hem gespeeld, 6—2, terwijl ik anders stukken slechter ben dan hij".

Louis van Helrevoirt, één van Hermans ernstigste concurrenten, had dit gesprek mede aangehoord, maar niets gezegd. Hij en Ko waren nog altijd geslagen vijanden. Alleen had Ko dit succes behaald, dat Louis hem, na dien figuurlijken kaakslag aan Agnes, volkomen links liet liggen, geen enkele poging meer deed om hem te hoonen, niet meer snauwde, niet meer trachtte te beleedigen, alleen maar vernietigend op een afstand bleef.

Na Theo's woorden hadden Ko en Louis een oogenblik naar elkander gekeken, geheel onwillekeurig. Louis' oogen gleden dadelijk koud en schijnbaar uitdrukkingloos verder, maar Ko kreeg even een vermoeden, dat een eventueele nederlaag Louis zeer ter harte zou gaan. Hij had onmogelijk kunnen zeggen, waarop dat vermoeden berustte, maar al leek die blik ook nog zoo koud en hooghartig, de felle naijver zat er achter.

En toen Louis even later het clubje jongens verliet, keek Ko hem nog eens na, met een onbestemd gevoel van achterdocht.

Twee dagen later zou de match plaats hebben, 's middags om half twee. En aangezien de school dien dag juist tot bij eenen duurde, hadden verscheidene jongens, waaronder ook Herman, hun racket meegebracht en in de gang gezet.

Dat van Herman zat in de klem en daarop waren zijn initialen gebrand: H. R.

Het laatste uur, onder de Duitsche les, zat Gerard Zevenhoven, die geen erg talen-mensch was, ijverig papieren poppetjes te vouwen.

„Geef je schaartje eens", zei hij tegen Louis.

Deze, welwillend glimlachende om het kinderlijk amusement, greep bereidwillig naar zijn vestjeszak.

Maar het volgend moment verschoot hij hevig van kleur. Ko, die het heele tooneel had gadege-

slagen, zag hem zenuwachtig al zijn zakken doorzoeken, blijkbaar telkens opnieuw hopend dat het vermiste nog terecht zou komen. Maar zonder resultaat.

„Heb je 't niet?" vroeg Gerard.

Louis schudde van neen en Gerard, zonder verdere aandacht aan het geval te schenken, leende het verlangde elders en ging door met zijn onschuldig vermaak.

Zoodra de bel ging, stormde Louis naar beneden. En Ko kon niet nalaten te denken, dat hij wel erg veel gewicht aan dat vermiste schaartje hechtte. Maar even later stond hij bij de andere jongens in de gang, onverschillig pratend over gewone dingen. Of hij het verloren voorwerp al of niet had teruggevonden, kon Ko nergens uit opmaken.

Herman Ransbergen, opgehouden om verantwoording te doen over een fout in zijn werk, die niet verbeterd was, was een van de laatsten die naar beneden kwam. Hij rende de trap af, scheldend op den Mof, die hem zoo lang aan den praat had gehouden, greep zijn hoed en zijn racket en wilde er plagend één van de jongens mee dreigen. Maar zoodra hij het had opgeheven, werd hij rood van schrik.

„Groote goden, wie heeft me dien smerigen streek geleverd?"

Twee middensnaren waren koelbloedig doorgeknipt, en hingen kronkelig naar beneden. Het racket was absoluut onbruikbaar.

Een hevig tumult ontstond. Herman raasde, dat hij den ellendeling, die dat gedaan had, minstens de beenen zou breken. Hij dreigde met politie, met een aframmeling, met alles wat hij maar bedenken kon om aan zijn woede lucht te geven. Een groepje jongens verdrong zich om hem heen, gissend, meescheldend, grif met hun verontwaardiging, maar onbekwaam iets te doen dat opheldering kan geven.

Zelfs de rector kwam er aan te pas.

„Wat is hier aan de hand, jongens?"

„Ze hebben mijn racket bedorven, meneer, twee snaren doorgeknipt".

„Wie heeft dat gedaan?"

„Dat weet ik niet, meneer. Maar als ik er achter kom breek ik hem z'n beenen".

„De wraak zou ik maar aan mij overlaten. Vertel nou precies wat er gebeurd is".

Maar Herman had niets te vertellen. Hij had het racket van morgen daar neergezet en nu, om één uur, was het stuk.

„We zullen dat zaakje onderzoeken. Ga nu maar naar huis, er valt hier op het oogenblik niets verder te doen".

„Maar nu kan ik vanmiddag niet spelen!"

„Ja, het is een ellendige geschiedenis. Maar voorloopig zul je je daar bij neer moeten leggen. Ik had nooit gedacht, dat onder onze jongens zulke schurken zaten".

Met een zoet lijntje dreef de rector hen de deur uit. Ko, die onwillekeurig was blijven luisteren en duistere vermoedens in zich voelde opkomen, was een van de laatsten, die wegging.

En achter den rector aanloopend, zag hij, vlak bij den kapstok van Herman Ransbergen, onder een losgeraakten tegel een blinkend puntje uitsteken. Hij bukte zich, tastte met den vinger, het was een schaartje.

Geen oogenblik twijfelde hij er aan, van wien het was. De heele tragedie was hem duidelijk. Eerst het gesprek over het tennissen van Herman, Louis' naijver, en daarna deze minne daad.

Een moment stond hij versuft. Wat moest hij nu doen? Zijn vondst en zijn vermoedens kenbaar maken? Dan was Louis d'r gloeiend bij. Maar het leek hem een misselijke taak aldus een klasgenoot aan te klagen. Vastberaden liet hij het schaartje in zijn zak glijden; hij zou aan Louis zeggen, dat hij zichzelf moest aanmelden. Weigerde hij, dan kon hij hem altijd nog aanklagen.

Langzaam ging hij de school uit, de anderen liepen al, druk gesticuleerend, voor hem uit. Louis was er niet bij; op het beslissend oogenblik was de situatie hem toch zeker te machtig geworden. Thuis

zei hij van het gebeurde niets; hij wilde voorloopig elke inmenging vermijden. Maar na het eten ging hij op de fiets naar het tennisveld. Het leek hem een zure tocht, want hij was er nog nooit geweest en hij wist ook niet goed hoe hij het moest aanleggen om er ongemerkt binnen te komen. Maar het moest, dat stond vast. Louis van Helrevoirt zou dien middag geen lauweren plukken ten koste van een ander, wien dan ook.

Het eerste wat hij zag, toen hij langs het rasterwerk van het veld naar den ingang zocht, was Louis van Helrevoirt, keurig uitgedoscht in een wit-flanellen broek, een prachtig rood en zwart gestreept jasje en een petje van dezelfde kleuren. Hij zat, geanimeerd koutend, op de veranda van de kleedkamers, en naast hem, even druk pratend, zat Herman Ransbergen. Louis en Herman waren altijd veel samen geweest, dus op zichzelf genomen was het heel gewoon ze ook nu bij elkander te zien. Maar voor Ko, die met dat duistere vermoeden in zijn hart rondliep, was dit samenzijn een min of meer overweldigend gezicht.

„Hoe dorst hij?" was zijn voornaamste gedachte. Want werkelijk daar was toch wel eenige moed voor noodig.

Intusschen was Ko het hekje doorgestapt en liep regelrecht op de veranda af.

„Hallo!" riep Louis, zoodra hij hem in de gaten kreeg, „daar hebben we den bakker! Kom je ons wat lekkers brengen, bakker? we hebben het wel noodig; die vorige set heeft me totaal buiten adem gemaakt en ik rammel van den honger".

„Als je mij nieuws van m'n racket brengt", zei Herman, „benoem ik je tot hofbakker. Elken speelmiddag een pond krakelingen".

Verschillende andere aanwezigen, spelers zoowel als kijkers, zagen de komst van Ko met groote verwondering. Maar Ko kon nu niet meer terug, gesteld al dat hij dat werkelijk gewild zou hebben.

Hij ging dus naar Louis en vroeg:

„Kan ik je misschien even spreken?"

„Spreek maar op, Ik luister".

„Nee; buiten het veld".

„Tjonge bakker, wat kijk je gewichtig. Ik ben anders beestachtig lui van middag. En straks moet ik weer spelen. Kan het hier niet?"

„Nee, dan kan niet".

„Nou, vooruit dan maar".

En met een komisch gebaar naar de anderen, stond Louis loom op en volgde Ko naar den uitgang.

Dat hij meeging, was voor Ko eigenlijk al een bewijs van schuld. Zoo zijn geweten volkomen zuiver geweest was, zou hij zich vast en zeker minder gedwee gedragen hebben. Hij vroeg ook niets, zelfs niet toen ze alleen waren, maar liep met een gezicht, waarvan de gewone overmoedigheid vrijwel verdwenen was, naast Ko voort.

Plotseling haalde Ko het schaartje te voorschijn.

„Is dat van jou?"

„Dat ding? Nee".

„Weet je het zeker?"

„Wat gaat jou dat aan? Wat bedoel je eigenlijk, zeg? Wat beteekent het, mij van het veld te roepen om mij een voddig schaartje te laten zien en dan te vragen of dat van mij is?"

„Heb jij je schaartje dan al weer terug?"

„Wat klets je toch? Ik ben het nooit kwijt geweest".

„Dat lieg je. Van morgen, toen Gerard er je om vroeg, was je het kwijt".

Louis werd bloedrood; hij begreep zich in den vinger te hebben gesneden.

„Ja, dat is waar ook. Maar daarna heb ik het teruggevonden".

Verachtelijk keek Ko hem aan.

„Je liegt, zeg ik je nogmaals. Je hebt het verloren, toen je de snaren van Hermans racket doorknipte en ik heb het gevonden".

„Zeg eens, je mag wel een beetje op je woorden passen. Dat is een beschuldiging, die je waar zal moeten maken. Wie zal bewijzen, dat jij het heele

verhaal niet verzint om den schijn van jezelf af te leiden?"

„Kerel", riep Ko, en hij zag wit van woede, „hou je gemeenen mond. En nou ga je dadelijk met me mee naar Herman Ransbergen en in mijn bijzijn vertel je hem wat je hebt gedaan".

„Daar kun je lang op wachten. Bewijzen kun je niets en als het tusschen ons beiden gaat, zullen we zien wie het eerst geloofd zal worden".

„Dat zullen we zeker zien. Nog eenmaal ga je vrijwillig of niet?"

„Nee; ik denk er niet over".

„Dan ga ik".

En vastbesloten draaide Ko zich om, liep het laantje weer terug en het tennisveld op. Louis droop achter hem aan.

„Herman, Louis van Helrevoirt heeft je wat te zeggen".

„Nee, ik heb niks te zeggen".

„Wat is er aan de hand?" vroeg Herman. „Heb je wat belangrijks, bakker?"

„Ja, ga maar even mee".

Herman stond op en liep het hekje uit, gevolgd door de beide anderen.

„Nou, wat is er nou?"

„Louis zal het je zeggen".

„Nee; ik heb niks te zeggen".

„Dan zal ik het doen".

„Ik waarschuw je, bakker. Je zult er spijt van hebben".

„Toe, vertel op", drong Herman.

„Van morgen heeft Louis je snaren doorgeknipt en daarna zijn schaartje verloren. Ik heb het gevonden bij je kapstok".

„Je liegt het, je liegt het!" herhaalde Louis steeds, in machtelooze woede. „Ik ben mijn schaartje heelemaal niet kwijt en het vod, dat jij daar in je hand hebt, kan wel van jezelf zijn. Ik laat me niet beschuldigen door zoo'n gemeenen bakker".

Herman keek verlegen van den een naar den ander.

„Hoe weet je het?" vroeg hij eindelijk aan Ko.

„Van morgen vroeg Gerard Zevenhoven zijn schaartje te leen en toen was hij het kwijt".

Ik waarschuw je, bakker.

„Wacht dan eens even".

En Herman holde het veld op en kwam even later terug met Gerard Zevenhoven.

„Wat hebben jullie toch?"

„Niks vragen. Alleen antwoord geven. Heeft

Louis van morgen tegen jou gezegd, dat hij zijn schaartje kwijt was?"

„Van morgen? Ja. Het laatste uur".

„Wil je dan weer naar het veld gaan?"

Toen Gerard weg was, draaide Herman zich met een krijtwit gezicht naar Louis.

„Je bent een gemeene ploert, een eerlooze ellendeling. Hier heb je vast wat voor je moeite; de rest komt later".

En met de vlakke hand gaf hij hem een pats in zijn gezicht, die aankwam.

Toen begon Louis te huilen.

„Schei uit!" brulde Herman, nog steeds woedend. „En maak dat je hier vandaan komt of ik trap je weg! En gauw!"

Langzaam keerde Louis zich om. Uit het fietsenrek zocht hij zijn fiets en zonder om matches of rachet meer te denken, reed hij snel weg.

„Ziezoo, dat lucht op", zei Herman. „Bedankt voor je hulp. Ik zal wel zorgen, dat die vent voortaan uit onze buurt blijft".

Ko zei niets; hij vond het heele geval pijnlijk en ellendig, maar had toch niet anders kunnen handelen.

Den volgenden dag was Louis niet op school; den daaraanvolgenden dag ook niet. Dat was een Zaterdag.

En Maandagmorgen kwam Herman Ransbergen op hem af en zei:

„Ko, Louis van Helrevoirt, dat fijne merk, is van morgen afgereisd naar Engeland, naar een kostschool. De rector is er achter gekomen, waarschijnlijk via zijn ouders aan wie hij zelf het geval verteld heeft en nu is hij weg. Wij waren al vast besloten hem dood te verklaren".

Ko zei niets. Hij dacht aan het hooghartig air, waarmee Louis van Helrevoirt hem altijd behandeld had, aan den schijn van superioriteit die hij altijd had weten aan te nemen. Maar al die grootheid had hem toch niet kunnen bewaren voor een streek die door iedereen als min en gemeen bestempeld werd.

Waar zat 'm nu die grootheid van Louis? Alleen in zijn mooie sokken en dassen!

De toestand was te ernstig dan dat we zouden mogen zeggen dat Ko er leedvermaak van had. Maar het was toch wel met een heel klein beetje voldoening. dat hij nu hoorde hoe Louis algemeen werd aangeduid als een gemeen sujet, een ellendig mispunt.

HOOFDSTUK VIII.

Het gebeurde met Louis van Helrevoirt had begrijpelijkerwijs heel wat opschudding teweeggebracht. En natuurlijk stond Ko in het middelpunt der algemeene belangstelling. Zelfs was hij, toen Louis goed en wel vertrokken was, een keer bij den rector geroepen om daar een volledig verslag te geven van wat er nu eigenlijk gebeurd was. Prettig had Ko dat niet gevonden en dat had de rector ook wel gemerkt. Maar hij kon in ieder geval met zijn verhaal er niemand meer in laten loopen, want de rector wist al alles en de schuldige was bovendien al voor goed verdwenen.

Het eenige prettige aan het heele onderhoud was de houding van den rector, die duidelijk bewees dat hij ingenomen was met de manier, waarop Ko het zaakje had aangepakt.

„En hoe gaat het tegenwoordig op school? Heb je het nogal naar je zin?" informeerde de rector aan het slot.

Ko kleurde. Hij vond het moeilijk en vervelend daarop te moeten antwoorden.

„Het komt me voor van wel", vervolgde de rector, zonder het antwoord af te wachten. „En het lijkt me ook toe, dat dat voor een groot deel het gevolg is van je eigen houding. Zie het zoo te houden, m'n jongen, zie het zoo te houden. Adieu!"

Ko ging. Een gelukkig, blij gevoel deed hem licht en veerkrachtig loopen en met een opgewekt gezicht kwam hij in de Nederlandsche les.

Tusschen Dr. van Sloten en hem was altijd een zekere gedwongenheid gebleven, een restantje wrok van Ko's kant en wat spijt van de andere zijde

Zie het zoo te houden, m'n jongen.

trokken een barricade op, die hen belette elkander frank en vrij te naderen.

Toch was Ko, wat de jongens noemden „akelig bij" in Nederlandsch. Zijn opstellen schenen ten minste reusachtig goed te zijn, want geregeld oogstte hij er een acht of negen voor. Maar hoe de jongens soms ook smeekten, hardnekkig weigerde Dr. van Sloten er één van voor te lezen, bang als hij was dat ze Ko met den inhoud zouden achtervolgen op een wijze en op momenten, die hem konden grieven. En met zijn gewone tegenstrijdigheid was Ko daar maar half dankbaar voor geweest. Wel duchtte ook hij mogelijke plagerijen, wanneer de jongens bekend zouden worden met wat hij zijn „intiemste gedachten" noemde; maar aan den anderen kant leek het hem toch wel fijn, zijn werk te hooren voorlezen en zoodoende de klasse in te prenten hoe verschrikkelijk goed hij toch eigenlijk wel schrijven kon en vooral: hoeveel beter hij het deed dan de rest.

Maar Dr. van Sloten, onbekend met dit verlangen en alleen maar bang zich opnieuw in de vingers te snijden, las nooit ook maar een enkelen regel van Ko's opstellen voor en bepaalde er zich toe het behaalde cijfer bij het teruggeven hardop te vermelden.

Maar dezen morgen keek Ko zoo vroolijk en opgeruimd, zoo geheel verschillend van zijn gewoonlijk wat schuwe teruggetrokkenheid, dat Dr. van Sloten niet nalaten kon hem daar een opmerking over te maken.

„Wat kijk jij glunder. Een lot uit de loterij getrokken?"

Ko antwoordde niet; maar de glimlach op zijn gezicht hield stand.

„Heeft ie weer een tien, meneer?" vroeg Elly, op de stapel cahiers wijzend met gecorrigeerde opstellen.

„Nee. Hij heeft maar een negen".

„Maar een negen!" zuchtte Bob, die niet erg lyrisch was aangelegd.

„Hoe komt ie d'r aan?"

„Leest U het opstel voor, meneer?" opperde Jan van Heeckeren.

Als gewoonlijk had Dr. van Sloten een weigering op de lippen, maar het verwachtingsvolle gezicht van Ko deed hem een oogenblik aarzelen.

„Doen?" zei hij toen, vragend de wenkbrauwen optrekkend tegen Ko.

Ko haalde de schouders op, in een poging tot onverschilligheid. Maar dat hij niet weigerde, was voor Dr. van Sloten een volledige toestemming.

„Nou, vooruit dan maar", zei hij, en sloeg het cahier open.

De klasse zette zich tot luisteren.

En zoo de jongens misschien niet bepaald onder den indruk kwamen van den inhoud van het geschrevene, de termen waarin een en ander vervat was, hadden hun oprechte en ongeveinsde bewondering:

„Vrede en rust heerschten alom. Op het donkervlietend water van de beek, aan welker oever zwartbladige rhododendrons de stralende pracht hunner helkleurige bloemen in overvloed van weelde te genieten gaven...."

„Allemachtig!" zei Arthur van Heemvoorde hardop. „Waar haalt de vent het vandaan?"

„Stil!" wenkten de anderen.

... tooverde de lachende zon gouden rimpelingen te voorschijn. Lichtplekjes dansten op de speelschwuivende bladeren der zilverstammige berken, een ooievaar dreef met loomen wiekslag door de azuren lucht, duizenden insecten warrelden in dollen cirkelgang over de oppervlakte van het water...."

„'t Is jandoppie net echt", zuchtte Herman Ransbergen.

Onverdroten las Dr. van Sloten verder. En onder al Ko's klasgenooten was er misschien, of stellig, niet één die hem zijn negen voor dergelijk werk misgunde.

„Waarom heeft hij geen tien?" vroeg Frans Oudenaarde, lam-geslagen van bewondering over het feit, dat een schooljongen zulke mooie zinnen kon maken.

„Je kunt net zoo goed vragen waarom hij geen elf heeft?" zei Theo. „Dan moet je dat pierige opste

van mij lezen. Eer ik toch een zin zou kunnen schrijven met „gouden rimpelingen" er in. Ik zou al gek worden bij de gedachte alleen".

Zoo kaatsten de opmerkingen eenigen tijd heen en weer. Ze waren eensgezind in hun loftuitingen, maar de algemeene opinie was toch ook, dat je tegen een dergelijk talent nooit op zou kunnen.

„De vent is te goed voor deze wereld", vertolkte Theo van de Abeelen hun aller gevoelens.

Geamuseerd had Dr. van Sloten de verschillende opmerkingen aangehoord. Het was waar, de stijl en inhoud van Ko's opstellen staken reusachtig af bij de groene onrijpheid van de producten der anderen En als het gezwollene en bombastische en ook datgene wat hij van echte schrijvers geleend had, nu nog wat waren afgesleten en vervangen door woorden van hem zelf, zou het geheel best goed worden. Wie weet stak er niet inderdaad een schrijver in den jongen.

„En nu gaan we verder", besliste hij op een gegeven moment, „we zouden vandaag immers Staring lezen?"

„Helaas wel", zuchtte Agnes, met een pruillip.

„Waarom helaas?"

„Nou, ik vind het nogal vervelend", zei Agnes oprecht.

„Weet je wat je dan doen moest? Eens een paar van zijn gedichten van buiten leeren en ze voor de klas opzeggen."

„Dan liever de lucht in", klaagde Agnes tragisch.

„Het lijkt me heusch wel een goed idee. Ik zal den eersten keer vrijwilligers oproepen en dan verder jullie elk op de beurt een vers laten opzeggen. Wie begint?"

„Ik mag niet uit m'n hoofd leeren voor den dokter", zei Arthur.

„Ik ben niet van plan mijn parelen voor de zwijnen te gooien", viel Gerard in. Gerard had net zooveel begrip van poëzie als een vloo van pianospelen.

„Ik heb een zwak hoofd", zei Herman, droefgeestig.

„Dat wist ik al", beaamde Dr. van Sloten.

„Hè, hoe flauw!" mompelde Herman, die niets gesticht was over deze volmondige bevestiging.

„Maar wie heeft er dan eigenlijk wel zin en tijd en aanleg en wat er nog meer voor noodig is, beschikbaar?"

„Nou, Ko Rissing natuurlijk", zei Agnes, „dat is nogal logisch".

„Ja, natuurlijk! Ko Rissing! De man van de negens! De toekomstige letterkundige! De man van den loomen wiekslag!"

„Wat zeg jij zelf, Ko?"

Ko zei niets.

„Wie zwijgt stemt toe!" riep Elly.

„Toe maar, Ko! Durven maar!"

Plotseling trof het Ko, dat zijn bijnaam „bakker" veel minder werd gebruikt dan vroeger. Was hij werkelijk bezig zich een plaats onder de jongens te veroveren? Een prettig gevoel van opgewektheid doorstroomde zijn borst. Wat leek alles al anders dan eenige maanden geleden! Dat dankte hij toch wel voor een groot deel aan Bob! Zou hij het durven, verzen voordragen voor de klasse? Ach, waarom eigenlijk niet?

En op den vragenden blik van Dr. van Sloten antwoordde hij onvervaard:

„Ik wil wel, meneer".

„Goed, afgesproken. Dus Ko Rissing draagt ons, laat eens zien wanneer, vandaag over acht dagen de Verjongingskuur voor?"

„Moet er ook een jury benoemd worden, meneer?"

„Die is er al".

„Wie zijn dan de leden?"

„Er is maar één lid, namelijk ik".

„En mogen wij dan niks zeggen?"

„Natuurlijk. Iedereen mag zeggen hoe hij het vindt. En nu gaan we lezen; we verpraten ons heele uur op deze manier".

De eerstvolgende dagen verbeeldden vader en moeder Rissing zich ernstig dat hun zoon Ko gek geworden was.

Eerst had hij eenige avonden doorgebracht met over een boek te zitten prevelen en soms met ten hemel geslagen oogen zijn lippen op en neer te bewegen. Ko had niets verteld van de voorgenomen reciteerfuif en dus wisten de goede menschen niet, dat hij op deze manier bezig was zijn vers van buiten te leeren.

Maar daarna werd het nog erger.

's Avonds verdween hij al bijtijds naar boven, naar zijn kamertje. Een daar hoorden ze hem dan vreeselijke klanken uitstooten en bij tijden allerakeligst gillen.

Den eersten avond was juffrouw Rissing d'r bepaald van geschrokken.

„Wat doe je, Ko?" riep ze onder aan de trap.

„Niks moeder".

„Ben je soms misselijk?"

„Nee!" schreeuwde hij terug, woedend om die veronderstelling, terwijl hij bezig was zijn vers te declameeren.

„Maar wat doe je dan jongen?"

„Over een paar dagen mogen jullie het weten!"

En Ko ging voort met repeteeren, zorgvuldig het effect van zijn uitspraak en stembuiging, tempo en toonhoogte bestudeerend.

Hij had wel eens gelezen, dat acteurs repeteeren voor een spiegel en zoo had hij vergeefsche moeite gedaan in het kleine, verweerde spiegeltje boven zijn waschtafel een indruk te krijgen van zijn heele persoonlijkheid. Maar dichtbij zag hij vrijwel alleen zijn mond en neus en op een afstand kon hij het niet verder brengen dan den tweeden knoop van zijn vest van boven af.

Mismoedig hing hij het ding weer op. Hoe moest je nou ooit een groot declamator worden in zoo'n omgeving?

Den avond voor den grooten dag zou hij proefstoomen in tegenwoordigheid van Bob en van zijn vader en moeder. Eigenlijk had hij het liever niet gedaan, maar hij had het nu eenmaal beloofd en kon er niet goed meer af.

En 's avonds om half acht precies zetten vader en moeder Rissing zich elk aan een kant van den schoorsteen, met Bob in het midden en begon Ko te reciteeren:

„Annet was beeldschoon, zei haar spiegel, en mama
Zei 't met Annet den spiegel vlijtig na".

„Ting!" zei de winkelbel.

„Ach, lieve gunst", zei juffrouw Rissing, „dat is nou jammer".

En ze stond op om den klant, die vurig begeerde een melkbroodje en twee krentenvlinders te bezitten, aan het verlangde te helpen. Meteen sloot ze den winkel maar, om verdere stoornissen te voorkomen.

Ko was woest. Maar er viel niets anders aan te doen als kalm af te wachten dat moeder terugkwam en dan opnieuw te beginnen.

En ditmaal ging het goed. Wel kwam halverwege Annets verjongingskuur de kat binnen, die met hakerige nagels aan het tafelkleed ging hangen en daar voorzichtig moest worden afgeplukt, maar dat deed Bob zoo zachtjes en voorzichtig, dat Ko zijn gedicht heelemaal niet hoefde te onderbreken. En gelukkig had hij net het vers heelemaal ten einde gebracht en was Annet, na haar verjongingskuur, stevig verankerd aan den eersten den beste die zich als huwelijkscandidaat aanmeldde, toen de bel van de voordeur overging en tante Sien en oom Gerrit zich aanmeldden.

„'t Is nou jammer dat het net uit is", zei moeder Rissing tegen haar gasten, „'t was reuzen mooi".

„Doe het nog eens Ko", moedigde vader aan.

„Nee", weerde Ko stug.

Voor geen geld ter wereld had hij voor tante Sien een gedicht opgezegd. Hij had zich al dood-geërgerd aan de half-verlegen half-familiare manier, waarop ze Bob hadden goedendag gezegd en zou zich tot geen prijs aan de critiek van den ex-slager en zijn echtgenoote hebben blootgesteld. Natuurlijk waren ze kwaad, maar dat kon hem niets schelen. Tante Sien begon tot stichting van Bob een heel relaas

te doen over de duurte van het kalfsvleesch en de biefstuk.

„Je mot toch al gauw twee ons den man rekenen en dan nog je boter en je vet. Niet dat we het niet doen kennen, maar het begroot je toch van het geld. Wat eet uwes moe nou zoo alle dagen met zoo'n groot gezin?"

„Bruine boonen met spek, in dobbelsteentjes gesneden", zei Bob ernstig. „Ook wel rijst met krenten of karnemelksche grutten. Maar vader heeft een zwakke maag, die moet iederen dag ramenas hebben met gesmolten boter".

Ko gaf een hinnik, vader Rissing glimlachte, moeder Rissing sloeg haastig aan het bewonderen van tante Siens nieuwen mantel en tante Sien en oom Gerrit keken zuur.

„O", zei ze enkel.

„Ik breng je een eindje weg", zei Ko plotseling, zonder eenige aanleiding.

„Heel gevoelig".

En Bob maakte een onberispelijke buiging voor tante Sien en oom Gerrit, wenschte Ko's vader en moeder goeden avond en verdween. Buiten lachten ze uit.

Er was een tijd geweest dat Ko, ondanks de min of meer verschrikkelijke manieren van zijn oom en tante, hun rijkdom en dure kleeren toch deftig had gevonden.

Maar gelukkig was hij nu zoover, dat hij begreep hoe oneindig veel beter indruk de eenvoud van zijn ouders moest maken dan de opgeschroefde onbeschaafdheid van zijn familieleden. En het gaf hem een blij gevoel van opgewektheid dat ook met Bob te durven bespreken.

Hoopvol ging hij dien morgen naar school, maar ook wel een beetje zenuwachtig. Ten slotte vond hij het toch een vervelend, ouderwetsch vers en had hij veel liever wat gedichten van Adema van Scheltema voorgedragen. Maar hij begreep ook, dat het meerendeel van zijn klasgenooten dergelijke poëzie heelemaal niet zou kunnen waardeeren. Ze waren

nou eenmaal over het geheel genomen niet erg literair aangelegd en gedichten vooral stonden in een kwaden reuk. Misschien zouden ze dan zoo'n verhaaltje, met een soort mop er in, nog beter waardeeren dan andere dingen.

„Wat zal het vandaag wezen?" vroeg Dr. van Sloten, aan het begin van de les.

„Optreden van den heer Ko Rissing, declamator en letterkundige, winnaar van verschillende eereprijzen, wereldberoemd om zijn gouden rimpelingen en dollen cirkelgang!"

„O, juist! Ko, kom maar eens op het schavot!"

„Wij zullen er wel bij breien!" zei Elly, met een toespeling op de vrouwen uit de Fransche revolutie, die al breiende de onthoofding der slachtoffers bijwoonden.

„Breien?" zei Arthur. „Kind je kunt nog geen knoop aan een jas naaien. Nee, die vrouwen van tegenwoordig!"

Mismoedig schudde hij het hoofd.

„Blijf maar uit de buurt!" antwoordde Dr. van Sloten. „En vooral niet te veel tennissen! Nou Ko, kom op!"

De lessenaar en stoel werden van het podium afgezet en met kloppend hart beklom Ko wat Theo heel oneerbiedig de „preekstoel" noemde.

„Stilte!" gebood Dr. van Sloten. „Het woord is aan Ko Rissing!"

En Ko begon.

Even hakkelde hij, toen had hij zijn gehoor te pakken. Vlug en vlot, duidelijk verstaanbaar, bracht hij het gedicht over „het voetlicht" en nauwelijks had hij het laatste woord gesproken of in niet te weerhouden enthousiasme begonnen de jongens in de handen te klappen.

„Ssst!" maande Dr. van Sloten, „niet al te uitbundig. Alleen onhoorbaar applaudisseeren!"

Agnes gooide Ko een roos toe, die hij galant in zijn knoopsgat stak. Opnieuw leefde toen even het handgeklap op, maar al gauw had Dr. van Sloten de zaal weer in bedwang.

„Goed zoo, Ko! Je hebt het er kranig afgebracht!"
Met een licht hart keerde Ko weer naar zijn plaats terug. Ziezoo, dat was afgeloopen en goed ook. Daar had hij nu een heele week tegen op gezien en voor zitten leeren en in een paar minuten was alles voorbij.

Maar in den loop der dagen merkte hij wel, dat niet alles daarmee voorbij was. Want zijn succes had hem opnieuw een por gegeven in de goede richting. Hij gevoelde zich vrijer en minder schuw dan voor dien tijd en ook de jongens namen als vanzelf sprekend hem veel meer in hun midden op.

Een dag of veertien later hoorde hij, op een ochtend in het fietsenhok, hoe Theo tegen Herman Ransbergen zei:

„Weet je wat eigenlijk wel geschikt zou zijn? We moesten een tooneelstukje opvoeren".

„Het idee is puik. Maar hoe komen we er aan en hoe studeeren we het in?"

„Ja, dat is natuurlijk een moeilijkheid. Zouden we het niet aan Ko Rissing kunnen vragen?"

„Ko Rissing? Nou zeg, dat weet ik niet. Je kunt den vent toch niet huren voor de repetities en hem dan...."

Meteen gaf Theo hem een stomp. Omkijkend, had hij Ko zien staan.

„Morgen", zei Theo, onverschillig.

„Morgen", antwoordde Ko, lusteloos.

De oude beklemming had hem plotseling weer bij de keel gevat. Waar hadden ze het over, dat op zoo geheimzinnige wijze voor hem verborgen moest blijven?

Hij had vagelijk het idee, dat toch eigenlijk in den grond van de zaak zijn positie op school onveranderd was gebleven. Ja, het was waar, ze spraken nu wel wat meer tegen hem, de vroegere hatelijkheden bleven uit, zijn bijnaam raakte in het vergeetboek, maar verder? Van gelijkstelling was toch geen sprake.

Zijn oude jaloerschheid, voortspruitend uit zijn hang naar grootheid, naar er-bij-hooren, vlamde weer

hevig op. Maar, evenals vroeger, bleef hij zich pijnlijk bewust van het ongemotiveerde zijner verlangens. Had hij zich niet voorgenomen in de eerste plaats zichzelf te blijven en zich te handhaven tegenover aanvallen op zijn persoon? Nou, en dat was hem gelukt. Wat wou hij dan nog meer? Begon het oude spelletje opnieuw?

De komende dagen brachten hem de oplossing van het raadsel, dat het gesprek tusschen Theo en Herman in zijn brein had doen ontstaan. Herman Ransbergen was jarig over een paar weken en dan zou hij een groote fuif geven. Verschillende jongens wisten al dat ze gevraagd zouden worden en waren zoo'n beetje aan het voorbereiden van de feestelijkheden. Maar officieel was nog niemand uitgenoodigd.

Nu begreep Ko wat Herman bedoeld had. Ze konden hem natuurlijk niet vragen de repetities van een tooneelstukje te leiden en hem dan verder laten stikken. Zooveel fatsoensbegrip hadden ze dus nog, hoonde Ko hen bitter bij zichzelf. Maar het was dan toch maar een feit, dat hij niet gevraagd zou worden, dat bleek duidelijk uit Hermans woorden. Terwijl de partij toch ditmaal niet beperkt zou blijven tot het kleine kringetje van gewoonlijk, want allerlei andere jongens wisten ook al, dat ze er heen zouden gaan.

Een paar dagen liep hij te mokken. Toen op een middag uit school komend, vond hij zijn moeder gebogen over een brief. Het was een schriftelijke, erg officieele uitnoodiging van den heer en mevrouw Ransbergen voor Ko tot bijwoning van een feestavond, dien zij zich voorstelden te geven ter eere van den verjaardag van hun zoon Herman.

„Fijn jongen", zei moeder Rissing glunder.

Ko antwoordde niet. Een oogenblik had hij een blij gevoel van voldoening in zijn hart voelen stroomen. Maar onmiddellijk daarop kwam de achterdocht. Natuurlijk, hij moest voor regisseur spelen, ze hadden hem noodig. Als dat niet het geval was, zouden ze hem nooit gevraagd hebben. Maar hij

zou bedanken, dat stond vast; hij wilde zich niet laten gebruiken als iemand, die gekocht was met die uitnoodiging.

„Je moest toch een nieuw zomerpak hebben", spon moeder al verder aan haar droomen, „en het is nou uitverkoop bij Hendriks, daar hebbe ze van die fijne sportpakkies en van je verjaardag ligt er nog een rijksdaalder van tante Sien, daar kun je sporthemden van koopen en...."

„Ik ga niet", viel Ko plotseling in.

Hij zag zich al in een licht sportpak met sportkousen naar een partij bij de familie Ransbergen gaan. Nee, dat visioen deed heelemaal de deur dicht. Nou dacht hij er niet meer over de uitnoodiging aan te nemen.

Moeder Rissing maakte zich kwaad.

„Wat zijn dat nou weer voor kuren? Je gaat wel, zeg ik je. Iedere andere jongen van jouw stand zou huizen hoog springen als hij zoo'n uitnoodiging kreeg en jij ...."

„Van mijn stand? Is mijn stand dan minder dan die van andere menschen? Is een bakker minder deftig dan een olieslager of een koffiehandelaar? Is vader niet even nuttig in de wereld als andere menschen?"

„Ik ben blij dat ik je vader zoo hoor verdedigen", zei moeder Rissing droogjes. „Daar heb je ook wel eens anders over gedacht. Maar jij gaat naar die partij."

„Ik ga niet".

Boos liep Ko weg, naar Bob.

Hij was nauwelijks op Bobs kamer aangeland, of het gesprek kwam al op den aanstaanden feestavond.

„Zeg, als we nu een tooneelstukje op willen voeren, doe jij dan mee?"

„Ik denk heelemaal niet, dat ik ga".

„Hè?"

Bobs verbazing was grenzenloos.

„Waarom zou je in 's hemels naam niet gaan".

„Nou, ik heb geen zin. Ik weet heel goed, dat

Herman mij alleen gevraagd heeft omdat jullie me noodig hebben. En daar bedank ik voor".

„O, nou, het is altijd heel prettig als je principes hebt. Wat hebben we voor morgen te doen?"

Bobs onverschilligheid kwetste Ko. Hij had misschien vaag gehoopt dat Bob zou probeeren hem over te halen, maar blijkbaar was dat het minste waar Bob over dacht.

„Zou jij dan anders handelen in mijn plaats?" vroeg hij, gepikeerd.

„Nee zeker niet. Je hebt groot gelijk. Jij blijft maar thuis; wij zullen wel fuiven".

Ko voelde, dat Bob hem heelemaal geen gelijk gaf. Maar als gewoonlijk vertikte Bob het zich met de geschiedenis in te laten of hem van zijn voornemen af te brengen.

„Zou jij het dan in mijn plaats heelemaal niet beroerd vinden?" barstte hij los. „Denk je dan dat het plezierig is op zoo'n manier te worden uitgenoodigd? Jij hebt er geen last van, jou zullen ze niet laten merken dat ze je liever niet hebben. Maar ik heb het Herman immers zelf hooren zeggen dat ze me niet konden vragen het tooneelstukje te leiden als ik op den avond zelf niet mocht komen. Zou jij dat leuk vinden?"

„Hoor eens, ik zal er me niet veel over uitlaten. Het onderwerp is voor mij niet gemakkelijk zooals je je kunt voorstellen. Maar als je nu nog even bedenkt, hoe je positie hier op school was een paar maanden geleden en hoe nu, dan zou ik in jouw plaats deze uitnoodiging aanvaarden als een stap in de goede richting, en een flinke ook. Je neemt me niet kwalijk, maar je bent een allemachtig zeurderige juffrouw op dit punt. Zoo'n intieme ben je toch nooit van Herman geweest, dat je nu kon verwachten het eerst met vlag en wimpel te worden binnengehaald. Wees dan ten slotte blij dat je nu gevraagd bent, en pieker niet over die onmogelijke nonsens. Ik praat er niet verder over".

„Ik wil hier ook wel weggaan".

Spottend keek Bob hem aan.

„Zooals je wilt".
„Nou, dan ga ik".
Nijdig stond Ko op en liep de kamer uit.
Ziezoo, dat was ook alweer afgeloopen. Het werd een gezellige boel, thuis herrie, hier herrie en dan nog niet naar die fuif gaan ook. En op school natuurlijk alle mogelijke geklets aanhooren over wat ze zouden doen en dan voortdurend denken, dat je er bij hadt kunnen hooren, als je maar niet zoo stom en eigenwijs was geweest.
Zoodra hij thuiskwam opende moeder den aanval opnieuw, ditmaal in tegenwoordigheid van vader.
„Toe, zeg jij het nou is, vader. Hij wil maar niet naar die partij toe en we hebben geen enkele reden om te weigeren. Ik heb hem al gezegd dat hij een nieuw pak kan krijgen en sportkousen en...."
„Doe er nog een stroohoed bij", viel Ko ironisch in, „en een paar gymnastiek pantoffels. Dan zal ik er bepaald uitzien om door een ringetje te halen".
„Ko, waarom wil je niet gaan?" vroeg vader Rissing, zachtmoedig.
„Daarom niet".
„Maar zeg dan toch dat ie moet", zei juffrouw Rissing. „Hoe kan de jongen toch zoo tegen z'n eigen zijn!"
„Ik denk er niet over, hij moet het heelemaal zelf weten. Maar het lijkt me toe, dat hij er later wel spijt van zal hebben".
„De jongen is gek", verklaarde juffrouw Rissing krachtig. „Maar van mijn zal ie d'r geen woord meer over hooren".
De avond verliep in een spannende stilte. Niemand sprak, iedereen dacht. 's Avonds in bed liet Ko alle gesprekken de revue nog eens passeeren. Hij zou den strijd alleen wel moeten uitvechten, begreep hij, noch Bob, noch vader of moeder zouden er meer op terugkomen.
Maar wat was er eigenlijk uit te vechten? Hij was toch immers vastbesloten?
Opnieuw dacht hij zich in hoe de eerstvolgende weken op school zouden zijn. Alle gesprekken zou-

den natuurlijk loopen over het komende feest, over repetities van tooneelstukjes, over allerlei dat met die fuif in verband stond. En als het dan afgeloopen was, kreeg je de napret nog. Gemeenschappelijke herinneringen, moppen die iedereen begreep behalve hij, de heele klasse één aaneengesloten blok en hij overal buitengesloten. Wie weet, lag hij er dan weer niet voor goed uit bij de jongens, begon de oude toestand van vijandschap weer.
En het was niet noodig, kon hij niet nalaten te denken. Als hij nu dien eenen keer zijn koppigen trots maar overwon, dan kon hij aan alles meedoen, over alles meepraten en evenveel plezier hebben als de rest. Zijn kleeren? Nou ja, dat kon ook wel in orde komen. Een smoking had hij niet, dat was waar. Maar er kwamen toch stellig meer jongens, die geen smoking hadden. En als Herman hem vroeg, dan wist hij toch wel wat hij deed, hij kon toch wel nagaan dat de „bakker" er geen schitterende uitgaanskleeren op na zou houden. Toch kwam zijn oude trots weer in opstand. Natuurlijk zouden zijn kleeren hem dadelijk indeelen bij een bepaalde groep jongens. En hij zou niet behooren bij Bob en Arthur en dergelijke.
Zoo bleef het vraagstuk rondtollen in zijn hersens en hield hem voor het grootste gedeelte van den nacht uit den slaap.
Maar langzamerhand brak toch de zekerheid van niet te willen gaan en werd het verlangen om de uitnoodiging maar aan te nemen grooter.
Tot hij ten slotte 's morgens vroeg opstond en naar den boekwinkel ging om een map schrijfpapier, goed schrijfpapier, zooals hij nadrukkelijk zei. Zelf schreef hij het briefje om de invitatie aan te nemen, vader of moeder moesten het dan maar teekenen. Dat stond wel een beetje raar, maar die hanepooten van vader zouden nog raarder staan.
Zonder een woord te spreken schoof hij vader het briefje toe.
„Wilt U even teekenen?"
Omslachtig zette vader zijn bril op, las met aan-

dacht het epistel na en krabbelde er toen langzaam en voorzichtig zijn naam onder. Maar hij maakte geen enkele aanmerking over Ko's veranderde houding.

Op weg naar school bracht Ko het briefje zelf

Las met aandacht het epistel.

weg. En tien minuten later was hij opgenomen in een breedvoerige bespreking over de wenschelijkheid van een tooneelstukje of tableaux, charades of voordrachten en de tijdstippen waarop het best gerepeteerd kon worden.

„Voor een tooneelstukje hebben we een uitstekenden regisseur", zei Herman. „Een neef van mij,

die student is en lid van het studententooneel. Hij heeft beloofd me te zullen helpen met alles".

Een oogenblik keek Bob naar Ko, die bloedrood werd.

Dus had hij zich toch vergist, was de uitnoodiging wel degelijk spontaan geweest en zonder bijoogmerken!

Even voelde hij zich schuldig en vervelend. Toen overheerschte de vreugde om het feit. Zonder voorbehoud kon hij zich dus overgeven aan het plezier van de besprekingen en de komende repetities. Ze gingen een fijnen tijd tegemoet!

HOOFDSTUK IX.

Zoo Ko ooit iets meegevallen was, dan was het dat feest bij de familie Ransbergen. Overal had hij tegen op gezien en eigenlijk was er ten slotte niets geweest, dat hem moeilijk was gevallen. Het sportpak van den uitverkoop was op het laatste oogenblik nog verwisseld voor een donkerblauw colbert waarin hij er keurig uitzag en dat hem tot den volkomen gelijke stempelde van de meeste andere jongens. Natuurlijk waren Arthur, Bob en eenige anderen in smoking, maar er was niemand die daar acht op sloeg. En de avond verliep vlot en genoeglijk, het tooneelstukje maakte hem een oogenblik zelfs tot hoofdpersoon van den avond vanwege de wijze waarop hij zijn rol vervulde en alle onrust en zenuwachtigheid versmolten onder de stralende vroolijkheid, die van het geheel uitging.

Zelfs had Ko het zoover gebracht, dat hij de polonaise had meegedaan met Elly, wier vroolijke ongekunsteldheid hem prettig had aangedaan. Met heimelijk plezier had hij ook gezien hoe Agnes' overigens handig aangewende trucjes om Bob voor zich in te palmen, totaal waren mislukt. Ze liep nu, zuurzoet glimlachend, aan den arm van een pierig neefje van Herman, een logé die merkwaardig veel overeenkomst vertoonde met een konijn. Later had Agnes een spijtige, maar niet onverdienstelijke imitatie gegeven van des jongelings stem en manieren, een onkieschheid waarover zij van Theo een snauw kreeg, die haar het bloed naar de wangen dreef.

Hij zag nu ook eindelijk in, dat de zoogenaamde populariteit van Agnes niets anders was als een luchtig aanvaarden van haar ongetwijfeld pikante slagvaardigheid, maar dat van eenige achting voor

haar persoonlijkheid daarbij geen sprake was. De jongens vonden haar een leuk type, waar je gezellig mee kon praten en een beetje flirten, maar die je ten slotte op een afstand moest houden. En al haar aanbidders waren dan ook de een na den ander afgedropen, om altijd maar weer plaats te maken voor nieuwe.

Bob, van nature ernstiger dan de rest, had van den beginne af aan het schaap, zooals hij zei, met veel onverschilligheid behandeld, wat ze niet uit kon staan. Maar steeds waren haar pogingen, om hem te winnen afgestuit op zijn koele verwondering en zwijgende nonchalance. En het was haar een beetje bittere ervaring geweest te zien hoe dezen avond, nu er verschillende vreemde meisjes aanwezig waren, de schoolkameraden zich heusch niet enkel en alleen met Agnes Rotenbrink bemoeiden, maar ijverig de gunst trachtten te winnen van de nieuwe sterren.

Als Ko nog eens bedacht, wat hij zich eigenlijk van die partij had voorgesteld, schaamde hij zich voor zichzelf. Hoe had hij toch zoo groen kunnen wezen om te denken dat alles anders en deftiger en verhevener zou toegaan dan bij andere menschen.

Ze waren allemaal gewoon geweest, en hadden gelachen en grappen verkocht en met serpentines gegooid en er was heusch geen onderscheid geweest. tusschen hem en de anderen. Ja, natuurlijk waren de glazen waaruit hij dronk mooier dan die van zijn moeder, en natuurlijk was het zilver en kristal schitterend in zijn oogen, maar ten slotte was een vork een vork en diende zij om er mee te eten, of ze nu van staal was of van zilver. Hij wende zelfs buitengewoon gauw aan de sierlijkheid van de verschillende gebruiksvoorwerpen. Het inspireerde hem tot hoffelijkheid en goede manieren en met onnavolgbare handigheid wist hij zich aan te passen aan zijn omgeving.

Het beviel hem best dat verkeeren met de grooten der aarde en het bracht ook wel een beetje zijn hoofd op hol. Maar, zooals altijd, bleef diep in zijn hart

het bewustzijn leven dat dit alles niet het voornaamste was in het bestaan van een mensch. En al cijferde hij het genot van beschaving en weelde in geenen deele weg, zijn grootste triomf van dezen avond bleef toch dat hij nu gezien had hoe alle menschen eender waren, al verschilden ze dan ook in kleeren en manieren.

En nu lag dat alles al weer een poosje achter hem De andere jongens, voor wie een dergelijke fuif nu niet zoo iets heel bijzonders beteekende, spraken er niet meer over en dachten er misschien zelfs niet meer aan. Maar hij, niet verwend op dit punt, koesterde nog altijd de herinnering aan dien prettiggeslaagden avond als iets moois en blij's, dat hem den dagelijkschen omgang met zijn kameraden vergemakkelijkte. Op een avond zat hij alleen thuis te werken, toen er gebeld werd. De winkel was al gesloten, dus Ko ging opendoen. Het was de post.

„Rissing", zei hij, Ko een groote, gele enveloppe in de hand duwend.

Verwonderd bekeek Ko het geheimzinnige ding. De vreemde postzegels trokken het eerst zijn aandacht, het waren Amerikaansche. Het adres was in het Engelsch gesteld, en met een schrijfmachine geschreven. Het geheel zag er officieel en vreemd uit en Ko had een onbestemd gevoel, dat die brief iets bijzonders bevatte. Nieuwsgierig draaide hij het ding om en om in zijn handen, bekeek het nog eens en nog eens, rook er aan, bekeek het weer, maar legde het ten slotte maar neer. De brief zweeg, althans voorloopig.

Opnieuw begon Ko te werken. Maar onder alle vraagstukken en geschiedenislessen door dwaalde zijn blik onophoudelijk naar die gele enveloppe, met de buitenlandsche stempels. Wat zou er toch in dien brief staan?

Om half tien was hij klaar met zijn werk en ging hij wat lezen. Maar hij had zijn aandacht er niet bij. De brief, de brief trok hem, de brief hield hem vast, de brief besloeg met zijn onbekende geheimzinnigheid al zijn gedachten!

Het was de post.

Wat waren vader en moeder laat! Tien uur, ze kwamen haast altijd vroeger! Kwart over tienen, nog niemand thuis, half elf doodsche stilte. Hoe konden ze in vredesnaam nu zoo lang talmen, nu er hier een brief lag, een brief uit Amerika, met onbekenden maar stellig en zeker belangrijken inhoud, een brief die in zijn roerlooze onbewogenheid van oogenblik tot oogenblik gewichtiger werd. Het ding scheen hem uit te dagen, te spotten met zijn ongeduld, bij tijden leek het zelfs of er stilletjes iemand in zat te grinniken.

Eindelijk, bij elven, hoorde hij den sleutel in het slot.

Meteen schoot hij den winkel in.

„Er is een brief uit Amerika".

Maar er werd niet erg op zijn onrust gereageerd. Moeder hoorde het bericht ter nauwernood, vader sloot voorzichtig de winkeldeur en scharrelde nog wat aan de geldlade. En al dien tijd liep Ko rond te springen als de bekende kip die het ei niet kwijt kan.

„Waarom lig je nog niet in bed?"

„Ik zeg toch, dat er een brief is uit Amerika?"

„Nou, en wat is dat dan voor bijzonders? Heb je hem gelezen?"

„Ik? Hoe kan dat nou? Hij is toch aan vader geadresseerd?"

Toen moeder Rissing den brief eindelijk zag liggen, werd ze ook een beetje nieuwsgierig. Net als Ko draaide ze hem van voren naar achteren en van achteren naar voren, maar verder kwam ze niet.

„Wat zou daar in staan?" zei ze eindelijk.

„Zal ik hem open maken?" vroeg Ko gretig.

„Vader komt dadelijk; die zal het wel doen".

Teleurgesteld draaide Ko zich om. Nog langer wachten!

Eindelijk kwam vader.

Vader scheen den inhoud door de enveloppe heen te willen lezen. Hij begon bespiegelingen te houden over wat er in kon staan en van wien hij zijn kon en hield intusschen het ding maar steeds ongeopend in zijn handen.

Eindelijk kon Ko het niet langer uithouden.

„Als U hem nou nog niet openmaakt, staan we hier morgenochtend nog".

„Je mag anders gerust naar bed gaan".

Ko bromde iets van flauwe aardigheden, maar bleef beneden.

En eindelijk, heel langzaam, ging vader Rissing er toe over de enveloppe te verbreken. In ademlooze spanning wachtte Ko wat er te voorschijn zou komen.

Papieren, papieren en nog eens papieren. Alles dicht beschreven met de schrijfmachine, hier en daar wat ingevuld met inkt, hier en daar een zegel, een stempel, maar nergens iets, waaruit je zoo maar kon opmaken wat het nu eigenlijk was. Vader bladerde alles door, keek, keek nog eens, gooide toen den boel op de tafel.

„Ze konden me net zoo goed vragen een concert op de dwarsfluit te geven als om dien brief te lezen. Het is allemaal een vreemde taal, Engelsch waarschijnlijk".

Moeder bladerde op haar beurt alles door, maar begreep er evenmin een woord van. Maar ze vond althans een naam, Jacobus Arnoldus Rissing.

„'t Is van je broer", zei ze tegen haar man.

Ko stond langzamerhand op springen. Als hij nu maar eens mocht kijken, misschien zou hij er iets van snappen.

„Zal ik eens kijken?" vroeg hij eindelijk.

„Ga je gang", zei vader achteloos.

Gretig pakte Ko de papieren op. Het eerste moment begreep hij er niets van, het was één gewirwar van letters en cijfers en onbekende uitdrukkingen, er was geen touw aan vast te knoopen.

„Waar blijf je nou met je geleerdheid?" vroeg moeder.

„Wacht nou even; ik moet eerst eens kijken".

Heel langzaam begonnen enkele woorden tot hem door te dringen. Een heete branderigheid steeg hem naar de wangen; onrustig dwaalden zijn oogen telkens al een eind verder dan tot waar hij gekomen was, zijn hart begon te kloppen en een hoop, waar-

over hij zich eigenlijk schaamde, schoot met ontembare kracht in hem omhoog.

„Eindelijk keek hij, met haast schuwe oogen, van de papieren op.

„Nou?" vroegen vader en moeder tegelijk.

„'t Is, ... 't is . . . ." hakkelde hij.

„Wat dan jongen?"

„'t Is het testament van oom Ko".

Een oogenblik heerschte diepe stilte. Toen klonk vaders ernstige stem:

„Is die dan dood?"

En meteen drong het tot Ko door, en hij schaamde zich over zichzelf, dat hij dat testament, met dat angstig-groote eindcijfer, het allerbelangrijkste had gevonden uit den heelen brief. Nou ja, hij had oom Ko heelemaal niet goed gekend, dus hij kon onmogelijk bedroefd wezen om het feit dat hij gestorven was. Maar vader, die op deze wijze vernemen moest, dat zijn broer het tijdelijke met het eeuwige verwisseld had, moest van dit bericht natuurlijk schrikken.

„Toe jongen", drong moeder aan, „zeg eens wat".

Ko keerde tot de werkelijkheid terug.

„Ja", zei hij, „er staat in dat oom Ko gestorven is ten gevolge van een ongeval. Van wien de brief is weet ik eigenlijk niet, maar dat het er in staat is zeker. En verder . . . ."

Hij hield op; eigenlijk dorst hij niet goed opnieuw over dat testament te beginnen.

„Wat verder?" vroeg vader.

„Voor zoover ik kan nagaan een afschrift van het testament".

Niemand sprak meer.

Ko kon uit de ingewikkelde frazes en termen niet wijs worden. Maar het cijfer, het eindcijfer van de afrekening, sprong hem bijna in de oogen. Vader vroeg er niet naar, moeder ook niet. En Ko dorst er ongevraagd niet over te beginnen, bang den schijn op zich te laden van hebberigheid en ongevoeligheid.

Een poosje stonden ze zoo zwijgend om de tafel. Toen strekte vader de handen uit naar de papieren, vouwde ze op, borg alles in de enveloppe en zei kalm:

„Morgen zal ik effe naar den notaris loopen. Dan kan die het zaakie uitzoeken. Nou Ko, naar je bed. Wel te rusten!"

Ko ging. Maar het duurde dien avond lang voor hij sliep. Zou hij zich werkelijk niet vergist hebben in de bedoeling van dat cijfer?

Zou vader zooveel geërfd hebben van oom Ko? Maar dan waren ze nu rijk, schatrijk. Vermoeid sloot hij de oogen. De cijfers dansten een polka in zijn hoofd: vier maal honderd duizend dollar, wat een geld! En dollars, geen guldens! Een dollar vertegenwoordigde een waarde van twee gulden vijftig. Dat werd dus twee maal vierhonderd duizend gulden is acht honderd duizend gulden en vier maal een half is twee, dus acht honderd duizend en twee honderd duizend, dat werd tien honderd duizend, hoeveel was dat? Een millioen? Nee, meer. Vergeefs probeerde hij de nullen in het gelid te zetten; ze wilden niet blijven staan. Het eene oogenblik was het tien millioen, dan honderd millioen, dan honderd duizend; hij kon er niet achter komen.

Maar dat was zeker: het was een groote som.

Ze waren rijk, erg rijk. Wat zou er nu gebeuren? Allerlei gedachten woelden door zijn hoofd: een mooi huis, mooie meubels, mooie kleeren, auto's, motorfietsen, tennisrackets, een eindelooze stoet van vervulde begeerten.

Nog lang lag hij te woelen en te draaien, tot eindelijk de slaap zich over hem ontfermde.

Den volgenden morgen werd over den bewusten brief niet meer gesproken. En Ko had niet den moed er zelf over te beginnen. Bij vader en moeder was ook niets te bemerken van droefenis. Trouwens, hoe kon het anders? Jaren en jaren achtereen hadden ze niets van oom Ko gehoord en zoo kon het bericht van zijn dood hen ook eigenlijk niet treffen. Het was een klank, waarvan de beteekenis niet tot hen doordrong.

Aan het eten had vader zijn beste pak aan; hij zou straks naar den notaris gaan. En toen Ko 's middags om vier uur thuis kwam, kon zijn moeder niet nalaten hem toe te fluisteren:

„Ko, we hebbe georve van oom Ko. Nou gaat er een andere tijd beginnen, jongen".

Maar vader zweeg en scheen van Ko hetzelfde te verwachten.

Weken lang bleef alles bij het oude. Vader Rissing, millionair of niet, bakte brood en bracht het rond als gewoonlijk. En wanneer het zoo te pas kwam werd ook aan Ko als van ouds opgedragen de een of andere bestelling bij de klanten te bezorgen.

Dol was Ko in die dagen soms van nieuwsgierigheid. Maar in dit onverbiddelijk zwijgen van zijn ouders lag een kracht, die ook hem de geringste toespeling op de erfenis verbood. Er kwamen nog meer gele brieven uit Amerika, die regelmatig naar den notaris verhuisden, vader had dikwijls zijn Zondagsche pak aan en was dikwijls van huis, maar overigens geen nieuws. Zoo werd het groote vacantie, gewoonlijk nogal een saaien tijd voor Ko.

Bob was weg naar Noorwegen. De andere jongens sprak hij nu niet en het vooruitzicht van de komende leege weken stemde hem vrij vervelend.

Tot moeder hem op een morgen verzocht met haar mee te gaan om een boodschap te doen.

Ze gingen samen de straat op, zonder dat Ko het doel van hun tocht kende. Zwijgend liepen ze voort, tot ze in één der buitenwijken een nieuwe, breede laan insloegen. Ze hielden stil bij een groote villa, die leeg stond. Bedaard deed moeder het hek open en liep ze den voortuin in. In groote verwondering sukkelde Ko achter haar aan. Maar zijn verbazing steeg ten top, toen moeder uit haar taschje een sleutel te voorschijn haalde en als een zaak die vanzelf sprak de mooie, gebeeldhouwde voordeur ontsloot. Zwijgend traden ze binnen. De vestibule was groot en ruim, de daarachter liggende gang koel en hoog.

Ko had een sterk vermoeden van wat dit alles te beteekenen had, maar hij dorst dat vermoeden niet uit te spreken.

En toen ze de gang waren doorgeloopen en in

een groote, ruime achterkamer waren binnengegaan, vatte moeder hem plotseling bij de hand en zei met licht bevende stem:

„Ko, hier gaan we over veertien dagen wonen".

Waarom was moeder ontroerd over dit feit en waarom voelde ook Ko een brok opstijgen in zijn keel?

Ze hadden het misschien geen van beiden kunnen uitleggen, maar toch voelden ze op dit punt eender. Een oogenblik sloeg Ko zijn armen om zijn moeders hals en huilden ze samen een deuntje. Toen herwon de vreugde de overhand en begonnen ze alles te bekijken en te bepraten. Zenuwachtig holde Ko de kamers door, amechtig gevolgd door zijn hijgende moeder, die geen gelijken tred kon houden met de onstuimigheid van zijn vaart.

„Moeder, welke kamer is dit?"

„De salon".

„En dit?"

„De eetkamer".

„En dit?"

„Vaders kamer".

„Vaders kamer?"

„Ja. Wat zeg je er van?"

„Wat moet vader met een eigen kamer doen?"

„Als jij het me vertelt weet ik het ook".

Ze lachten samen om het idee van vader in een studeerkamer, vader die de eenvoud zelf was en in zijn heele leven nog nooit een enkelen wensch voor eigen genoegen of ontspanning had geuit.

„Ik zal je het geheim verklappen, Ko. We hebben net zooveel benul van al die dingen als een scharenslijper in een woonwagen. En daarom hebben we aan een behanger gevraagd dat alles voor ons in te richten. En die heeft gezegd, d'r most een studeerkamer wezen voor meneer. Vader heeft wel tegengesparteld, want hij wist niet wat ie d'r mee doen moest, maar de behanger zei het most. En nou gebeurt het".

„En waar ga ik slapen?"

„Kom maar mee".

Ze liepen naar de tweede verdieping, naar een deur achter in de gang.

„Ziehier".

De kamer, die ze binnentraden was licht en ruim. Groote openslaande ramen zagen uit op den tuin, een ouderwetsch-aangelegden tuin met veel boomen en schaduwrijke plekjes. Een tusschendeur voerde weer naar een ander vertrek.

„Wat wordt dat voor een kamer?"

„Je zitkamer".

Meteen rukte Ko de verbindingsdeur open. Hij trad het aangrenzend vertrek binnen en keek gretig rond. Een prachtkamer! Heerlijke diepe vensterbanken, een balcon, een groote marmeren schoorsteen, wat zou dat alles schitterend worden als het gemeubeld was!

„Richt de behanger deze kamer ook in?"

„Je mag zelf uitzoeken, heeft vader gezegd. Hij zal je een sommetje geven waar je dan meubels naar je eigen smaak voor moet koopen".

Toen greep Ko zijn moeder om het middel en danste met haar een two-step door de leege kamer.

„Schei uit", smeekte juffrouw Rissing. „Me haren zakken los. Akelige jongen, dat je bent!"

Maar ze lachte ondertusschen even hard als Ko. En net had hij haar met een zwaai boven op de lage, diepe vensterbank geplant, toen er op de deur geklopt werd en er een meneer binnenkwam.

„Goeie genade!" riep juffrouw Rissing, „de behanger!"

De behanger trachtte plechtig en onbevangen te kijken, maar moeder Rissing lachte zoo hartelijk en goedmoedig, dat hij onwillekeurig moest meelachen.

„U neemt me niet kwalijk, mevrouw, dat ik zoo maar boven ben gekomen. De voordeur stond open en ik hoorde hier boven stemmen".

„Praat d'r niet van", weerde mevrouw af, „we hadden maar een aardigheidje, omdat me zoon z'n nieuwe kamer zoo geslaagd vond".

„Meneer", zei de behanger, buigend tegen Ko.

Ko kleurde. Al zijn deftigheidstheorieën waren plotseling verdwenen, nu hij voor de werkelijkheid stond. Hij had vaag het besef, dat hij gereserveerd en uit de hoogte moest doen, maar hij voelde zich alleen maar verlegen.

Een roezige, maar heerlijke tijd volgde. Dagelijks werden er besprekingen gevoerd over meubels en schilderijen en wat niet al, een eindelooze reeks discussies. Voor zichzelf had Ko een uitgezochte collectie meubels bij elkaar gescharreld. Toen hij eenmaal goed en wel aan het idee gewend was van alles te kunnen koopen wat hij redelijkerwijs kon verwachten, had hij geheel zijn koelbloedigheid herwonnen. Vóór alles wilde hij een indruk van nieuwheid vermijden en zoo kwam zijn halve inventaris ten slotte uit een antiquiteitenwinkel.

Den eersten avond na zijn inwijding in alle geheimen had hij zijn moeder gevraagd:

„Moeder, kunt U zoo'n groot huis nou besturen? U moet toch ook dienstboden hebben en dergelijk spul. Hoe doet U dat nou?"

„We zetten een advertentie om een dame-huishoudster. En die moet vader en mij tevens inleiden in de hoogere omgangsvormen der voorname standen. We willen wel niet deftig worden, maar we willen toch ook niet voor spot loopen".

„Help jij nu eens om zoo'n advertentie op te stellen", viel vader in. „Dan sturen we die meteen naar de groote kranten".

Ze begonnen te zwoegen aan een advertentie. Eerst werd het er een, die vrijwel een heele pagina van de krant zou beslaan. Ze hadden er zoo ongeveer hun gansche levensgeschiedenis in verteld en smeekten nu, bij wijze van spreken, om hulp ten einde hen wegwijs te maken in hun nieuwen toestand.

„Het lijkt wel een roman", zei Ko. „D'r komen vast haaien op zoo'n boekdeel af en jullie worden rechts en links bestolen. Het moet korter en ook minder duidelijk voor de ingewijden".

Ze schrapten dus de mededeeling dat de heer des

huizes vroeger bakker was geweest; ook de minder noodige biecht dat noch meneer noch mevrouw bij machte waren vreemde talen te spreken. Ze lieten nog maar even weg dat ze één zoon hadden, die een Lyceum bezocht en ze besloten met de mededeeling dat ze drie meiden zouden houden nog even te wachten, tot ze de verschillende candidaten zouden hebben gezien.

En toen alles bekeken en besnoeid was, bleef er ten slotte deze advertentie over: Een burgerechtpaar, onverwachts in betere levensomstandigheden geraakt, zoekt een eenvoudige, beschaafde dame, om de huisvrouw in te wijden in haar nieuwe plichten en voorloopig de honneurs der huishouding waar te nemen.

Brieven onder no..... aan het bureau van dit blad.

„Wat zijn honneurs?" vroeg de nieuwe mevrouw.

„Nou", zei Ko aarzelend, want het leek hem niet gemakkelijk een duidelijke definitie te geven. „Dat beteekent dat die dame den eersten tijd wel thee zal schenken en zoo".

„Ze mot me anders niet de baas willen spelen", verklaarde moeder Rissing energiek, „ik heb ook nog handen an me lijf".

De advertentie werd verzonden en na eenige dagen kregen ze drie honderd zeven en zeventig brieven toegestuurd. Ze waren allemaal geschreven door dames, die vonden dat ze buitengewoon geschikt waren voor de taak, die in de advertentie vermeld stond. Sommigen zonden een portret, maar moeder Rissings beschaving reikte toch best zoo ver, dat ze inzag deze menschen niet te moeten hebben.

„D'r gezicht zal ik wel zien, als ze hier komen".

Er was één brief bij van een ontvangersweduwe, die schreef dat ze het onderhoud moest verdienen voor zich en haar dochtertje, maar alleen dan kon komen, als ze dat meisje mocht meebrengen. Het epistel verteederde moeder Rissing hart en ze besloot eigenlijk dadelijk dat ze dat mensch moest helpen.

Wel lieten ze nog eenige andere dames op zicht komen, maar de een na de ander werd onherroepelijk afgekeurd. Vader en moeder Rissing hadden er beiden schik in de sollicitanten in het oude huis met den winkel te ontvangen en dan te zien hoe ze zich daar gedroegen. Maar de een had zulke hooge hakken, dat ze al op den drempel verzwikte en werd onverbiddelijk uit geschakeld. Een tweede was gepoederd en droeg bellen in de ooren, wat moeder Rissing het omgekeerde van deftig vond. Een derde stelde van den aanvang af eischen van vacantie en reiskosten en werd van de baan geschoven als zijnde brutaal. De ontvangersweduwe bleek een ideaal, bescheiden, eenvoudig en innemend. Ze heette mevrouw van Hees en stal onmiddellijk moeder Rissings hart. En zoo besloten ze, na heel kort overleg, om mevrouw van Hees met haar dochtertje Elsje, een kind van twaalf jaar, al vast naar het nieuwe huis te sturen en daar den boel in beweging te zetten.

De kleerenkwestie moest ook onder de oogen worden gezien.

Mevrouw van Hees ging met moeder Rissing naar een grooten winkel en stak haar van top tot teen in het nieuw. Ten slotte had Ko zijn aristocratische neigingen van geen vreemde en liet ze zich gewillig en graag mooie dingen aantrekken. Ook Ko's garderobe werd aanzienlijk uitgebreid, tot zijn groot genoegen. Maar het meeste spul hadden ze met vader Rissing. Die vond alles lastig en onnoodig. sputterde tegen een vreemd model boorden en ongewone schoenen. En omdat ze hem van alles hadden aan- en uitgetrokken, bleek ten slotte dat hij er nog het beste uitzag als hij zich kleedde volgens een beetje ouderwetschen stijl, waarin hij zich ook het minst onbehagelijk gevoelde.

Toen kwam de verkoop van de bakkerij. En ofschoon het alles toch vrije wil was geweest, had de bakker een gevoel of ze hem een voor een zijn zenuwen uittrokken, toen hij van het oude leven afscheid moest nemen. Ze liepen gezamenlijk het huisje nog eens door, huilden een beetje, alsof ze bankroet waren gegaan in plaats van een erfenis te hebben gekregen en liepen toen te voet naar het nieuwe huis.

Twee weken later zouden ze voor het eerst buurvisites ontvangen.

Meneer Rissing boomde in zijn overhemd in de salon op en neer; mevrouw was bezig zich te kleeden.

„Meneer", vermaande mevrouw van Hees, „U zult uw jas aan moeten trekken".

„In die hitte? Ik stik half".

Mevrouw van Hees was onverbiddelijk en meneer Rissing trok zijn jas aan.

Even later kwam mevrouw Rissing beneden. Ze had een japon aangetrokken, die eigenlijk voor avondjapon bestemd was en de drukknoopjes op haar rug schreeuwden om te worden gesloten. Haar handschoenen had ze al aan, maar ze had toch een vaag besef dat dat niet noodig was.

„Mensch, doe is effe me drukkertjes dicht", verzocht ze mevrouw van Hees.

De gezelschapsdame monsterde haar critisch.

„U bent veel te mooi. Laat ik maar eens even meegaan om een andere japon te kiezen".

„Maar waar heb ik dan die kleeren voor?"

„Voor andere gelegenheden. En die handschoenen kunt U gerust uittrekken".

„Maar me hande zweeten altijd zoo".

Een schaduw van een glimlach vloog over het zachte gezicht van mevrouw van Hees. Maar de handschoenen moesten uit.

Toen het toilet gearrangeerd was, zouden ze nog even repeteeren. Mevrouw van Hees zou zeggen, wat er nog veranderd moest worden en Ko zou als gast fungeeren. Om de dienstboden er buiten te houden, diende mevrouw van Hees hem ook aan, onder den weidschen naam van jonkheer Gravestein.

Zenuwachtig zat moeder Rissing in een stoel, haar man stond als een paal achter haar.

De deur ging open, mevrouw van Hees kondigde aan:

„Jonkheer Gravestein!"

Plotseling veerde de gastvrouw overeind.

„'t Is toch niet echt?"

„Nee, 't is Ko maar".

Ko kwam binnen en boog à la Bob.

„Mevrouw Rissing. Prettig met U kennis te maken".

Mevrouw Rissing, haar armen langs het lichaam hangend, maakte een onberispelijke heerenbuiging.

Ko proestte; mevrouw van Hees glimlachte.

„Niet zoo buigen, mevrouw. Geeft U maar gewoon een hand".

Ko maakte opnieuw zijn compliment; zijn moeder wreef haastig haar hand over haar japon van wege het transpireeren, en stak hem toen gul en stevig de vingers toe.

„Dag, jonkheer. Dat is nou nog ereis gezellig".

Opnieuw een snork van Ko.

„Niet jonkheer zeggen, mevrouw. Zegt U maar gewoon meneer Gravestein".

„Allemachtig, wat een komedie. Nou vooruit. Dag meneer Gravestein, hoe gaat het d'r mee, alles kits?"

Mevrouw van Hees maakte op het oogenblik maar geen verdere aanmerking.

„En hoe bevalt het U in uw nieuwe woning, mevrouw Rissing? Bent U al wat gewend?"

„Gewend? Me goeie man, m'n hande staan voor alles verkeerd. En als ik niet zoo'n schat van een gezelschapsdame had, liep de heele boel hier in 't honderd".

„Ah, juist", lispelde Ko, en zette een lorgnet op met hoornen randen.

„Hoor es", viel mevrouw Rissing plotseling uit haar rol, „geen smoesies. Wat mot jij met die uilenbril? Uil genoeg van jezelf. Zet af dat ding".

„Maar jonker Gravestein draagt zoo'n ding!"

„'t Kan me niet schelen. Ko Rissing draagt er geen. Zet af! En nou mot je vader maar es manieren leeren. Ik pas verder!"

„An mijn lijf geen polonaise!" weerlegde vader. „As ze me niet wille zoo as ik ben, dan maar heelemaal niet. Ja, ik zal me daar voor aap gaan spelen".

„Jij hebt makkelijk praten, maar ik mot die men-

schen ontvangen. Waar motten ze allemaal zitten in vredesnaam?"

De deftigheid liep gevaar groote onheilen te stichten in de anders zoo vreedzame familie, maar gelukkig werd iedere verdere twist overbodig en onmogelijk doordat het meisje plotseling aankondigde:

„Meneer en mevrouw Woudensteyn".

„Goeie genade", kreet moeder Rissing, „nou zal je 't hebben".

Meneer en mevrouw Woudensteyn kwamen binnen, glimlachend, onoprecht en correct.

„Dag mevrouw Rissing, welkom in uw nieuwe woning!"

„Dag mevrouw, dag meneer, mag ik U even voorstellen, me man, meneer Rissing".

Ze meende het er al buitengewoon handig te hebben afgebracht, maar desondanks beet meneer Woudensteyn verstolen op de restanten van zijn snor.

„En waar wil U nou zitten! Kies de makkelijkste stoel maar uit, wacht, deze zit lekker. Ik heb er nog maar een oogenblikkie in gezeten, effe blazen".

„O, doet U geen moeite, mevrouw Rissing. Ja, U hebt gelijk, die stoel zit buitengewoon prettig".

„Niet waar?" glunderde moeder Rissing. Die meneer Woudensteyn leek haar een joviale man.

Mevrouw Woudensteyn liet haar taschje vallen en de gastvrouw, gedienstig, bukte zich om het op te rapen.

„Allemachies, mevrouw, wat ruikt dat lekker!"

„Vindt U?"

„Nou, en of. Ja, ze wouen mijn ook van dat spul ansmeeren. Maar ik heb bedankt hoor, ik mot er niet van. Ach, weet je wat het is, als je die dingen niet gewend bent...."

„Een sigaar?"

Vader Rissing hield zijn gast het geopende kistje voor. Het wenken van mevrouw van Hees had hij niet opgemerkt.

Meneer Woudensteyn bedankte.

„Ik rook nooit voor vieren".

„Dat is goedkoop", grapte vader. „Ze zegge altijd dat je rijk wordt als je niet zooveel rookt en dan later in een villa kan gaan wonen".

„Maar jij heb je villa dan maar heel wat gemakkelijker gekregen", viel zijn vrouw in.

Iedereen glimlachte. De conversatie hokte.

„En wat zal het nou es weze?" informeerde de gastvrouw, „een morelletje op brandewijn of een advocaatje? En meneer, een Catz?"

Meneer en mevrouw protesteerden beiden.

„Toe, wees nou niet zoo ongezellig. Ik heb ook port of madera? Wilt U dat liever? Niet? Een koekie dan? Ach, mevrouw van Hees presenteer U nou ereis een lekker koekie".

Mevrouw van Hees presenteerde een koekje.

„Mijn te zoet", bromde vader Rissing, hevig aan zijn sigaar trekkend.

„Heb U ook kinderen?" informeerde de gastvrouw.

„Twee, mevrouw Rissing. Een jongen en een meisje".

„Een rijkeluis wensch, mensch. Nou, wij hebben d'r maar één, me zoon Ko. Maar tegenwoordig is het net of me d'r twee hebbe, want hier mevrouw van Hees heeft ook een dochtertje meegebracht, een schat van een kind. Nou, dat heeft ze van geen vreemde, wat U?"

En in overmaat van vriendelijkheid knikte ze mevrouw van Hees eens toe met dichtgeknepen oogen.

Opnieuw viel er stilte. Meneer Woudensteyn informeerde naar den tuin, maar vader Rissing gaf zulke eenlettergrepige antwoorden, dat hij geen kans zag op die manier een geregeld gesprek te voeren.

Toen stonden de bezoekers op en namen afscheid.

„We komme ook wel is an", verklaarde mevrouw Rissing.

„Oef", zei vader toen de deur achter het echtpaar was dichtgeslagen, „wat doen die menschen eigenlijk hier? Je kan an d'r gezicht zien dat ze ons uitlachen".

Mevrouw van Hees kalmeerde hem wat en gaf nog eenige instructies.

„U moet maar liever niet rooken, meneer. En ik zou maar niets presenteeren, mevrouw. Nee, ook geen koekjes. En niet het boord van uw japon losmaken".

„Mensch, ik stik van de hitte".

„Ja, dat zult U dan toch moeten verduren".

Meerdere bezoekers kwamen. Langzamerhand werd moeder Rissing overmoedig en onverschillig. Ze vond dat ze het er nogal goed afbracht en dat het eigenlijk niks geen kunst was om bezoek te ontvangen.

Tegen een jongmensch, die een bril met schildpaddengarnituur droeg, zei ze joviaal:

„Ach, laat me man dat ding is passe. Hij mot ook een bril hebbe, maar ik wou eerst is zien hoe hem zoo'n ding staat".

Goedmoedig zette de bezoeker zijn bril af en even goedmoedig zette vader Rissing hem op.

Een oude meneer, die per ongeluk op haar teenen trapte, bestrafte ze joviaal:

„Oppassen vader. Ik kan geen nieuwe krijge as deze versleten zijn".

En toen de dienstbode een keer de deur open liet staan bij het aandienen van nieuwe bezoekers, riep mevrouw hardop:

„Laat de deur maar openstaan; wij zelle wel op de tocht zitten!"

En tot de naast haar zittende dame:

„Die meiden, ik vind het een hel. Wat dat betreft wou ik net zoo lief dat ik niet rijk geworden was. Ik heb nooit een meid gehad vroeger, en as ik d'r buiten kon nam ik er nog geen. Maar met zoo'n huis . . . ."

En met een armzwaai beduidde ze, dat haar tegenwoordige grootsche omgeving het houden van dienstboden noodzakelijk maakte.

Vader Rissing zei niet veel; hij vond die heele geschiedenis een rare poppenkast.

Ko, boven op zijn kamer, waar hij heen gevlucht

was zoodra de eerste bezoekers waren aangekomen, verwonderde zich hoe alles daar beneden zou gaan. Hij had duistere voorgevoelens, dat èn vader èn moeder hopelooze flaters zouden slaan, maar heel veel kon het hem eigenlijk niet schelen. In ieder geval voldeed hem hun tegenwoordig leven best en nu in hun eigen huis dezelfde weelde heerschte als bij zijn kornuiten, zag hij ook minder tegen hen op en voelde hij zijn vroegere verlegenheid slinken.

Om kwart voor vijven kwam Elsje hem halen.

„Ko, of je beneden komt".

In den salon zat vader, in zijn hemdsmouwen, achter een bittertje. Moeder, de lange mouwen van haar japon omhoog geslagen, lepelde aan een advocaatje. Vader dampte lustig, een fijne, dure sigaar.

„Ko, een neutje? Heerlijke advocaat! En jij, krullebol Elsje een glaasje lekkere limonade? En een koekie?"

En terwijl moeder Rissing, nadat allen bediend waren, langzaam haar glas leeglepelde en stiekem koekjes uitdeelde aan de blonde Elsje, zuchtte ze voldaan:

„Nou, jongens, ik zeg maar: het is toch wel fijn om rijk te zijn".

Vader knorde, een zwijgende toestemming.

En Ko, achterover leunend in zijn Chesterfield, verloor zich in toekomstdroomen. De wereld leek hem vol beloften.

HOOFDSTUK X.

Maanden waren voorbijgegaan en iedereen had zich in den nieuwen toestand ingeleefd.

Als Ko 's morgens naar school reed, in een keurig sportpak met rijbroek, op een schitterend-nieuwe fiets, en joviaal ontvangen werd door de eertijds zoo smalende klasgenooten, had hij telkens opnieuw een oogenblik van triomf. Hij, de kostelooze, gezocht door Theo en Herman en Arthur, vriendelijk toegeknikt door Agnes, behoorende bij de bloem der jongelingschap, het bleef hem een dagelijks terugkeerende bron van genot.

Wat had hij vroeger toch zoo onaangenaam en aanmatigend gevonden in deze jongens? Het was waar, ze konden nog altijd onhebbelijk zijn en vrienden, in de diepere beteekenis van het woord, zouden dan de meesten ook nooit van hem worden. Daarvoor had hij te veel achter de schermen gekeken in de dagen toen zijn positie nog zoo hemelsbreed verschilde van tegenwoordig.

Gek was dat, toen hij hen niet zoo intiem kende had hij eigenlijk een beteren kijk op ze dan tegenwoordig. Want het was moeilijk je te onttrekken aan de vreugde van opgenomen te zijn in den kring, dien hij vroeger zoo als absoluut onbereikbaar had beschouwd. Dagelijks kwam dat genoegen weer terug en dagelijks voelde hij, dat hij zich moest remmen om niet pedant of vervelend te worden. Dan riep hij moedwillig de herinnering aan de roodekooljas naar boven en prentte zich in dat het voor hem, den eertijds kostelooze, allerminst aanging zich op een standpunt te stellen. Nog wist hij hoe onuitstaanbaar hij vroeger de koele minachting en hooghartige nonchalance van de anderen had gevonden.

En dat bleef hem een aansporing zich verre te houden van aanmatiging en overmoed.

Zijn grootste rem bij alle neigingen tot afdwaling was en bleef Bob. Bob, voor altijd zijn ideaal, het toonbeeld van eenvoud en ware aristocratie! Zoolang hij zich hem tot voorbeeld stelde, zou hij niet zoo gemakkelijk vervallen tot de fouten, die hij, in den grond der zaak, zoo verafschuwde in jongens als Theo en de rest. Bob, die van iedereen de goede zijde wist op te sporen en te waardeeren, die nooit aandacht schonk aan bijkomstigheden en kalm en rustig zijn eigen weg ging.

Natuurlijk was de omgang met Bob nu makkelijker dan vroeger. Ko kon nu ook tennissen en hockey spelen en paard rijden en hoefde zich nooit meer angstvallig terug te trekken, wanneer er van dergelijke dingen sprake was. Zoo zagen ze elkander meer dan vroeger en groeide hun vriendschap met diepe wortels.

Ook thuis had zich het nieuwe leven in vaste banen gelegd. Onder den kalmen invloed van mevrouw van Hees was de eerste ruwe bolster van alles afgegaan en verder had ze geen pogingen aangewend vader en moeder Rissing op te trekken tot een niveau, waar ze zich toch niet thuis gevoeld zouden hebben.

Ze hadden vóór alles behoefte aan jovialiteit en aan een uitlaat voor hun goedhartigheid. Naar omgang met de „deftigheid" streefden ze allerminst en hun grootste genoegen was werkelijk te zien met hoe oneindig veel verrukking Ko genoot van alles wat hun veranderde levensomstandigheden hem boden. Ze ontvingen zijn vrinden gastvrij, deden ongelooflijk veel goed aan minder met aardsche goederen bedeelden en leefden verder hun eigen leventje.

Sinds lang was Ko lid van den Lyceumbond. Voor wie eigenlijk dat moment van zijn binnentreden het zuurste was geweest, voor hem of voor degenen die hem vroeger zoo smadelijk geweerd hadden, zou misschien moeilijk te zeggen zijn geweest.

Heel de oude geschiedenis was weer bij hem bovengekomen en een paar dagen had hij in een bittere stemming geleefd. Gelukkig waren ze zoo kiesch geweest, de introductie niet uit te laten gaan van de vroegere tegenstanders. Een paar hem vrijwel onverschillige jongens hadden die taak op zich genomen en in een paar dagen was de zaak gezond. Het was even een punt voor hem geweest of hij niet eigenlijk dat heele lidmaatschap er aan moest geven en hooghartig verklaren, dat hij voor die eer bedankte.

Maar wat zou hij aan een dergelijke wraak gehad hebben?

Natuurlijk zou het hem één oogenblik van triomf hebben bezorgd: vroeger wilden jullie mij niet en nou bedank ik jullie. En verder? Verder zou hij dan verstoken blijven van een reeks prettige avonden en gebeurtenissen; dat zou het eenige resultaat zijn.

Zoo stapte hij dus maar over het bittere van de heele geschiedenis heen en liet hij zich introduceeren.

En nog geen twee maanden later was hij voorzitter.

Dat kwam zoo. Herman Ransbergen, die tot dien tijd met veel ambitie den presidentszetel had bekleed, was op een goeden dag thuisgekomen met een rapport vol dikke onvoldoendes. En vader Ransbergen, die ten slotte niet van de gemakkelijkste was, had geraasd en gedonderd, dat het nu uit moest zijn met al dat lanterfanten en dat vergaderingetje spelen en al dat dansen en pret maken, en dat er nu voortaan gewerkt moest worden. Het was geen prettig oogenblik voor Herman geweest, maar hij had toch moeten zeggen dat hij „wegens huislijke omstandigheden" verplicht was zijn taak als voorzitter aan anderen over te laten.

„Is je vrouw ziekelijk?" informeerde Theo, naar aanleiding van die „huislijke omstandigheden".

Het antwoord was telegrafisch kort en weinig voorzitter-achtig. Maar intusschen moest er een nieuwe president worden gekozen.

Toen was Arthur van Heemvoorde opgestaan.

„Dames en heeren", begon hij zijn toespraak, „we betreuren het natuurlijk allervreeselijkst dat de huislijke omstandigheden van onzen voorzitter van dien aard zijn, dat hij onmogelijk ons langer kan verkwikken met zijn slagvaardige geestigheid en strenge, onpartijdige leiding".

„Ho, ho!" brulde de vergadering.

„Het doet me genoegen uw instemmend gebrul te hooren, dat ik wil verklaren als een soort jammerklacht over het verlies, dat we zullen moeten dragen".

Hier hief Agnes de zakdoek naar de oogen en snikte zij erbarmelijk.

„Haal een dweil", gebood Bob, „het instrument dat ze nu hanteert, is dadelijk doorweekt".

„Breng Hofmandruppels!" riep een ander, „ze valt flauw!"

„Ik ben alweer bij!" zei Agnes, „maar hij moet het niet zoo aandoenlijk maken".

Arthur had een sterk vermoeden dat ze probeerde den luister van zijn toespraak wat te ontglanzen. Ze hadden veel gekibbeld de laatste dagen.

„Als ik voort mag gaan", zei hij, wat ongeduldig, „dan kan ik ten minste zeggen wat ik te zeggen heb".

„Stilte!" riep de voorzitter.

„Bij al deze narigheid", vervolgde Arthur, „wou ik de vergadering een kleinen troost bieden. En wel deze: ofschoon onze bond door het aftreden van Herman Ransbergen een ernstig verlies zal lijden, moeten we toch niet vergeten, dat we in onze vereeniging meer eminente leden hebben".

Toen kreeg Ko een stoot in zijn ribben van Gerard.

„Leden, die ons versteld doen staan door de schittering van hun vernuft en de bloemrijkheid van hun stijl. Dames en heeren, ik heb hier meer speciaal het oog op een jeugdigen letterkundige onder ons, iemand die ons verrukt door de zoetvloeiendheid van zijn opstellen en de originaliteit van zijn stijl, iemand die spreekt van gouden rimpelingen en loome wiekslagen zooals wij van ramenas of wor-

teltjes. En ik meen wel te spreken namens de gansche vergadering wanneer ik U zeg, dat zoo iemand, de opvolger moet zijn van onzen helaas aftredenden voorzitter. Daarom, dames en heeren, stel ik U voor den heer Ko Rissing bij acclamatie te benoemen tot voorzitter van onzen Bond!"

Een hevig tumult volgde. Iedereen klapte, stampte of gilde zijn instemming.

Agnes en Elly wuifden met hun zakdoekjes en het algemeen applaus was zoo spontaan, dat Ko geen oogenblik hoefde te twijfelen of het voorstel van Arthur wel werkelijke instemming vond. Voor hij er op bedacht was hadden Bob, Jan van Heeckeren en Frans Oudenaarde hem op hun schouders getild en hoog boven de vergadering uitgestoken. Een stoel werd op de tafel gezet en een oogenblik later was Ko als een koning gezeten, met zijn onderdanen aan zijn voeten.

Een stroom van gedachten vloeide door zijn hersens. Weer trokken de beelden van het verleden aan zijn oog voorbij; weer zag hij zich uitgestooten, vernederd, gehoond, beschimpt, weer proefde hij de bitterheid van al den ondervonden smaad. En, weer herinnerde hij zich, voor de zooveelste maal, de hulp, die indertijd Dr. van Sloten hem had trachten te brengen. Het was hem toentertijd niet gelukt Ko's positie te verbeteren. Integendeel, hij had hem menig zuur moment bezorgd en bovendien zichzelf heel wat onaangenaamheden op den hals gehaald.

Wel waren de toestanden veranderd!

Maar plotseling voelde Ko, hoe hij op dit oogenblik moest handelen. Boven op de tafel staande begon hij te spreken:

„Geachte vergadering!"

„Stilte! Stilte!"

„De lovende woorden, mij zooeven gewijd door Arthur van Heemvoorde, hebben mij diep getroffen en ontroerd. Het zou dwaasheid zijn te zeggen, dat ik er mij niet op verheugde als voorzitter van uwen, van onzen bond te mogen optreden. Maar toch meen ik aan mijn bereidheid om voortaan

onze vergaderingen te leiden, een voorwaarde te moeten verbinden.

„Onze bond mist, sinds eenigen tijd, een beschermheer. Het lijkt mij beter hier niet uit te weiden over de wijze waarop de bond dezen beschermheer ver-

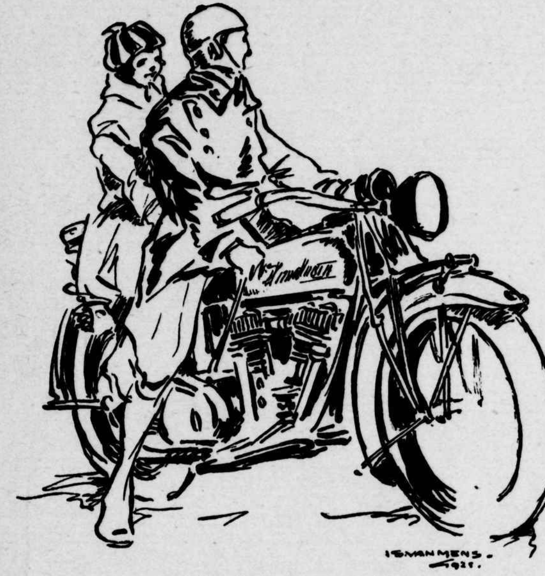

„Klaar?" informeerde Ko.

loren heeft. Mijn persoonlijk aandeel in deze kwestie acht ik als volledig tot het verleden te behooren. Maar de behandeling, aangedaan aan Dr. van Sloten, eischt correctie. En ik voor mij meen slechts dan als uw voorzitter te kunnen optreden, wanneer van uw oude bestuur alsnog het verzoek gericht wordt tot Dr. van Sloten onzen bond voortaan weer met raad en daad ter zijde te staan in zijn oude functie van beschermheer".

Een diepe stilte volgde op Ko's woorden. Blijkbaar hadden de aanwezigen eenigen tijd noodig om het gehoorde te verwerken. Ten einde de spanning wat te breken, klom Ko toen maar vast van de tafel, haalde zijn koningszetel naar beneden en bezette weer zijn oude plaatsje naast Gerard Zevenhoven.

Toen nam Herman Ransbergen het woord.

„Is er iemand die over het voorstel van Ko Rissing hoofdelijke stemming wenscht?"

Niemand antwoordde.

„Dan is dus hiermede het voorstel aangenomen te trachten Dr. van Sloten weer aan onzen bond te verbinden. En tegelijkertijd verklaar ik dan Ko Rissing gekozen als voorzitter".

Opnieuw stormachtig tumult.

Blij en gelukkig bedankte Ko voor de hem gebrachte ovatie en na nog eenige plichtplegingen ging de vergadering uiteen.

„Meerijden, Elly?" inviteerde de nieuwe voorzitter. Hij was op zijn nieuwe Indian en verlangend die te laten bewonderen.

Met een vlug sprongetje zat Elly op de duo.

„Klaar?" informeerde Ko.

„Klaar".

Een luide toeter, een geronk van de motor en voort stoven zij. In duizelingwekkende vaart voerde Ko haar langs de wegen. De snelheid van zijn vaart was in rechte evenredigheid met den omvang van zijn geluk.

EEN H.B.S. FILM

DOOR

J. TREFFERS

Geïllustreerd door IS. VAN MENS

Prijs ingenaaid f 2,— In prachtband f 2,90

„De heer Treffers heeft een jaar levens op de H.B.S. gemaakt tot een H.B.S. film, die een werkelijk frisch verhaal is, amusant, met de noodige gemoedelijkheid er tusschen door . . . ." *N. Rott. Crt.*

„Dit vlot geschreven boek is een echt boek van de „school." Dat een boek met dit gegeven niet „saai en braaf", maar ook voor echte H.B.S.ers aantrekkelijk geschreven is, is wel de grootste verdienste van den auteur . . ." *De Telegraaf.*

HET ZOONTJE VAN DEN DIRECTEUR

DOOR

J. TREFFERS

Geïllustreerd door IS. VAN MENS

Prijs ingenaaid f 2,— In prachtband f 2,90

„De geschiedenis van Frank Gevers, leerling der H. B. S., waarvan zijn vader directeur is. De moeilijkheden van den jongen, die altijd, als zoontje van den directeur, „een voorbeeld" moest zijn. Die daardoor in den directeur zijn vader miste, en bij diens aftreden als directeur zijn vader weervond. Een spannend boek. Gezond humoristisch. Geschreven door iemand, die de jongensziel kent en begrijpt."

UITGAVEN VAN VALKHOFF & Co. — AMERSFOORT

JONGENSBOEKEN VAN GEORGE VAN AALST

DE BENGELS VAN IIIB.

Geïllustreerd door IS. VAN MENS
Bandteekening van HENRI PIECK
Goedkoope uitgave, ingenaaid f 1,— Gebonden f 1,75

Van dit boek zei de bekende schrijver C. Joh. Kieviet:
„Ik heb dit boek met het meeste genoegen gelezen, 't is buitengewoon geestig. Alles zoo uit het leven gegrepen en heel soepel en fijn beschreven."

DE H.B.S. KRANT

Geïllustreerd door IS. VAN MENS
Ingenaaid f 2,— Gebonden f 2,90

„Een jongensboek dat ik werkelijk met pleizier las. 't Is een leuke geschiedenis van een paar H. B. S.ers, die samen een schoolkrant gaan uitgeven . . ." *Opwaartsche Wegen.*

DE BENGELS OP REIS

Geïllustreerd door J. H. LUTZ
Ingenaaid f 2,— Gebonden f 2,90

„Een boek voor dappere, avontuurlijk-aangelegde sport-boys om van te smullen . . . . ." *Rotterdamsch Nieuwsblad.*

LOTGEVALLEN VAN EEN VOETBALSCHOEN

Geïllustreerd door J. H. LUTZ
Ingenaaid f 2,— Gebonden f 2,90

„Dit gezellige verhaal uit de voetbalwereld is vlot geschreven en ongelooflijk grappig . . . . ." *De Telegraaf.*

DE SCHOOLFUIF

Geïllustreerd door J. H. LUTZ
Ingenaaid f 2,— Gebonden f 2,90

„Wat een frissche, aardige lectuur! Leuk, zoo'n jongensboek, waarin nu eens niet doorloopend kattekwaad wordt uitgevoerd . . . . ." *Het Vaderland.*

UITGAVEN VAN VALKHOFF & Co. — AMERSFOORT